

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
609

Subotica, 5. prosinca 2014. Cijena 50 dinara

HRVATI U VOJVODINI I
PRVI SVJETSKI RAT

GODIŠNJI KONCERT HGU
»FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA«

PRVA REDOVITA SJEDNICA
HNV-A

HRVATSKE TVRTKE U SRBIJI

INTERVJU
ZLATKO ŠRAM

**DOLAZI NAM
SV. NIKOLA**

VOJVODANSKA Svaštara

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

Božićni koncerti

Subotica

20.12.2014. u 20.00 sati

Velika vijećnica Gradske kuće u Subotici

Tavankut

21.12.2014. u 10.30 sati

Crkva Srca Isusova u Tavankutu

Nastupaju

Zbor "Jeka Primorja"

Jose Butorac

POKROVITELJ

Primorsko-goranska županija (Republika Hrvatska)

SUORGANIZATORI

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata * HGU "Festival
bunjevačkih pisama" * HKPD "Matija Gubec" Tavankut

AKTUALNO

Održana prva redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Predizborna kampanja nastavljena u Vijeću..... 10

TEMA

Rezolucija Europskog parlamenta i Deklaracija Hrvatskog sabora

Osuda Šešeljeve ratno-huškačke retorike..... 8-9

Hrvatske tvrtke u Srbiju uložile više od 600 milijuna eura

Kapital ne prati politiku 14-15

INTERVJU

Dr. sc. Zlatko Šram, ravnatelj Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu

Nacionalna negacija, a ne asimilacija..... 11-13

SUBOTICA

Međunarodna izložba ptica i malih životinja u Subotici

Propisi EU nisu mimoišli ni hobiste... 18-19

ŠIROM VOJVODINE

Golubinački konji

Još uvijek jure 23

KULTURA

Godišnji koncert HGU *Festival bunjevački pisama*

Tambure i operne arije 32-33

SPORT

Tradicija kuglaškog sporta u Golubincima

Cilj – drugo mjesto na tabeli..... 55

Manje je bolje

Tko kaže da se Bunjevci ne-Hrvati i Bunjevci koji se smatraju Hrvatima ne mogu složiti. Složili su se bar oko jednoga – da »predstavnicima Bunjevaca ne-Hrvata s temom međudržavnih odnosa Srbije i Hrvatske nemaju nikakve veze« i da »zajednica koja se ne smatra ni Hrvatima ni Srbima ne bi trebala biti subjekt u razgovorima o hrvatsko-srpskim odnosima«, kako je to u svom pismu poručio predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić**, a nešto slično kazao je i **Mirko Bajić**: »Bunjevačko pitanje ne spada u korpus otvorenih pitanja između Srbije i Hrvatske zato što su Bunjevci samostalna nacionalna manjina u Srbiji«. Manje debate je ponekad, čini se, bolje za razumijevanje među ljudima. Toliko o tome.

Ova vijest vjerojatno i neće zainteresirati širu javnost jer je svima već, zasigurno, dosta ove priče, naročito Hrvatima jer od nje apsolutno nema nikakve koristi – do sada je rezultat bio samo gorak okus u ustima i oduzimanje energije od važnijih pitanja. Budući su obje nacionalne zajednice službeno priznate nacionalne manjine – pa neka se onda svatko bavi svojim problemima. Ima ih još uvijek dosta za rješavanje.

Glavna vijest ovoga tjedna, osim Južnog toka, bili su i odnosi između Srbije i Hrvatske poslije donošenja Rezolucije u Europskom parlamentu i Deklaracije u Hrvatskom saboru, te nedolaska premijera Hrvatske **Zorana Milanovića** u Beograd. Pojavilo se mnogo bombastičnih naslova o krah u odnosa između dvije zemlje o (novom) »ledenom dobu« itd., a ponovno su izvučeni na svjetlo dana još uvijek neriješeni problemi između dvije zemlje. U pozadini su se pojavile i sumnje da će Hrvatska kočiti Srbiju u njenom napredovanju na putu prema Europskoj uniji.

Hrvatski političari i dalje ponavljaju kako bi se Srbija trebala ograditi od **Šešeljevih** izjava dok srpski političari ponavljaju kako izjave Šešelja nemaju nikakve veze sa Srbijom. O ovom problemu oglasio se po prvi put i predsjednik Srbije **Tomislav Nikolić**. U intervjuu za RTS Nikolić je ponovio kako Srbija nema veze sa Šešeljevim izjavama i da Srbija ne duguje nikome komentar izjava svojih građana. A osim toga u Šumadiji se, odakle je predsjednik, kumstvo veoma cijeni. Također je ponovio kako se hrvatski političari oglašavaju po ovom pitanju isključivo zbog predsjedničkih izbora u Hrvatskoj i da će biti zaboravljena cijela stvar nakon njih, a osvrnuo se u ironičnom tonu i na udžbenike koje je darovao svojoj omiljenoj nacionalnoj manjini – pitajući se hoće li se tražiti rezolucija i o tome. Govorio je i o pravima Srba u Hrvatskoj, a o Hrvatima i ostvarivanju njihovih nacionalno-manjinskih prava u Srbiji niti riječi. Osim posredno. To je samo još jedan dokaz u prilog tvrdnje kako potezanje bunjevačkog pitanja Hrvatima nikada nije donijelo ništa dobrog. Jednostavno i ovom je prigodom razvidno kako se Bunjevci uvijek, kada je to zgodno, mogu iskoristiti kontra Hrvata pa i države Hrvatske.

J. D.

FESTIVAL LJUDSKIH PRAVA U SUBOTICI UMJESTO DEBATOM ZAPOČEO MONOLOGOM

Nesporazum koji neće ugroziti daljnju suradnju

U okviru *Festivala ljudskih prava* kojeg u Srbiji organizira Inicijativa mladih za ljudska prava, u Subotici je 29. studenoga trebala biti održana prva debata u nizu čija je tema bila *Položaj Bunjevaca u Srbiji*. Premda su bili najavljeni predstavnici hrvatskih institucija oni nisu sudjelovali u debati, već su samo predstavnici bunjevačkih institucija predočili položaj njihove zajednice.

O razlozima nedolaska na debatu **Slaven Bačić** je uputio pismo organizatorima u kojemu kaže kako su »umjesto da su na razgovor koji se tiče odnosa dvije države, uz predstavnike hrvatske zajednice, pozvani i predstavnici srpske zajednice u Hrvatskoj, pozvani su zapravo predstavnici Bunjevaca ne-Hrvata, koji s temom međudržavnih odnosa Srbije i Hrvatske nemaju nikakve veze.«

Koordinator Inicijative u Srbiji **Đorđe Bojović** kaže kako ovaj nesporazum neće ugroziti daljnju suradnju s Hrvatskim nacionalnim vijećem i dodaje kako je tema kojim je započeo *Festival ljudskih prava* u

Subotici jedna od tema koja je prepoznata kako njihovim istraživanjem tako i radom na terenu i informacijama koje su dobili od njihovih aktivista na treninzima u Subotici i širom Srbije i Hrvatske. »Kao jedna od tema identificirano je i pitanje bunjevačke manjine, to jest odnos Bunjevaca i Hrvata u samom gradu i kao pitanje koje opterećuje dvije države. U skladu s time mi smo željeli to pitanje otvoriti organizirajući debatu koja je imala za cilj okupiti i predstavnike Hrvata i Bunjevaca s teritorija Subotice i pokušati ta pitanja otvoriti i izlistati i vidjeti postoji li mogućnost da se ona riješe.«

Na naše pitanje kako komentira nesudjelovanje »druge strane« u debati i pismo predstavnika hrvatske nacionalne manjine Bojović kaže da se susreo sa Slavenom Bačićem i da je on tada iznio svoj stav. »Gospodin Bačić podržava našu inicijativu i naš projekt, ali je rekao da je njegov jedini problem u tome što nije vidio predstavnike države Srbije koji po mišljenju g. Bačića podržavaju

Bunjevce kao takve. Tu je došlo do tog nesporazuma oko samog koncepta debate ali u suradnji s gospodinom Bačićem dogovorili smo da ne stanemo na ovome, iako je došlo do ovoga nesporazuma. I mi smo izrazili žaljenje zbog nedolaska predstavnika hrvatske nacionalne zajednice iz Subotice i nadamo se da ćemo u budućnosti imati prilike da kroz formu nekih drugih aktivnosti pokušamo riješiti to pitanje.«

Na naše pitanje jesu li razočarani što je prva debata prošla praktično neuspjehom jer nije bilo drugog sugovornika u planiranoj debati Bojović kaže: »Da, ali s druge strane smo zadovoljni što smo identificirali stvarni problem, dakle sam nedolazak predstavnika hrvatske zajednice govori da je to stvarno problem koji opterećuje odnose te dvije zajednice.«

S druge strane, postavilo se pitanje relevantnosti pitanja položaja Bunjevaca kao nacionalne manjine za odnose Srbije i Hrvatske. Prema Bojoviću »to pitanje se politizira i u toj politizaciji dolazi često do zateza-

nja odnosa između službenog Beograda i Zagreba – sjetimo se samo organizacije *Dužijance* ili podjele udžbenika djeci koja uče po bunjevačkom programu na cirilici itd. Dakle to su uvijek pitanja koja se reflektiraju na odnose dvije države.«

Bojović na kraju ističe kako Inicijativa mladih za ljudska prava ima korektnu suradnju s HNV-om i predsjednikom Bačićem i u budućnosti će nastaviti surađivati.

Cilj ovog projekta je povezivanje mladih ljudi iz osam pograničnih gradova Srbije i Hrvatske, odnosno mladih iz Subotice, Apatina, Bačke Palanke i Šida u Srbiji, kao i Vukovara, Osijeka, Pakraca i Slavonskog Broda u Hrvatskoj, a kroz otvaranje problematičnih pitanja za oba društva.

Debata je organizirana u okviru projekta *Europe Equals Equality* (Europa jeste jednakost) koji je podržan od strane IPA fondova Europske unije i dio je programa Prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske.

J. D.

DR. SC. IVAN POLJAKOVIĆ OSLOBOĐEN OPTUŽBE

Nije bilo diskriminacije homoseksualnih osoba

Zagrebački Županijski sud oslobodio je zadarskog profesora dr. sc. **Ivana Poljakovića** filologa i povjesničara književnosti, docenta za Engleski jezik Sveučilišta u Zadru od optužbe za diskriminaciju zbog toga što je na političkoj tribini rekao kako je homoseksualnost bolest. Na toj je tribini dr. sc. Ivan Poljaković govorio protiv

Kurikuluma zdravstvenog odgovora. Na suđenju je prof. Poljaković objasnio kako »vrlo veliki broj psihologa i psihijataru u zapadnim zemljama zastupa stajalište da je homoseksualnost bolest, koja se osobito kod mladih liječi s dosta uspjeha«. Oslobođajuća presuda dr. sc. Poljakoviću vrlo je značajna presuda za slobodu mišljenja i izražavanja. Sudac

Ivica Veselić u presudi je naveo kako nije dokazan akt izravne diskriminacije prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije, a da »sam stav tuženika ne predstavlja djelo diskriminacije već se radi o tuženičkom vrijednosnom sudu«. Ivan Poljaković nije rekao da je homoseksualnost bolest »stoga da nekoga vrijeđa, nego zato da štiti heteroseksualnost

kao normalnost«. Zaključno, sud je stava kako se u konkretnom slučaju ne radi o diskriminaciju u smislu odredaba ZSD već o tuženičkom stavu koje je javno izrekao koristeći se slobodom prava izražavanja, koje nije suprotno niti Ustavu Republike Hrvatske, niti zakonima Republike Hrvatske, niti Konvenciji.

PISMO DR. SLAVENA BAČIĆA INICIJATIVI MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA

Predstavnici Bunjevaca ne-Hrvata s temom međudržavnih odnosa Srbije i Hrvatske nemaju nikakve veze

»U odnosu na poziv na debatu koja se u okviru IPA projekta Srbije i Hrvatske održava 29. studenog 2014. u Subotici na temu položaja Bunjevaca kao nacionalne zajednice, kao problemu koji opterećuje dvije zemlje, ovim putem Vas izvještavam da pozvani sugovornici iz hrvatske zajednice (ili preciznije onih Bunjevaca koji se osjećaju Hrvatima) neće sudjelovati u debati, prije svega jer umjesto da su na razgovor koji se tiče odnosa dvije države, uz predstavnike hrvatske zajednice, pozvani i predstavnici srpske zajednice u Hrvatskoj, pozvani su zapravo

predstavnici Bunjevaca ne-Hrvata, koji s temom međudržavnih odnosa Srbije i Hrvatske nemaju nikakve veze. Bunjevačko pitanje je prije svega stvar odnosa državnih vlasti Srbije prema istome, a bez sudjelovanja vlasti, kao ključnoga subjekta koji inducira, promovira i održava isto, debata je također više nego upitna. Usto, držimo da je bunjevačko pitanje tek jedno od niza pitanja s kojima se suočavaju predstavnici hrvatske zajednice, pri čemu su neusporedivo važnija provedba bilateralnog Sporazuma o zaštiti manjina, političko predstavljanje Hrvata, razmjerna zastupljenost u javnim i državnim službama,

kompleksno pitanje obrazovanja na hrvatskom jeziku itd. Također, smatramo da je neprimjereno održavati razgovore o bunjevačkom pitanju u vrijeme puštanja na slobodu haškoga optuženika Šešelja i njegova širenja govora mržnje uz odsustvo bilo kakve reakcije vlasti, imajući na umu kalvariju koju su prošli Hrvati u Srijemu 1990-ih godina. I na kraju, ali ne i najmanje važno, prijedorno je i sudjelovanje u raspravi predstavnika iz zajednice Bunjevaca ne-Hrvata od kojih se može očekivati svođenje ovoga pitanja na vulgarno politikanstvo kojem smo svakodnevno izloženi.

Sve ovo, međutim, ne znači da nismo spremni na suradnju glede pitanja manjinskih prava u kontekstu hrvatsko-srpskih odnosa, dapače, vrlo rado ćemo sudjelovati ali očekujemo da nam sugovornici budu pripadnici srpske zajednice u Hrvatskoj i eventualno predstavnici ovdašnjih vlasti, međutim, zajednica koja se ne smatra ni Hrvatima ni Srbima ne bi trebala biti subjektom u razgovorima o hrvatsko-srpskim odnosima.

Uz čestitke na hrabrosti u Vašem aktivizmu u području ljudskih i manjinskih prava,

S poštovanjem, **Slaven Bačić.**

HKD »VLADIMIR NAZOR« STANIŠIĆ

Radijska emisija iz profesionalnog studija

Radijska emisija *Glas Hrvata* koju producira HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića, a koja se emitira na Radio Somboru sada je tonski mnogo kvalitetnija jer se snima u studiju. Novi studio napravljen je uz financijsku potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne zajednice koje je na natječaju *Nazoru* dodijelio 30.000 dinara za opremanje studija. Taj novac utrošen je za kupovinu spužve za zvučnu izolaciju, a uz dodatna ulaganja i rad članova *Nazora* studio je potpuno opremljen. »Već prva emisija pokazala je razliku u kvaliteti. Emisije su sada kvalitetnije, a mi imamo bolje uvjete za rad«, kaže urednik *Glasa Hrvata* **Savo Tadić**. Da je razlika u tonskom kvalitetu emisije vidljiva potvrđuje i glazbeni urednik **Marko Gundić**. **Ana Crnković**, spikerica, dijeli zadovoljstvo svojih kolega iz uredništva

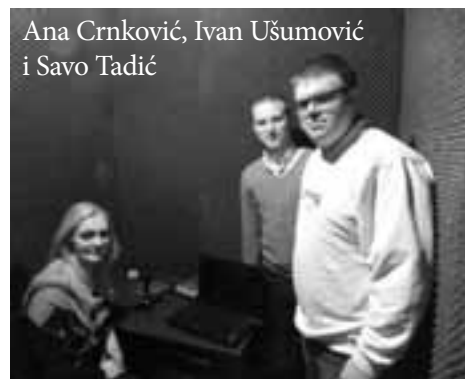
uz riječi da se snimanje emisije iz studija ne može usporediti s ranijim snimanjima koja su rađena bukvalno u dnevnoj sobi.

»Radijska emisija *Glas Hrvata* počela je emitirati se prije pet godina i to na valovima Radio Sombora koji se čuje oko 40 kilometara u polupromjeru. Prvih godinu i pol dana emisiju je producirala NIU *Hrvatska riječ*, a onda je produciranje emisije preuzeo HKD *Vladimir Nazor*. Emisiju priprema četveročlano uredništvo, a *Glas Hrvata* emitira se nedjeljom od 17 do 19 sati«, rekao je predsjednik HKD-a *Vladimir Nazor* **Ivan Karan**. Zbog problema u kojima se nekoliko godina nalazi Radio Sombor nije moguće snimanje emisije u studiju Radio Sombora, pa je *Glas Hrvata* sniman u priručnim uvjetima. Radio Sombor nalazi se pred novom privatizacijom, ali se Karan nada da neće biti problema s nastavkom suradnje, jer

je zakonska obveza da se pet godina ne mijenja programska shema.

Uredništvo emisije *Glas Hrvata* zalaže se i za pokretanje radijske misije u Rumi, Šidu i Srijemskoj Mitrovici, a ističu i neophodnost obuke za spikere programa na hrvatskom jeziku. Za ove svoje ideje potporu su dobili od HNV-a. **Ivan Ušumović**, član IO HNV-a zadužen za informiranje je istaknuo je da je svaki projekt koji radi na poboljšanju statusa hrvatske nacionalne zajednice dobar i dodao da će uvijek podupirati takve ideje. »Zadovoljstvo mi je što je moje prvo pojavljivanje u svojstvu predsjednika IO zaduženog za informiranje baš ovdje u Stanišiću i to baš na projektu koji govori o preduzumljivosti

Ana Crnković, Ivan Ušumović i Savo Tadić

članova naše zajednice koja se i bez potpore službenih tijela vlasti organizira i napravi nešto što je na dobrobit hrvatske zajednice«, kazao je Ušumović. Uredništvo *Glasa Hrvata* potporu je dobilo i od ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislava Žigmanova** i članova HNV-a **Željka Pakledinca** i **Željka Šeremešića**, koji su u utorak, 2. prosinca, nazočili obilježavanju početka rada radijskog studija.

Z.V.

REZOLUCIJA EUROPSKOG PARLAMENTA I DEKLARACIJA HRVATSKOG SABORA

Osuda Šešeljeve ratno-huškačke retorike

Rezolucija *Srbija: slučaj optuženog ratnog zločinca Šešelja* izglasovana je s velikom većinom glasova u Europskom parlamentu na plenarnoj sjednici prošloga četvrtka u Strasbourgu. »Europski parlament snažno osuđuje Šešeljevo huškanje na rat, poticanje na mržnju i teritorijalne pretenzije, te njegove pokušaje sabotiranja europskog puta Srbije; izražava žaljenje zbog njegovih provokativnih postupaka i ratne retorike od privremenog puštanja na slobodu, čime su ponovno otvorene psihološke rane žrtava rata i zvjerstava s početka 1990-tih godina; naglašava da bi Šešeljeve nedavne izjave mogle dovesti u pitanje ostvareni napredak u regionalnoj suradnji i pomirenju i potkopati napore ostvarene proteklih godina«, navodi se u tekstu prihvaćene Rezolucije.

Dan prije, prošle srijede, u Zagrebu, hrvatski Sabor je i formalno izrazio duboko nezadovoljstvo odlukom Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju o pri-

vremenom puštanju optuženika za ratne zločine **Vojislava Šešelja** na privremenu slobodu, te pozvao Sud da opozove svoju odluku. Sabor je jednoglasno donio deklaraciju u svezi odluke tog Suda o privremenom puštanju optuženika Šešelja na slobodu. Deklaraciju je inicirala bivša premijerka Republike Hrvatske, sada neovisna zastupnica **Jadranka Kosor**.

ŠEŠELJEVIM GOVORIMA TREBA REĆI – NE!

U tekstu rezolucije EU parlamenta izražava se zabrinutost zbog izostanka političke i pravne reakcije srbijanskih vlasti, te ih se poziva da osude sve javne manifestacije govora mržnje ili ratne retorike i da potiču zaštitu manjina i kulturnih prava. Europski parlament također poziva i Haaški sud i tužiteljstvo da pre-

ispitaju postojanje uvjeta za privremeno puštanje na slobodu u novim okolnostima, a traži se i ubrzanje i okončanje prvostupajskih i žalbenih postupaka koji se vode pred Sudom.

U raspravi, koja je prethodila glasanju, najveći dio zastupnika u EU parlamentu je podržao izglasavanje rezolucije, a u raspravi je sudjelovalo i šest hrvatskih zastupnika: **Andrej Plenković, Ruža Tomašić, Davor Škrlec, Jozo Radoš, Ivan Jakovčić i Tonino Picula**, koji su osudili Šešeljevu retoriku.

Zastupnik u Europskom parlamentu Andrej Plenković, istaknuo je na zasjedanju u Starsbourgu u četvrtak da bi bilo neodgovorno ignorirati ponašanje optuženika za ratne zločine Vojislava Šešelja, čije je djelovanje dobilo osudu u rezoluciji Europskog parlamenta. On je u raspravi na plenarnoj sjednici pozvao srbijanskog predsjednika i premijera **Tomislava Nikolića i Aleksandra Vučića** da reagiraju na Šešeljev govor mržnje, dok je zastupnica Ruža Tomašić rekla

GLAVNE TOČKE REZOLUCIJE EP

Šešelj je uvredom žrtava Vukovara prekršio uvjet da ne utječe na žrtve

Izjavom da se neće vratiti u Haag, ako Sud to od njega zatraži, prekršio je još jedan uvjet privremenog puštanja

Šešelj je ponovio teritorijalne pretenzije prema Hrvatskoj, članici EU

Žaljenje što je izostala adekvatna politička i pravna reakcija vlasti u Beogradu na Šešeljeve izjave

Srbija treba istražiti je li Šešelj prekršio i zakone Srbije svojim govorom mržnje

Haaški sud mora preispitati postoje li još uvijek uvjeti za boravak Šešelja na privremenoj slobodi

Europski parlament je prošloga tjedna, 24. studenoga, u Strasbourgu, prihvatio rezoluciju kojom osuđuje ratno-huškačku retoriku optuženog ratnog zločinca Vojislava Šešelja, dok se Srbija poziva na distanciranje od njegova djelovanja, a Haaški sud se ovom rezolucijom poziva da preispita svoju odluku o njegovu puštanju na privremenu slobodu

da je to što su sada lideri Srbije bili i Šešeljeve kolege i suradnici dodatni razlog da se oni distanciraju od njega.

Tijekom rasprave i na temelju kasnijih priopćenja, neki su zastupnici jasno dali do znanja da se protive takvoj rezoluciji. Tako je bivši slovenski ministar vanjskih poslova **Eduard Kukan** u izjavi rekao da se ovime Šešelju daje publicitet, a s obzirom na to da rezolucija kritizira i Haaški sud koji je osnovao UN, on ne može podržati ovu rezoluciju.

Komentirajući izjave protiv ove rezolucije, Andrej Plenković, koji je bio inicijator, rekao je: »Oni kolege koji su to u raspravi spomenuli, po mome mišljenju zagovaraju aktualnu poziciju srbijanskih vlasti, koje imaju taktiku ignoriranja i šutnje na

Šešelja, koji po povratku u Srbiju nastavlja s prijetnjama, zastrašivanjem, uvredama, širenjem etničke i nacionalne mržnje te s izražavanjem teritorijalnih pretenzija prema Hrvatskoj, donesena bez ujednačenih kriterija i odstupa od načela vladavine prava.

Sabor je pozvao Vijeće sigurnosti UN-a da žurno raspravi djelovanje Suda u ovom slučaju, a deklaracija naglašava i obvezu Republike Srbije, kao države kandidatkinje za članstvo u EU da nedvosmisleno osudi svaki govor mržnje, projekt Velike Srbije i prekranje međunarodno priznatih granica, u skladu s vrijednostima međunarodnog prava i demokratskih standarda koje vrijede među članicama Europske unije.

raspravljati, jer je to snižavanje razine jedne države da se preko plota dobacujemo s poludjelim tipom i ratnim zločincem«.

U povodu ove deklaracije, hrvatski veleposlanik u Beogradu, **Gordan Markotić** je

mjeli ili što ni oni koji su za to glasovali nisu razumjeli, ni kako, ni zašto, ni o čemu su glasovali.«

Predsjednik Srpske radikalne stranke Vojislav Šešelj izjavio je prošloga tjedna kako je »veoma ponosan« na rezoluciju i dekla-

Jedini koji je »stao« uz Šešelja u EU parlamentu bio je zastupnik stranke **Zlatna zora**, **Georgios Epitideios**, koja se smatra neonacističkom strankom u Grčkoj.

ocijenio da puštanje na slobodu haaškog optuženika Vojislava Šešelja iz pritvora, ne može ugroziti ukupne odnose Hrvatske i Srbije, jer su postavljeni na dobrim temeljima. Markotić je izjavio da u odnosima dviju država »nema spektakularnih napredaka, ali nema ni spektakularnih padova«.

raciju Europskog parlamenta i Hrvatskog sabora i ponovio da se neće dragovoljno vratiti u haaški pritvor, te da će ga u tom slučaju morati uhititi Vučić i Nikolić, nekadašnji dužnosnici SRS. Vođa radikala je naglasio kako se »raduje da ga uhite njegovi glavni suučesnici u svim eventualnim ratnim zločinima i zločinima protiv čovječnosti«.

Glavni tužitelj Haaškog tribunala **Serge Brammertz** zatražio je od sudskog vijeća da povuku odluku o privremenom puštanju Šešelja na slobodu, objavio je Haaški sud ovoga ponedjeljka.

Šešeljevo ponašanje. Mi smatramo da to nije odgovorno, jer su i početkom 90-tih mnogi šutjeli kada je došlo do agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Takvim govorima treba na samom startu reći ne.«

KOSOR: UVREDA ZA SVE ŽRTVE RATA

Hrvatski je Sabor prošle srijede usvojio deklaraciju vezanu uz puštanje na privremenu slobodu haaškog optuženika Šešelja. Podsjetivši da je Šešelj pred Sudom optužen za ratne zločine i zločine protiv čovječnosti počinjene nad Hrvatima, Muslimanima-Bošnjacima i drugim nesrpskim stanovništvom na velikim dijelovima Hrvatske, BiH i Vojvodine, Sabor je ocijenio kako je odluka o puštanju

»Šešeljeva sloboda uvreda je za sve žrtve rata i sve Šešeljeve žrtve«, istaknula je Jadranka Kosor, nezavisna zastupnica, prilikom saborske rasprave prošle srijede o deklaraciji, čija je inicijatorica. Naglasila je kako su »Šešeljevo urlanje«, zagovaranje velikosrpske ideje i ideje o etničkom čišćenju, dodatna uvreda za sve koji nisu uspjeli pronaći svoje nastradale bližnje.

»Nije važan Šešelj kao pojedinac, nego ideja koju personificira, a to je ideja Velike Srbije«, rekao je i **Gordan Jandroković** (HDZ), dok je **Ingrid Antičević Marinović** (SDP) rekla da klub SDP-a podržava deklaraciju u kojoj se ističu vrijednosti mira, slobode, vladavine prava i demokracije, a HNS-ovac **Damir Kajin** je rekao da je »klub HNS-a smatrao da o ovome ne treba

KAD NAROD NAREĐUJE

Na pitanje novinara hoće li Srbija izručiti Šešelja, ukoliko dobije nalog Haaškog tribunala, Vučić je odgovorio: »Ja naređenja ne primam i nitko sa mnom ne razgovara naređenjima. Predsjedniku Vlade Srbije samo narod može izdati naređenja.«

VUČIĆ: NISMO RAZUMJELI

Premijer Srbije, Vučić je izjavio kako je tekst ove rezolucije Europskog parlamenta uvredljiv, uznemiravajući i veoma razočaravajući za Srbiju i njene građane. Vučić je na izvanrednoj konferenciji za novinare prošloga tjedna rekao da rezolucija ukazuje na nekoliko važnih stvari.

»Srbija je danas osuđena što nije politički adekvatno reagirala na dolazak Šešelja. Tko ga je pustio iz Haaga, mi ili vi? Jeste li nas pitali nešto o tome. Niste.«

Vučić je rekao da je sazvao konferenciju za medije, jer vlast u Srbiji se ne želi skrivati niti bježati od nečega što »nismo razu-

Premijer Republike Hrvatske **Zoran Milanović** nezadovoljan reakcijama vlasti u Beogradu na oslobođenje četničkog vojvode Šešelja, neće se sastati u bližoj budućnosti sa srpskim premijerom Vučićem. Potvrđeno je da je Milanović otkazao i najavljeni odlazak u Beograd, gdje će se 16. prosinca održati satanak šefova vlada srednje i jugoistočne Europe s kineskim premijerom **Li Keqiangom**. U Banskim dvorima drže kako Vučić i srpsko vodstvo nisu adekvatno reagirali na Šešelja. Od Vučića se želi čuti kako današnja vlast u Srbiji ni na koji način ne podržava Šešeljeve ratnohuškačke izjave.

Priredio: Z. Sarić

ODRŽANA PRVA REDOVITA SJEDNICA HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Predizborna kampanja nastavljena u Vijeću

Dugotrajna i iscrpljujuća rasprava tijekom sjednice koja je trajala tri sata pokazala je da će i u daljnjem radu HNV-a ostati podjela na dvije suprotstavljene skupine

Dužnosnici novog saziva HNV-a

Budući da je prva redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća bila izbornog tipa, birani su predsjednik HNV-a, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a i dopredsjednici, očekivalo se da će trajati kratko i proteći bez puno rasprave. Sjednica je međutim trajala tri sata i pokazala da će i u daljnjem radu ovog tijela ostati podjela na dvije suprotstavljene grupe, vijećnike s liste **dr. sc. Slavena Bačića** koja je na izborima osvojila većinsku vlast s 21 mandatom i vijećnike s liste **dr. Tomislava Stantića** s osam mandata.

Sjednici, održanoj u ponedjeljak, 1. prosinca, prisustvovalo je 25 vijećnika, a ozračje u kojem se vodila dugotrajna rasprava podsjećalo je na nastavak predizborne kampanje. Za predsjednika HNV-a izabran je dr. sc. Slaven Bačić uz podršku prisutnih 19 vijećnika sa svoje liste, dok je prisutnih šest vijećnika oporbe glasovalo protiv njegovog izbora. Među razlozima zbog kojih vijećnici s liste dr. Tomislava Stantića nisu podržali ovaj izbor, navedena je nespremnost da se preuzme odgovornost za ono što nije provedeno u prethodnom razdoblju, poput ne donošenja strategija u četiri područja za koja je nadležan HNV. Oporba je nekoliko puta tijekom rasprave tražila da cijelo Vijeće bude angažirano na nastavljanju s upisom u poseban

birački popis, te je zamjerila što i dalje nema otvaranja prema cijeloj hrvatskoj zajednici jer u vodstvu HNV-a nema predstavnika iz Banata, Beograda i većeg dijela Srbije. Također je zamjereno što predsjednik nije podnio program rada, već je to učinio predsjednik Izvršnog odbora.

»Mi i dalje stojimo iza toga i tražimo od budućeg predsjednika da cijelo HNV bude uključeno u akciju nastavka upisa u poseban birački popis, jer mislimo da je to od najvećeg značaja i da je najveća naša sramota što to nismo uspjeli za sve ove godine. Svakako postoje neki objektivni razlozi za to, ali mislim da ih je mnogo više subjektivne prirode«, kazao je Tomislav Stantić. On je kazao i da bi bilo sjajno kada bi se ljudi uključivali u aktivan život zajednice »jer ona je na koljenima upravo zbog toga što se sve vrti oko pet ljudi i zbog toga je nemoć guće donijeti dobre odluke«.

Darko Sarić Lukendić je replicirajući podsjetio da je inicijalna kampanja za formiranje posebnog popisa birača vođena koncem 2009. godine, te da je osobno bio šef izbornog stožera koji je formirao DSHV i »tom prigodom je od strane onih koje smo mi organizirali, motivirali i animirali upisano 10,5 tisuća Hrvata u poseban popis birača, a svi ostali koji su u tom procesu sudjelovali nisu upisali niti 2,5

DUŽNOSNICI NOVOG SAZIVA HNV-A

Za dopredsjednicu HNV-a za Suboticu izabrana je dipl. pravnica **Vesna Prčić**, za Sombor dipl. pravnica **Snežana Periškić**, za Podunavlje učitelj **Andrija Ađin**, a dopredsjednik za Srijem je **Andrej Španović**, dipl. ekonomist iz Srijemske Mitrovice. Tajnica HNV-a je **Ankica Jukić-Mandić**, dipl. pravnica i master ekonomije iz Novog Sada, a na mjestu predsjednika Izvršnog odbora je i dalje **Darko Sarić Lukendić**, elektroinženjer iz Subotice. U Izvršnom odboru je za područje informiranja sada zadužen dipl. ekonomist **Ivan Ušumović**, za područje obrazovanja ostala je dužnosnica iz prethodnog saziva: **Anđela Horvat**, master učiteljica iz Gornjeg Tavankuta, za područje kulture izabran je **Zlatko Načev**, dr. veterinarske medicine iz Srijemske Mitrovice i **Željko Pakledinac**, dipl. pravnik iz Vajske, za službenu uporabu jezika. Izabrano je Povjerenstvo za dodjelu priznanja koja dodjeljuje HNV: predsjednik je **Mato Groznica**, te članovi **Ljubica Vuković Dulić**, **Vladimir Kranjčević**, **Katarina Čeliković** i **Zoran Čota**. U odboru za propise predsjednica je **Ankica Jukić-Mandić**, a članovi su **Ladislav Suknović**, **Vesna Prčić**, **Željko Pakledinac** i **Josipa Ivanković**.

tisuće Hrvata«. Vijećnik i predsjednik DSHV **Petar Kuntić** je također u svojoj diskusiji kazao kako nema argumenata da se otpužuje DSHV što nema posebnog biračkog popisa, i dodao »široko vam polje – upisujte, četiri godine su ispred vas, ali zašto ste i sada puno manje upisali nego nacionalno manjinska opcija«.

Vijećnica **Josipa Ivanković** je nekoliko puta tijekom sjednice tražila da se vijećnicima dostavi

ili omogući uvid u sve izvode, račune i financijske ugovore iz posljednje četiri godine kako bi novi saziv vijeća počeo svoj mandat »s podvučenom crtom«. Na samom kraju sjednice atmosfera je dodatno podgrijana verbalnim sukobom **Martina Bačića** i vlč. **Andrije Anišića**, koji je izazvan Bačićevim komentarom da je vlč. Anišić »podijelio vjernike« svojim sudjelovanjem u izborima za HNV.

S. M.

DR. SC. ZLATKO ŠRAM, RAVNATELJ INSTITUTA ZA MIGRACIJE I NARODNOSTI U ZAGREBU

Nacionalna negacija, a ne asimilacija

U jednom istraživanju na uzorku punoljetne populacije Hrvati i Bunjevci se međusobno razlikuju u tom pogledu da su Bunjevci daleko više bliži Srbima nego Hrvatima

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Interrelacije etničkih stavova, ideologijskih obrazaca, vrijednosnih orijentacija, religioznosti i osobina ličnosti jesu osnovni znanstveni interes dr. sc. **Zlatka Šrama**. Autor je brojnih istraživanja i znanstvenih radova o ovim interrelacijama, a dio istraživanja je proveo upravo u Srbiji, Vojvodini. O povijesnim i socijalno-psihološkim procesima koji utječu na genezu, dinamiku i strukturiranost nacionalnog identiteta bunjevačkih Hrvata u Vojvodini razgovarali smo s dr. sc. Šramom.

HR: Autor ste nekoliko istraživanja i znanstvenih radova o bunjevačkim Hrvatima. Problematika njihove podjele na »samo« Bunjevce i Hrvate ove je godine bila ponovno aktualizirana. Kako je vaše viđenje ove podjele?

Ne bih ovom prilikom toliko ulazio u političko-povijesnu pozadinu i uzroke ovih podjela, odnosno u one faktore koji su otežavali inkorporiranje bunjevačkih Hrvata u Vojvodini u hrvatski nacionalni korpus, a o čemu je svojodobno iscrpno pisao dr. sc. **Slaven Bačić**. Ipak bi ukratko valjalo spomenuti neke od njih. Naime, stvaranje hrvatskog nacionalnog jezika, tj. stan-

dardizacija hrvatskog književnog jezika, negativno se odrazila na one Hrvate koji su ostali izvan novog jezičnog razvoja čime je stvorena specifična jezična »frakcija« u jednom narodu. Drugi razlog kojeg Bačić navodi jest administrativno-teritorijalna odvojenost Bunjevaca u ugarskom Podunavlju Hrvatske. Treći razlog za otežanu nacionalnu identifikaciju bunjevačkih Hrvata u Bačkoj jest činjenica da su većinski državotvorni narodi koristili najrazličitije aktivne mjere koje potiču korištenje lokalnog imena i aktivno odnarođivanje. Četvrti se uzrok može sagledati u ukidanju različitih prosvjetnih i drugih hrvatskih institucija u socijalističkoj Jugoslaviji sredinom pedesetih godina prošlog stoljeća.

HR: U kojoj su mjeri događaji devedesetih godina prošlog stoljeća utjecali na jačanje »bunjevštine« u sklopu nacionalne, zapravo subetničke identifikacije?

Svakako su buđenje srpskog nacionalizma krajem 80-tih i vojna agresija na Republiku Hrvatsku početkom 90-tih godina prošlog stoljeća značajno doprinijeli reaktiviranju podijele bačkih bunjevačkih Hrvata na »samo« Bunjevce i »samo« Hrvate. Hrvati su naime od stra-

ne Miloševićeva režima u Srbiji bili optuživani za razbijanje bivše Jugoslavije i politički percipirani kao neprijateljski raspoloženi prema svemu što je srpsko. U ozračju takve srbijanske ratne političke propagande vrši se popis stanovništva 1991. godine, i bunjevačkim se Hrvatima nudi politička odstupnica na način da se odreknu pripadnosti hrvatskom narodu uz istovremeno isticanje tzv. bunjevačke nacionalne samobitnosti. Imajući u vidu kako su i u ranijoj povijesti bunjevački Hrvati u sklopu Austro-Ugarske Monarhije bili poticani na odreknuće pripadnosti hrvatskom narodu, bjelodano je kako je »bunjevština« u različitim političko-povijesnim kontekstima imala funkciju određenog političkog i kolektivnog obrambenog mehanizma. Međutim, različita povijesna istraživanja pokazuju da Bunjevci pripadaju hrvatskom nacionalnom korpusu, dakle neovisno o tome izjašnjavaju li se u popisima stanovništva »samo« kao Bunjevci.

HR: Za očekivati je bilo da nakon pada Miloševićevog režima nova demokratska vlast više neće potencirati bunjevačku nacionalnu »samobitnost« i kako bunjevački Hrvati neće imati

potrebu koristiti »bunjevštinu« kao socijalni i politički obrambeni mehanizam.

Da, bilo je to za očekivati imajući, između ostaloga, u vidu proklamiranu političku »platformu« o uspostavljanju novih dobrosusjedskih odnosa s Hrvatskom. Međutim, ova se očekivanja ne samo nisu ostvarila nego je u međuvremenu od strane demokratskih vlasti došlo do priznavanja Bunjevaca kao nacionalne manjine omogućivši im legalno formiranje Bunjevačkog nacionalnog vijeća. Dakle, s formalno-pravnog stajališta Bunjevci imaju status nacionalne manjine kao što je ima svaka druga nacionalna manjina u Srbiji, a sociološka je činjenica da se bunjevački Hrvati u Vojvodini u popisima stanovništva međusobno dijele na Hrvate s jedne i »samo« Bunjevce s druge strane. Zsigurno je stvaranje formalno-pravnih pretpostavki i okvira za formiranje neke »nove bunjevačke nacije« u velikoj mjeri doprinijelo političkom i institucionalnom rascjepu hrvatskog nacionalnog korpusa u Vojvodini. Vidimo, dakle, da povijesni i socijalno-psihološki procesi, a u čijim se pozadinama nalaze određeni obrasci političkih ideologija, u značajnoj mjeri utječu na genezu, dinamiku

ku i strukturiranost nacionalnog identiteta bunjevačkih Hrvata u Vojvodini.

HR: Kako onda iz navedene perspektive komentirate to da je predsjednik Srbije Tomislav Nikolić darovao udžbenike učenicima u Subotici čitanke i gramatike za učenje bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture napisanim djelomično na ćirilici, i činjenicu da je tiskanje tih udžbenika u nedostatku sredstava na sebe preuzeo osobno predsjednik Nikolić?

Prije negoli direktno odgovorim na ovo pitanje htio bih naglasiti kako se politička i svaka druga potpora »bunjevštini« često doživljava i tretira kao asimilacija Hrvata u Vojvodini. Tako je u jednom stranačkom priopćenju za javnost, još 2006. godine, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozvao domicilnu i matičnu državu da reagiraju. Srbijanske vlasti se pozivaju da prestanu materijalno i logistički favorizirati asimilaciju hrvatskog naroda u Vojvodini, a hrvatske vlasti da poduzmu političke mjere radi zaštite manjinskih prava Hrvata u Vojvodini. Valja međutim uočiti kako se ovakav poziv od strane DSHV događa u politici »svršenog čina« jer su Bunjevci priznata nacionalna manjina i imaju formirano Bunjevačko nacionalno vijeće, a i time je sužen i reduciran manevarski politički prostor hrvatskoj diplomaciji. U ovakvom formalno-pravnom okviru i političkom kontekstu, u kojem su Bunjevci priznata nacionalna manjina, predsjedniku Nikoliću se, po mojem mišljenju, ne može ništa prigovoriti jer je uručivanje udžbenika za učenje bunjevačkog govora s elementima (bunjevačke) nacionalne kulture regulirano pozitivnim pravnim propisima srpske države. Međutim, s političkog stajališta se predsjedniku Nikoliću može prigovoriti da njeguje i razvija dvojne standarde prema različitim nacionalno-manjinskim zajednicama. U ovom je slučaju, naime, nedvojbeno kako predsjednik države

politički preferira Bunjevce kao nacionalnu manjinu i kojima negira svaku vezu s hrvatskim nacionalnim korpusom tretirajući ih kao autohtoni južnoslavenski narod. Ova gesta predsjednika Nikolića svakako doprinosi nacionalno-političkom rascjepu bunjevačkih Hrvata u Vojvodini, ali isto tako ukazuje i na dosljednost politike uspostavljanja i formiranja nove nacije i njihovo potpuno nacionalno-političko izdvajanje iz hrvatskog nacionalnog korpusa. Ne bih se stoga mogao složiti, kako se to često čuje od političara i nacionalnih djelatnika iz redova bunjevačkih Hrvata u Vojvodini i od strane nekih političara u Hrvatskoj, da se ovdje radi i da je na djelu nacionalna asimilacija Hrvata. Naime, nacionalna asimilacija predstavlja pretpostavku jednog naroda u drugi tako da jedan, obično manji, gubi

kao nacionalne skupine već i kao bilo kakvog politički relevantnog subjekta.

HR: Ipak, teško je zamisliti da bi se »nacionalna negacija«, kako nazivate ove političke procese, mogla odvijati tek pukom političkom voljom većinskog naroda, a da za ove procese već ne postoje određene predispozicije. Ukazuju li nalazi Vaših istraživanja na postojanje takvih predispozicija?

Evo, pođimo od jednog »običnog« podatka a to je da se svojedobno nešto više od dvije trećine ili 71 posto ispitanika koji su se nacionalno izjasnili samo kao Bunjevci slagalo s tvrdnjom da »Bunjevci nisu Hrvati niti pokatoličeni Srbi nego su posebna nacija«, a 73 posto se slagalo s tvrdnjom da »Ne bi trebalo koristiti izraz 'bunjevač-

ZAGREB-SUBOTICA-ZAGREB

Dr. sc. Zlatko Šram je ravnatelj Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu gdje je uposlen od 2008. godine. Profesionalnu karijeru je započeo 1973. godine na Odsjeku za psihologiju, Filozofskog fakulteta u Zagrebu, od 1984. do 1993. je bio zaposlen u Centru za socijalni rad u Subotici a od 1994. do 2008. se bavio znanstveno-istraživačkim radom u Centru za društvena istraživanja u Subotici. Doktorirao je na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, radnjom »Društveni karakter, politička kultura i struktura ličnosti: komparativna analiza zagrebačkih i beogradskih studenata«. Diplomirao filozofiju i sociologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i apsolvirao jednopredmetni studij engleskog jezika i književnosti na Odsjeku za anglistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Inicijator je i jedan od osnivača Hrvatskog akademskog društva u Srbiji.

svoj jezik, kulturu, običaje, religiju itd. Imamo li na umu sadržaj ovako definiranog procesa nacionalne asimilacije onda je teško govoriti o tome da je u Srbiji na djelu »nacionalna asimilacija« Hrvata. Točnije je govoriti da je na djelu »nacionalna negacija« Hrvata u Vojvodini za koju je primarno karakteristično istodobno političko odbacivanje i negiranje pripadnosti hrvatskom nacionalnom korpusu, a koja je u direktnoj povezanosti s postupnim nestankom Hrvata ne samo

ki Hrvati; Bunjevci neka budu samo Bunjevci, a Hrvati neka budu samo Hrvati«. Vidimo da je kod nešto više od jedne trećine bunjevačkih Hrvata prisutna svijest o nacionalnoj samobitnosti Bunjevaca, a što je sasvim dovoljan broj i plodno tlo za različite vrste političkih aktivnosti bunjevačkih političara i određenih srbijanskih političkih i kulturnih institucija na odnarođivanju hrvatskog nacionalnog korpusa u Vojvodini stvarajući neku »novu« naciju.

HR: Očigledno je dakle da kod bunjevačkih Hrvata postoji hrvatska nacionalna svijest s jedne i bunjevačka s druge strane. Kakav je odnos između ovih dviju nacionalnih identifikacija a koje ste utvrdili Vašim istraživanjem?

Htio bih ovdje napomenuti kako nisam nacionalnu svijest mjerio isključivo nacionalnim samoizjašnjavanjem, već sam u tu svrhu koristio različite političko-nacionalne indikatore. Na temelju indikatora davanje potpore hrvatskoj prosvjetno-kulturnoj autonomiji, povjerenja u hrvatske manjinske institucije, indikatora bunjevačkog nacionalnog samoodređenja i povjerenja u bunjevačke manjinske institucije utvrdio sam postojanje latentnih dimenzija ovih dviju nacionalnih svijesti o kojima govorite. Međutim, očekivanje u pogledu postojanja velike negativne korelacije između dimenzije hrvatske nacionalne svijesti i dimenzije bunjevačke nacionalne svijesti nije potvrđeno. To drugim riječima znači da se hrvatska i bunjevačka nacionalna svijest međusobno ne isključuju u onoj mjeri kako bi se to očekivalo da se ovdje radi o jednoznačnim nacionalno-identifikacijskim konstruktima. Utvrdili smo, međutim, da kod »samo« Bunjevaca postoji unutarnje koherentnija i homogenija nacionalna svijest negoli je kod »samo« Hrvata hrvatska nacionalna svijest. Kod Bunjevaca naime postoji veći stupanj povezanosti između deklarativne nacionalne pripadnosti »ja sam Bunjevac« i latentne dimenzije bunjevačke nacionalne svijesti, negoli što postoji povezanost između deklarativne nacionalne pripadnosti »ja sam Hrvat« i latentne dimenzije hrvatske nacionalne svijesti. To znači da postoji znatno veća vjerojatnost da će bunjevački Hrvati koji se nacionalno izjašnjavaju »samo« kao Bunjevci u znatno većoj mjeri odbacivati dualni karakter nacionalnog identiteta »Hrvat-Bunjevac«, odnosno da će izražavati snažniju tendenciju

da budu »samo« Bunjevci. Ovo je još jedan dokaz da kod bunjevačkih Hrvata u Vojvodini postoji snažna unutarnja političko-nacionalna predispozicija za različite vrste političkih manipulacija koja dovodi do »nacionalne negacije«, kako nazivam ovaj proces, umjesto naziva »nacionalna asimilacija«.

HR: Koji su to socijalno-psihološki motivi koji utječu na pojavljivanje raskola u nacionalnom identitetu bunjevačkih Hrvata?

Postoje različiti motivi imajući u vidu različita teorijska polazišta s kojih ih se nastoji opisati i interpretirati. Pojedinci su motivirani da konstruiraju svoje nacionalne identitete koji im daju osjećaj da njihov život ima smisla (motiv smislenosti), koji ih razlikuju od drugih etničkih grupa (motiv različitosti), koji spajaju njihove prošle, sadašnje i buduće identitete kroz vrijeme (motiv kontinuiteta), koji im omogućuju da sebe vide na pozitivan način odnosno u pozitivnom svjetlu (motiv samopoštovanja), koji im daju osjećaj inkluzivnosti ili prihvaćenosti od drugih koji su važni u njihovom životu (motiv pripadnosti) i koji ih čine da se osjećaju kompetentnima i sposobnima da utječu na svoju sredinu i okruženje u kojem žive (motiv efikasnosti).

HR: Biste li mogli na temelju motivacijskih koncepata koje ste naveli konkretno objasniti etnički rascjep bunjevačkih Hrvata na Hrvate i »samo« Bunjevce?

Pokušat ću ukratko odgovoriti na ovo pitanje. U kontekstu rata kojeg su Srbija i dio pobunjene srpske manjine u Hrvatskoj vodili protiv Hrvatske devedesetih godina, biti Hrvat u mnogočemu je označavalo biti pripadnik neprijateljskog naroda. Nije dakle bilo poželjno biti Hrvat odnosno tako se nacionalno izjašnjavati. U takvom političkom kontekstu jedan dio bunjevačkih Hrvata, odnosno »samo« Bunjevci, traži i prihvaća nacionalno-identifikacijsku alternativu na temelju koje će imati veće

samopoštovanje, razlikovati se od »ustašoidnih« i neprijateljski raspoloženih Hrvata, biti prihvaćeni od većinskog srpskog naroda i državne politike te pripadati srbijanskom državnom entitetu za razliku od »separatističkih« i »autonomaških« Hrvata. Ova alternativa će im na temelju odvajanja od hrvatskog nacionalnog korpusa i nasljeđa omogućiti osjećaj kompetentnosti i sposobnosti da utječu na svoju socijalnu i političku sredinu u kontekstu aktualnih ili potencijalnih sukoba između Hrvata i Srba, te im odvajanje i razlikovanje sebe od Hrvata na različitim razinama daje životnu smislenost u očuvanju vlastite egzistencije u povijesnom kontinuitetu političke bunjevštine. Bez ovog povijesnog kontinuiteta bunjevštine ili bunjevačke subetničnosti, koja u biti predstavlja kolektivni kontinuitet, teško bi bilo zamisliti bilo kakvu mogućnost političke manipulacije vezane za nacionalnu identifikaciju bunjevačkih Hrvata. Jedan dio bunjevačkih Hrvata, a na temelju dualnog nacionalno-identifikacijskog karaktera (Hrvat-Bunjevac), je dakle dobio politički prostor i psihološki referentni okvir unutar kojeg se pojedinac mogao distancirati od pripadnosti hrvatskom narodu i percipirati sebe kao nekog tko je od njega potpuno različit. Ove vrste političko-psiholoških obrambenih mehanizama u području motiva identiteta tipične su u kontekstu percepcije nacionalne i egzistencijalne prijetnje i potrebe za reduciranjem osobne nesigurnosti a time, implicite, i potrebe za reduciranjem političke neizvjesnosti. Drugim riječima, povijesno nasljeđe bunjevačkog subetničkog identiteta, percepcija prijetnje i osjećaj kolektivne frustracije te legalističko definiranje Bunjevaca kao nacionalno manjine u Srbiji, doprinijeli su i zacijelo će još više doprinijeti »nacionalnoj negaciji« bunjevačkih Hrvata kao pripadnika hrvatskog naroda, uklapajući se pri tom sve više u određene političko-ideološke matrice karakte-

ristične za pripadnike većinskog srpskog naroda.

HR: Što podrazumijevate pod »uklapanjem u političko-ideološke matrice karakteristične za većinski srpski narod«?

Ukratko ću navesti samo neke od nalaza koji ukazuju na sličnost Bunjevaca i Srba s jedne i na različitost Bunjevaca i Hrvata s druge strane. Tako na primjer, u jednom istraživanju na uzorku punoljetne populacije Hrvati i Bunjevci se međusobno razlikuju u tom pogledu da su Bunjevci daleko više bliži Srbima nego Hrvatima u pogledu stupnja izražavanja političkih vrijednosti militarističko-etatičke orijentacije, antizapadne orijentacije i ateizma. Drugim riječima, Bunjevci i Srbi su veoma slični po stupnju izražavanja ateistički obojene antizapadne militarističko-etatičke orijentacije, dok su Hrvati u tom pogledu znatno udaljeniji od Bunjevaca s jedne i Srba s druge strane. U jednom drugom istraživanju smo utvrdili da je kod Bunjevaca u znatno većoj mjeri negoli kod Hrvata prisutna ona vrsta autoritarnosti koju određuje patrijarhalni sindrom, autoritarna poslušnost i potreba za pokoravanjem državnim autoritetu. Ukratko rečeno, postoje snažne indicije da »samo« Bunjevci prihvaćaju političke vrijednosti većinskog naroda kako bi svoju subetničku skupinu što povoljnije percipirali u srbijanskom društvu te u tom smislu mogu razviti onu vrstu socijalnog i etničkog identiteta koji bi u usporedbi sa »samo« Hrvatima mogao generirati osjećaj »superiornosti«, pogodnije individualno i kolektivno samovrednovanje i osjećaj većeg samopoštovanja. Vidimo dakle političku bliskost Bunjevaca i Srba ako se imaju u vidu tzv. relacijski i epistemički motivi. Naime, za pretpostaviti je da su »samo« Bunjevci motivirani za dijeljenje političke realnosti s većinskim narodom da bi percipirali sebe i okolinu kao stabilne, predvidljive, kontrolabilne zadovoljavajući time motive za postizanjem izvjesnosti i sigurnosti.

Razlozi za opravdavanje sustava političke ideologije karakteristične za većinski narod su funkcionalni za »samo« Bunjevce u tom smislu što time zadovoljavaju potrebu za uspostavljanjem reda, strukture, zatvorenosti i izvjesnosti čime se postiže da ljudi percipiraju okolinu kao sigurnu i pouzdanu, a čemu snažno doprinosi autoritarni karakter »samo« Bunjevaca. Vidimo da se s različitim teorijskih aspekata može djelomice razumjeti zašto je egzistencijalna nesigurnost i nacionalna ugroženost bunjevačkih Hrvata u Vojvodini doprinijela političko-nacionalnom rascjepu dualnog nacionalnog identiteta formuliranog u sintagmi »Hrvat-Bunjevac«. Službena srbijanska državna politika je ne samo iskoristila političko-psihološku pozadinu nacionalno-političkog rascjepa bunjevačkih Hrvata nego je i formalno-pravno i zakonila i time u izvjesnom smislu u dogledno vrijeme petrificirala ovu nacionalnu podjelu jednog dijela hrvatskog nacionalnog korpusa u Vojvodini.

HR: Mogu li se u doglednoj budućnosti očekivati neka rješenja ovog nacionalnog i političkog pitanja?

U svakom slučaju se problem »bunjevačkog pitanja« odnosi na eksplicitno unutarnje i implicitno vanjskopoličko pitanje. Stoga je u pravu Tomislav Žigmanov kad u jednom svom tekstu kaže da ako se »vizija i budućnost vojvođanskih Hrvata ne temelji na recepciji kako nasljeđa i aktualnog stanja unutar zajednice tako i srbijanskog društva u cjelini...«, odnosno ako se pored povijesnog nasljeđa ne uzima u obzir i percepcija društvene stvarnosti teško je dati određene odgovore na ovaj problem. Imajući u vidu političko-psihološku prirodu političkog i kulturalnog konzervatizma »samo« Bunjevaca, čije smo odrednice već spomenuli, koja ne podliježe lakim i brzim promjenama, teško je za očekivati da će doći do nacionalne i političke integracije bunjevačkih Hrvata u Vojvodini.

HRVATSKE TVRTKE U SRBIJU ULOŽILE VIŠE OD 600 MILIJUNA EURA

Srbija je za Hrvatsku treća zemlja po visini stranih ulaganja * U Vojvodini posluje 17 hrvatskih kompanija koje upošljavaju oko 3700 radnika * Najveća ulaganja u prehrambenu industriju

Kada je riječ o suradnji s pokrajinskom administracijom, Vasin kaže da je ona dobra i da su hrvatske tvrtke koristile i poticaje od 130.000 dinara koji se daju za otvaranje novih radnih mjesta.

U SRBIJI OKO 200 HRVATSKIH KOMPANIJA

U Gospodarskoj komori Srbije procjenjuju da u Srbiji posluje oko 280 hrvatskih kompanija. No, precizne podatke o tome dobili smo iz Gospodarske komore Hrvatske. »Prema posljednjem popisu koje je napravilo Predstavništvo HGK u Srbiji u prosincu 2013. godine u Republici Srbiji posluje 197 hrvatskih tvrtki, kćeri i predstavništva. U razdoblju od 1999. do polovice 2014. godine hrvatske tvrtke su putem izravnih ulaganja uložile prema podacima Hrvatske narodne banke 666,5 milijuna eura. Međutim, prema neslužbenim informacijama između 400 do 500 milijuna

Kapital ne prati politiku

Jedan srbijanski dnevni list ovih dana nazvao je trenutčne odnose Srbije i Hrvatske ledenim dobom političkih odnosa dviju zemalja, a sve u svjetlu reagiranja i kontrareagirana na puštanje iz Haaga **Vojislava Šešelja** i njegovih političkih izjava. Paralelno s tim političkim odnosima, koji bilježe uspone i padove, odvijaju se oni gospodarski koji su, čini se, neopterećeni politikom, već vođeni logikom kapitala. Tako je ovih dana srbijansku kompaniju *Foodland* kupila hrvatska *Atlantic grupa* čiji je većinski vlasnik **Emil Tedeschi**. Detalji preuzimanja nisu priopćeni pa se samo može nagađati koliko je financijski vrijedna ova kupovina. Ovo je posljednje u nizu velikih ulaganja hrvatskih tvrtki u gospodarstvo Srbije. Istraživali smo koliko je hrvatskih investicija u Srbiji, u kojim oblastima i koliko je Srbija značajno područje u odnosu

na ukupna inozemna ulaganja hrvatskih kompanija.

MILIJUNSKA ULAGANJA U VOJVODINI

Krenuli smo od Vojvodne i Pokrajinskog tajništva za rad zapošljavanje i ravnopravnost

Miroslav Vasin

spolova. Tajnik **Miroslav Vasin** u izjavi za *Hrvatsku riječ* kaže da u Vojvodini posluje 17 kompanija iz Hrvatske. »U njima je uposlano više od 3700 radnika. Od 2003. pa do 2013. godine hrvat-

ske kompanije u vojvođanska poduzeća uložile su 246 milijuna eura. Ovdje posluju značajna kompanije kao što je *NEXE* s 581 radnikom, *Agrokor* koji ima više od tisuću uposlenika, *Vindija* s 310 radnika, zatim *Rotografika* koja ima 260 radnika, *Adrijana tex* s 510 radnika... Sve su to ozbiljne tvrtke koje redovito ispunjavaju svoje obveze i prema radnicima i prema državi«, kaže Vasin. Prva velika hrvatska investicija u Vojvodini bila je kupovina mljekare *Somboled*, koju je kupio *Dukat* 2003. godine koji je tada bio u sastavu *Lure*. Plaćeno je za *Somboled* 26 milijuna eura. Hrvatske tvrtke u Vojvodini bave se tekstilnom proizvodnjom, poljoprivredom, proizvodnjom prehrambenih proizvoda, komunalne opreme, farmaceutskih proizvoda. Kroz zajedničko ulaganje hrvatska tvrtka *Luka Rijeka* suvlasnik je luke u Srijemskoj Mitrovici.

Goran Masnec

eura investirale su u svoje ime putem financijskih tokova iz trećih država. Uzimajući u obzir samo podatke HNB, Srbija je Hrvatskoj treća zemlja po visini izravnih stranih ulaganja«, kaže za *Hrvatsku riječ* **Goran Masnec**, samostalni savjetnik u Sektoru za međunarodne odnose HGK. Do polovice prošle godine hrvatski gospodarstvenici imali su potporu u predstavništvu Hrvatske gospodarske komore u Beogradu. »Na prijedlog tadašnjeg predsjednika HGK, **Nadana Vidoševića**, Skupština HGK donijela je Odluku o zatvaranju Predstavništva HGK u Srbiji i još tri u regiji. U obrazloženju Odluke stajalo je da

su Predstavništva u potpunosti ispunila strateški cilj osiguranja kvalitetnije podrške hrvatskim tvrtkama u njihovom nastupu na tim tržištima te olakšavanju komunikacije s poslovnim krugovima u susjednim državama. Također, prestanak modela rada Predstavništava HGK u državama regije nastao je i poradi racionalizacije troškova te reorganizacije modela naše komorske pri-

djelom ostvarena putem kupnje postojećih tvrtki i njihovom dokapitalizacijom, a u mnogo manjoj mjeri kroz izgradnju novih tvornica. Također važno je napomenuti, da su prilikom preuzimanja srpskih tvrtki uvijek bile izvršene sve obveze i ispunjeni svi dogovori od strane hrvatskih tvrtki prema Agenciji za privatizaciju, lokalnoj samoupravi, državnim tijelima i radnicima. Slijedom

Interesiralo nas je i koje su to privredne djelatnosti najzanimljivije za hrvatske investitore. »Kao susjedne zemlje imamo vrlo raznoliku robnu razmjenu koja zapravo pokriva sve robne grupe. To je jedan od razloga zašto su hrvatska ulaganja do sada bila usmjerena u različita područja proizvodnje. Ipak treba napomenuti da su najveća ulaganja bila u prehrambenoj indu-

onemogućivanja rada hrvatskih tvrtki prilikom obavljanja uslužnih djelatnosti ili opstrukcije lokalnih tijela prilikom redovitog poslovanja naših tvrtki«, kaže naš sugovornik iz HGK.

TRGOVINA SRBIJA – HRVATSKA

U prvih devet mjeseci ove godina Srbija i Hrvatska ostvarile su spoljnotrgovinsku robnu razmjenu od skoro 753 milijuna američkih dolara. Izvoz iz Srbije u Hrvatsku bio je skoro 359 milijuna dolara, a iz Hrvatske je uvezeno robe za 394 milijuna dolara. Zanimljivo je da su među robom koja se najviše izvozila u Hrvatsku motorni benzin, suncokretovo ulje, kukuruz i šećer. Na listi roba koje su uvezene iz Hrvatske prednjače domaće svinje i cement.

SRBIJANSKE INVESTICIJE U HRVATSKOJ

Prema podacima koje smo dobili iz Gospodarske komore Srbije, u Hrvatskoj su samo tri značajne srbijanske investicije. »Sredinom 2008. godine koncern *Swisslion Takovo* je, za oko 20 milijuna eura, kupio tvornicu *Eurofood market* iz Siska, jednog od vodećih konditora na području Hrvatske, *NCA Investment Group* iz Beograda je krajem 2010. godine postala većinski vlasnik hrvatske trgovačke kompanije *Magma* za oko 25 milijuna eura. Treća investicija u Hrvatskoj je *Tesla štedna banka* s osnivačkim kapitalom od oko tri milijuna eura. Vlasnici i osnivači banke su Fond za razvoj Vojvodine i Fond za razvoj Srbije. *Tesla štedna banka* se trebala baviti poticanjem poduzetništva i malih obiteljskih imanja na nerazvijenim ruralnim područjima Hrvatske, uz posebnu kreditnu liniju namijenjenu za srpski povratnički živalj i revitalizaciju ratom opustošenih područja. Investitori iz EU su zainteresirani za kupovinu ove banke«, kaže Pržulj.

Zlata Vasiljević

Somboled – prva velika hrvatska investicija u Vojvodini

sutnosti na regionalnim tržištima pri čemu je sustav Županijskih komora dobio aktivniju ulogu u prekograničnoj i regionalnoj suradnji«, kaže Masnec.

PRIORITET PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Politički odnosi Srbije i Hrvatske još uvijek su opterećeni naslijeđem ne tako davne prošlosti, ali gospodarstvenicima to nije bila prepreka, jer su ulaganja hrvatskih tvrtki u Srbiju počela još 1999. godine. »Značajnija ulaganja započela su 1999. godine i rasla su do 2008. godine. Zatim bilježimo smanjenje do 2012. godine, a iza toga ponovni rast. Za hrvatska ulaganja, za razliku od ulaganja iz drugih zemalja, karakteristično je da su najvećim

toga, hrvatskim tvrtkama do sada nije bila poništena niti jedna privatizacija«, ističe Masnec.

»Osim kupovine poduzeća pojedine kompanije iz Hrvatske

striji, industriji nemetala, metalnoj i automobilske industriji«, odgovara Masnec. No, ovdje treba napomenuti da se hrvatski gospodarstvenici susreću i

VINDIJA PRVA IZVOZILA U EU

Cekin-Vindija iz Plandišta je lipnja 2010. godine dobila izvozni kontrolni broj za izvoz mesa i prerađevina od živine na tržište Europske unije. Tako je postala prva prerađivačka kompanija u Srbiji, koja je zadovoljila stroge veterinarsko-sanitarne uvjete EU.

imale su i *grinfild* investicije, kao što su *Nexe Grupa*, *Vindija*, *MIN-DIV*, *Pharma S*, *Comprom Plus*«, kaže *Mitar Pržulj*, koordinator Biroa za ruralni i regionalni razvoj Gospodarske komore Srbije.

s problemima pri poslovanju u Srbiji. »Najveće probleme hrvatski gospodarstvenici imaju prilikom prelaska granice od strane inspeksijskih službi i prilikom javljanja na natječeje i tendere. Također, imali smo slučajeve

Kako vidite budući rad HNV-a?

MATA MATARIĆ,
vijećnik HNV-a, Sombor

Ravnopravan odnos

Sada kada su izbori prošli svi moramo sraditi na istoj stvari i ne smije biti suprotstavljenih strana, već dvije liste koje će, nadam se, jednako doprinijeti regularnosti rada HNV-a i donositi kvalitetnije odluke. Pripremamo oponirati nezakonitim, nejasnim i mutnim radnjama koje su već pokušane pri konstituiranju HNV-a. Podsjetit ću da je osnivačka skupština morala biti ponovljena zbog greške predsjedavajućeg **Martina Bačića**. Krajnji rok za konstituiranje HNV-a bio je 25. studenoga i opet su to Hrvati uradili u posljednjem momentu i uvečer – u 21 i 30 potpisivali smo zapisnik da bi se toga dana verificirao HNV. U suprotnom bile bi uvedene privremene mjere. Sramota. Zalagat ću se za potpunu disperziju odlučivanja o svim bitnim pitanjima, koja se tiču lokalne razine i razine Vojvodine. Također ću se zalagati za ravnopravan odnos prema svim udrugama, bez obzira na to kojoj listi su dale potporu. Kao jedini vijećnik iz Sombora vodit ću računa o interesima Hrvata iz Sombora.

Jedinstva u radu će biti ukoliko se odluke budu donosile poslije otvorene diskusije o temi, a ne kao što je bio slučaj do sada da ni jedan tekst odluke koja je napisana u uredu DSHV-a nije pretrpio nikakve promjene, a vijećnicima je preostajalo samo da dignu ili ne dignu ruku za već gotovu stvar. To nije fer i demokratski, a može se reći i da je to omalovažavanje vijećnika iza kojih stoje glasači hrvatske nacionalne zajednice. Nadam se boljem odnosu prema svima, bez obzira s koje liste su birani.

Z. V.

JOSIP HODAK,
vijećnik HNV-a, Šid

Isti interesi

Po mom mišljenju, nesuglasice i razmirice u novoizabranom sastavu Hrvatskog nacionalnog vijeća, samo su trenutačne. Mislim da treba proći izvjesno vrijeme kako bi se one riješile, a nakon toga će sve krenuti svojim tokom. Smatram da je osnovni razlog trenutačnih razmirica, tenzije nakon izbora za novi sastav HNV-a i čim splasne taj naboj između pojedinih vijećnika, Vijeće će funkcionirati normalno. Skoro da je to normalna situacija u radu jer su se i slične stvari i situacije događale u prethodnom sazivu HNV-a. I pored toga sve je funkcioniralo normalno i odluke u korist hrvatske zajednice su uvijek donošene u većini, tako da smatram da nema razloga da i u ovom sazivu ne bude tako.

Očekujem da će se u narednom periodu spustiti tenzije jer mislim da je vrijeme izbora prošlo i da svi treba da se okrenemo radu, kako bi svima nama, mislim na hrvatsku nacionalnu zajednicu, bilo bolje. Možda će se desiti još koji put, ali vrijeme će učiniti svoje, jer kod nas nema loših i dobrih, svi smo mi Hrvati. Interesi su nam svima isti i dalje ćemo se dogovarati i nastojati da uspostavimo i produbimo plodnu i uspješnu suradnju.

Sve nas skupa vezuju isti interesi, a to je da svim Hrvatima bude bolje i da svi podjednako ostvarujemo svoja prava i obveze i smatram da će tako i biti. Zato mislim da se svi skupa trebamo posvetiti radu, da budemo složni i istrajni i tako pokažemo kako sebi tako i drugima, da smo spremni raditi kako bi svima nama bilo bolje u budućnosti.

S. D.

STANKO KRSTIN,
vijećnik HNV-a, Novi Sad

Moramo završiti upis

Konstitutivna sjednica HNV-a trebala je biti svečana, protokolarna, trebali smo jedni drugima čestitati, a potom skupa s predstavnicima diplomacije otići na večeru. Pokušali smo na to ukazati, ali nije nam dopušteno. Moj komentar je jasan, nas šestero je napustilo sjednicu, nismo htjeli dati legitimitet narušavanju ugleda naše zajednice. Na drugoj konstitutivnoj sjednici, ili na produžetku prve, došlo je do promjena, ovoga puta većina je konzultirala manjinu. Ne znam uzrok promjeni ponašanja, ali želim vjerovati da će biti trajne naravi. Planiram raditi u krovnoj organizaciji cijele hrvatske zajednice u Srbiji: na uključivanju u rad pripadnika cijele zajednice, od Vranja do Subotice, mi iz HNV-a trebali bi privlačiti i angažirati ljude; zbog demokratičnosti narednih izbora moramo završiti upis u Poseban birački popis, to je prvi i najveći cilj, kako moj, tako i cijeloga saziva; radit ću na otvaranju HNV-a i zajednice prema institucijama u Beogradu; mislim da je i pitanje udžbenika rješivo. Ostali problemi na razini Srbije nisu veliki, možemo ih riješiti i u svjetlu približavanja EU i u svjetlu nesvađanja sa svim i svakim. Mislim da ovaj saziv HNV-a ima ljude koji se izuzetno snalaze u Beogradu i Novom Sadu i da se Ured HNV-a u Beogradu mora osnovati. Želio bih da stvorimo ozračje koje će omogućiti da u narednom sazivu imamo vijećnike iz Beograda, Niša... Kako mislim da sam za sebe najviše mogu učiniti, tako mislim i da HNV može najviše učiniti za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

I. A.

**RAZGOVOR POVODOM
KONSTITUIRANJA HNV-a:**
**DARKO SARIĆ LUKENDIĆ,
PREDSJEDNIK IO HNV-A**

Zajednički djelovati!

Iako atmosfera na dosadašnjim sjednicama nije na to ukazivala, želim vjerovati kako postoji spremnost kod vijećnika s obiju lista da se postigne konsenzus oko najvažnijih otvorenih pitanja s kojima se suočava hrvatska zajednica u Srbiji

Nakon konstituiranja novog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, razgovarali smo s »novim-starim« predsjednikom Izvršnog odbora HNV-a **Darkom Sarićem Lukendićem** o uzrocima početnih problema funkcioniranja novog saziva Vijeća, zbog nepotvrđivanja mandata svim izabranim vijećnicima na konstitutivnoj sjednici održanoj još 17. studenoga, nakon čega je za kratko vrijeme uslijedio nastavak te sjednice prošlog tjedna, kada su verificirani mandati svim vijećnicima, a tema razgovora je bio i daljnji rad Vijeća.

Zbog čega su nastali problemi glede potvrđivanja mandata pojedinim vijećnicima za novi saziv HNV-a?

Konstitutivnu sjednicu HNV-a je sazvalo Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave sredinom studenoga, ali predstavnici tog ministarstva nisu nazočili toj sjednici održanoj u Subotici. Ne znam zbog čega. Prije te sjednice dostavljen nam je Privremeni poslovnik o radu na konstitutivnoj sjednici nacionalnih vijeća, iz kojega se jasno vidi da se potvrda mandata vijećnika provodi tako da se pročitaju imena i prezimena izabranih članova Vijeća na osnovu rješenja Republičke izborne komisi-

je o dodjeli mandata, objavljenih u Službenom glasniku, a prema spomenutom Privremenom poslovniku traži se i podnošenje Uvjerenja o izboru za člana nacionalnog vijeća, kako je to i zahtijevano od strane Radnog predsjedništva na konstitutivnoj sjednici HNV-a. Dakle, radi lo se onako, kako je propisano Privremenim poslovnikom i naravno da je Radno predsjedništvo, na čelu s najstarijim vijećnikom **Martinom Bačićem Josipa Ivanković** nije donijela na sjednicu to Uvjerenje. Problem je nastao zbog zaboravnosti jedne vijećnice. Nakon kraće rasprave i kolega **Ivan Karačić** je odbio dostaviti uvjerenje, tako da ni njemu nije verificiran mandat, a kako na konstitutivnoj sjednici nisu bila nazočna dva izabrana vijećnika, prema tumačenju spomenutog Privremenog poslovnika od strane Radnog predsjedništva, ni njima se nisu mogli verificirati mandati. Nakon te konstitutivne sjednice stigao je dopis resornog ministarstva u kojemu se predlaže, s obzirom na to da nisu potvrđeni mandati svim članovima Vijeća, nastavak konstitutivne sjednice, koja je i održana prošlog tjedna.

Zbog nepotvrđivanja mandata pojedinim vijećnicima je iskazano negodovanje od strane vijećnika izabranih sa Zajedničke liste hrvatskih udruga – Tomislav Stantić. Koliko shvaćam, u pitanju je procedura, forma, tumačenje propisa, što se naravno mora provoditi,

ali jednostavno je pitanje – da li bi ti mandati bili potvrđeni već na prvoj redovitoj sjednici Vijeća? Je li se moglo možda i bez određenih tenzija na svečanoj konstitutivnoj sjednici?

Naravno da se moglo, mandati bi bili potvrđeni, nitko nije želio spriječiti obavljanje funkcije nekom od vijećnika. No, prema tumačenju nadležnog ministarstva, konstitutivna sjednica se morala nastaviti, ali treba reći i to – da su predstavnici resornog ministarstva bili na sjednici, odmah bi mogli »na licu mjesta« uputiti primjedbu na proceduru potvrde mandata, ali njih nije bilo. Na konstitutivnoj sjednici je potvrđeno 25 mandata, što čini uvjerljivu većinu. Do sada je bila praksa da se vijeća konstituiraju nakon verifikacije mandata više od polovice vijećnika. Uvjereni da je novi saziv HNV-a konstituiran, nastavili smo s radom na prvoj redovitoj sjednici, ali nakon što smo dostavili zapisnik s konstitutivne sjednice nadležnom ministarstvu, obavijestili su nas da je učinjen propust. Prema dopisu Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, nazočnima na konstitutivnoj sjednici nisu potrebna Uvjerenja o izboru za člana nacionalnog vijeća, a nije obvezno ni da svi nazoče sjednici. Sazvali smo nastavak konstitutivne sjednice, dakle, svima je »kolektivno« verificiran mandat. Značajno je da smo održali i prvu redovitu sjednicu, na kojoj su izabrani dužnosnici Vijeća.

Koje će biti prve aktivnosti novog saziva HNV-a?

Ubrzo slijedi obilježavanje jednog od praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji, 15. prosinca, dan izbora prvog saziva HNV-a, a kako taj datum pada na ponedjeljak, praznik ćemo obilježiti u petak, 19. prosinca. Očekuje nas redoviti sastanak s hrvatskim kulturnim udrugama 20. prosinca, a imamo i obvezu usvojiti Statut našeg nacionalnog Vijeća, koji treba biti usklađen s najnovijim izmjenama Zakona o izboru za nacionalna vijeća, a trebaju se izabrati i svi članovi u Odbore koje HNV ima. Pred nama je dinamičan period u prosincu i smatrali smo da što prije trebamo okončati formalnosti glede konstituiranja novog saziva Vijeća.

Jeste li optimist glede budućće kvalitetne suradnje vijećnika s dvije liste?

Iako atmosfera na dosadašnjim sjednicama nije na to ukazivala, želim vjerovati kako postoji spremnost kod vijećnika s obiju lista da se postigne konsenzus oko najvažnijih otvorenih pitanja s kojima se suočava hrvatska zajednica u Srbiji i da zajednički djelujemo. Sigurno će biti i brojnih sporenja oko raznih tema, ali to je prirodno, jer nastupamo s dvije različite pozicije. *Hrvatska lista dr. sc. Slaven Bačić* nastupa s pozicije onih koji trebaju realizirati zacrtane ciljeve, a *Zajednička lista hrvatskih udruga – Tomislav Stantić* s pozicije kritičara onoga što radimo, dakle, oporbe. Vjerujem da će njihova kritika pomoći da budemo još bolji i ustrajnjiji u našem radu.

Zvonko Sarić

MEĐUNARODNA IZLOŽBA PTICA I MALIH ŽIVOTINJA U SUBOTICI

Propisi EU nisu mimoišli ni hobiste

Da bih s transportom malih životinja došao u Srbiju moram izvaditi cijeli niz dokumenata čije pribavljanje traje gotovo mjesec dana, a osim toga treba i dosta novca, kaže Željko Šerepac

Ulazak Hrvatske u Europsku uniju i preuzimanje propisa EU donio je niz promjena i za uzgajatelje ptica i malih životinja, među ostalim i temeljitiju primjenu veterinarske kontrole i transporta van granica Hrvatske, bar kad su u pitanju države poput Srbije koje su još izvan članstva EU. To je i razlog zašto prošlog vikenda na 31. međunarodnoj izložbi sitnih životinja, ptica, egzotičnih životinja i akvaristike održanoj u organizaciji Udruženja odgajivača sitnih životinja *Subotica*, nije bilo ekspanza iz Hrvatske. Ipak, prijateljski odnosi se i dalje održavaju, a uzgajatelji očekuju da bi se komplicirana procedura oko transporta uskoro mogla pojednostaviti, jer kako kažu – načina ima.

PROCEDURE BI SE MOGLE POJEDNOSTAVITI

Naime, da bi uzgajatelj sa svojim životinjama putovao po EU, jedino treba dobiti certifikat kod mjesnog nadležnog veterinarara što je postupak koji traje desetak minuta. Ukoliko bi želio doći u Srbiju trebat će mu mjesec dana da pribavi neophod-

na dokumenta, i dosta novca. »Da bih s transportom malih životinja došao u Srbiju moram izvaditi cijeli niz dokumenata na svoje ime, dakle, ne više na ime udruga i cijelog transporta i tako podijeliti troškove, nego na svoje osobno ime, a to je trošak od najmanje 100 eura, što je vrlo visok iznos. Dakle, od ATA karneta koji je garant da će teret koji napusti Republiku Hrvatsku biti i vraćen do međunarodnog certifikata, do dozvole koje izdaje Ministarstvo poljoprivrede RH, to su dokumenti čije pribavljanje traje gotovo mjesec dana, a osim toga treba i dosta novca«, objašnjava **Željko Šerepac**, predsjednik Hrvatskog saveza udruga uzgajatelja malih životinja i predsjednik Udruge uzgajatelja malih životinja *Golub* iz Virovitice.

Uzgajatelji u Hrvatskoj i Srbiji su u nadležnim ministarstvima poljoprivrede pokrenuli aktivnosti kojima bi se procedure mogle pojednostaviti, ali se stvari rješavaju presporo, jer kako kažu, u hobbiju nema novca pa ni ministarstva nemaju interes da se bave takvim stvarima. »Prepušteno je uzgajateljima da budu pokretači aktivnosti koje bi pridonijele rješavanju tih stvari,

i mi smo svojim zalaganjem u jednom i drugom ministarstvu dogovorili izgled obrazaca certifikata koji trebaju pratiti životinje, konkretno za golubove.

uzgajivačnice. »To znači, između ostalog, da morate imati nacrt uzgajivačnice, dakle, objekta u kojem uzgajate životinje, certifikat da vam je ovlašteno tijelo

Željko Šerepac

Treba provesti još jedan postupak kako bi mogli razgovarati o tome da životinje mogu ići iz jedne države u drugu«, kaže Željko Šerepac.

ISPIT ZA UZGAJATELJA

Propisi EU donijeli su za uzgajatelje u Hrvatskoj niz promjena. Osim što svaki uzgajatelj mora biti evidentiran također se unazad tri godine provodi postupak registracije uzgoja odnosno

provelo nadzor i utvrdilo da je zdravstveno stanje životinja na odgovarajućoj razini i certifikat da ste osposobljeni za uzgajivača određene grane uzgoja, recimo uzgajivača golubova ili uzgajivača ptica, kunića ili egzota, itd. To naravno košta, ništa ne dobijete za badava, sve to morate platiti. Morate platiti provedbu ispita kako biste dobili certifikat da ste osposobljeni, morate platiti Ministarstvu registraciju uzgajivačnice. Jedino nas nisu

prisili da i uzgojni objekti moraju imati građevinsku dozvolu, premda smo se bili uplašili da će i to zahtijevati. Ali objekti moraju biti gruntovno uknjiženi. Dakle, ne možete dobiti registraciju odnosno rješenje o evidentiranju uzgajivačnice ako objekt nije katastarski ucrtan kao takav objekt. Naravno da je to revolucija u propisima što se nas uzgajivača tiče ali nemamo izbora, ili hoćemo ili nećemo», kaže Šerepac. On dodaje da su ti propisi većinom uvedeni tije-

kom pretpripravnih pregovora dok je malo toga došlo samim ulaskom u EU. Smatra da je Hrvatska napravila jedan dobar okvir premda se propisi još uvijek mijenjaju i usklađuju.

MANJE EKSPONATA NA IZLOŽBAMA

»Sve to nije smanjilo broj uzgajatelja, ali jeste smanjilo broj evidentiranih uzgajivačnica, a samim tim se smanjio broj natjecatelja na izložbama, jer više

ne možete dobiti od veterinaru svjedodžbu o zdravstvenom stanju grla ako grlo ne potiče iz uzgajivačnice koja je registrirana. Sve je jedno s drugim povezano. Dakle, ne ide se represivno od strane državnog aparata prema ljudima koji neće registrirati uzgajivačnice ali neće moći svoje uzgojne primjerke prikazati na izložbama, i zato se događa to da se broj eksponata na izložbama smanjuje«, objašnjava Šerepac.

Za njega osobno, ipak, najveći problem je što je u Hrvatskoj

veoma mali broj uzgajatelja među mlađim ljudima pa je jedna od glavnih zadaća udruga pronaći nasljednike. Stoga udruga *Golub* već 15 godina unazad provodi natječaj prema osnovnim školama u cijeloj Virovitičko-podravskoj županiji. Šerepac kaže da svake godine pristigne između 100 i 200 dječjih radova na temu *Moj mali prijatelj* te da bi bio jako sretan kada bi između njih postao bar jedan uzgajatelj godišnje.

S. M.

Sa sjednice gradske Skupštine

Rebalansom usvojenim na posljednjoj sjednici Skupštine grada, 28. studenog, gradski proračun je umanjnjen za 450 milijuna dinara i sada iznosi 5,27 milijardi. Ovo je drugi rebalans u ovoj godini kojim je u odnosu za godišnji plan proračun umanjnjen za osam posto u odnosu na godišnji plan zbog podbačaja na prihodovnoj strani. Gradonačelnik **Jenő Maglai** je rekao da su nenaamjenski transferi sredstava iz republičkog proračuna smanjeni za 200 milijuna dinara, a zbog postupka restitucije grad nije raspolagao svojom imovinom i nije bio u mogućnosti ući u postupak prodaje. On je ocijenio kako je proračun i pored toga uravnotežen te da grad izmiruje sve svoje obveze, dok su oporbeni vijećnici ukazivali kako se njihova trdnja o nerealno planiranom proračunu pokazala točnom.

Vijećnici su na gradskoj Skupštini također imenovali direktore u deset javnih poduzeća: *Subotičke tržnice* će voditi **Ilinka Vukoja**, *Pogrebno* **Vesna Prčić**, *Čistoću* **Slobodan Milošev**, *Parking* **Milorad Slijepčević**, *SuboticaTrans* **Aleksandar Aleksić**, *Stadion Robert Tot*, *Ravnateljstvo za izgradnju grada* **Peter Blau**, *Vodovod* **Valerija Tot Godo**, *Gospodarsko tehnološke parkove* **Ivan Saveljić** i *Radio Subotica* **Ljubiša Stepanović**. *Dimnjačar* i *Palić – Ludoš* su ostali bez direktora jer na te dužnosti Gradsko vijeće nije predložilo niti jednog kandidata, a na prijedlog gradonačelnika s dnevnog reda skinuto je imenovanje direktora JKP *SuboticaPlin* i *Subotička toplana*.

Također su imenovani vršitelji dužnosti glavnog i odgovornog urednika u *Radio Subotici*: **Ivana Petrekanić Sić** u Uredništvu na

hrvatskom jeziku, **Tatjana Milošević** u Uredništvu na srpskom jeziku i **Ernő Németh** u Uredništvu na mađarskom jeziku.

Industrijska proizvodnja pada

Za devet mjeseci ove godine industrijska proizvodnja sjevera Bačke i Potisja manja je za 1,3 posto u odnosu na isto razdoblje lani, dok se bilježi rast robne razmjena i izvoza. Ukupna robna razmjena dostigla je 1,225 milijardi dolara, pri čemu raste izvoz koji je veći od uvoza za 12,8 posto. Tri četvrtine robne razmjene ostvareno je s Europskom unijom. Na sjednici Upravnog odbora Regionalne gospodarske komore Subotica priopćeno je da su strani investitori od 2002. do prošle godine trećinu ukupno uloženog novca u Vojvodini plasirali upravo na sjever Bačke i Potisja.

Tvornica za preradu ribe u Slobodnoj zoni

Predsjednik Regionalne gospodarske komore **Slobodan Vojinović** priopćio je da su pri završetku poslovnih razgovora s jednim nizozemsko-njemačkim poduzećem o podizanju tvornice za preradu ribe koja bi radila u okviru Slobodne zone Subotica. Vojinović je također napomenuo da je tvrtka *Swarovski*, koja već posluje u Subotici, najavila svoju namjeru za proširenje proizvodnog pogona, što bi moglo biti realizirano do travnja sljedeće godine.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 5. do 11. prosinca

5. PROSINCA 1687.

U knjigu krštenih **Bartula Benjovića** upisana je djevojčica **Marta**, od roditelja **Marka** i **Marte Jurić**, rođena **Sučić**. Kum; **Matija Kulić**.

5. PROSINCA 1982.

Ulaskom parnjače na željeznički kolodvor, zborom radnika **Željezničkog čvora** i drugim prigodnim programima obilježena je 100. obljetnica izgradnje željezničke pruge Budimpešta – Zemun te dolaska prvog vlaka u Suboticu, na ovoj liniji. Inače, prvi vlak je ovamo stigao na Palički kolodvor iz pravca Segedina 12. rujna 1859. godine, na liniji Oradea – Fiume.

5 PROSINCA 1998.

U Novom Žedniku je otkriveno spomen-obilježje spasiteljima srpskih života za vrijeme II. svjetskog rata, na kojem su uklesana sljedeća imena: **Antal Kiš Antika**, **Stevan Vidaković** i **Petar Kiš**.

6. PROSINCA 1723.

Ugarski kralj je naredio da se obitelj kapetana **Sučića** u Subotičkom vojnom šancu, koji je tada u sklopu Potiske vojne krajine, mora iseliti iz utvrde. Usprkos oštroj zimi, vrhovni zapovjednik svih vojnih utvrda general **Theodor de Pilliers** je subotičku utvrdu predao franjevcima koji su ondje uredili svoju crkvu.

6. PROSINCA 1925.

U *Pučkoj kasini* je obilježena 10. obljetnica smrti svećenika **Paje Kujundžića** (1859. – 1915.). Tim povodom u *Kasini* je otkriven

portret ovoga zaslužnoga velikana, rodoljuba i borca za nacionalna prava Bunjevaca, odnosno Hrvata.

6. PROSINCA 1985.

Prema navodima lokalnog tiska, tijekom minulih 40 godina u Subotici je izgrađeno oko 18 tisuća stanova.

7. PROSINCA 1790.

Tridesetim Zakonskim člankom I. dekreta, Zemaljski sabor Ugarske uveo je varoš Szent Máriu (Svetu Mariju, Suboticu) u red slobodnih kraljevskih gradova pod novim imenom Maria Thereziopolis. Time je grad stekao pravo sudjelovanja u radu Sabora, odnosno pravo na glasovanje tijekom zasjedanja ovoga tijela. Prvi zastupnici Subotice u Saboru bili su gradski sudac **Antun Parčetić** i vijećnik **Ivan Sučić**.

8. PROSINCA 1501.

Poslije smrti **Jánosa Pongrácza**, kralj **Vladislav (Ulászló) II.** svoje je posjede u Bačkoj i okolna naselja darovao **Jánosu Korvinu**. Sedamdesetih godina XV. stoljeća ovaj je plemić od Dengelegra izgradio o svom trošku subotičku utvrdu. Budući da nije imao nasljednika, njegov je posjed prešao u ruke kralja **Matijaša Korvina**.

8. PROSINCA 1926.

Okončana je četverodnevna svetkovina u povodu 700. obljetnice smrti **sv. Franje Asiškog** (1181. – 1226.) pravim imenom **Giovanni Francesco Bernardone**, utemeljitelja franjevačkog reda ili Reda manje braće. Franjevci su imali i te kako značajnu ulogu u doseobi bunjevačkih Hrvata u ove kra-

jeve. Posebice je zapažen njihov duhovni, prosvjetno-odgojni i kulturnih utjecaj.

8. PROSINCA 1930.

Misom u crkvi sv. Terezije Avilske i svečanom akademijom protkanom kulturno-umjetničkim programom *Nevena* u Harambašićevoi ulici pod brojem 4. otvoren je *Hrvatski prosvjetni dom*.

9. PROSINCA 1945.

Odlukom novih vlasti raspuštena je *Hrvatska kulturna zajednica*. Činili su je savez prosvjetnih radnika i kulturnih društava. Utemeljena je 8. ožujka 1936. godine.

9. PROSINCA 2004.

U novosadskom Muzeju suvremene umjetnosti otvorena je izložba posvećena svestranom subotičkom umjetniku **Slavku Matkoviću** (1948. – 1994.), osnivaču likovne skupine *Bosch+Bosch*, najizrazitijem predstavniku umjetničkog nomadizma.

10. PROSINCA 1772.

Čelnci franjevačkog reda obćali su izaslanicima Magistrata Subotice kako će zbog ubrzanog uvećanja njezina življa, u grad uputiti nove ilirske (hrvatske) dušobrižnike te naizmjenično slati ilirske i mađarske gvardijane u ovdašnji franjevački samostan. Također će uputiti profesore retorike za odgovarajuće razrede Gramatikalne škole.

10. PROSINCA 1906.

Od posljedica neliječene kronične bolesti umro **Ferenc Franjo**

Gáll, vrsni pijanist, svestrani glazbenik, kompozitor i ravnatelj subotičke Muzičke škole. Skladao je gotovo 120 djela, među njima slavenske komade za scenu, koncerte i javne priredbe. Iznimno cijenjen kao pijanist, rado je i često pozivan na europske koncertne podije, nastupao u Beču, Berlinu, Budimpešti, Zürichu, Rimu i drugdje. Rođen je 24. ožujka 1860.

11. PROSINCA 1778.

Uz ranije obećanih 100 konja za vojsku, Gradsko vijeće Svete Marije (Szent Márie), kraljici Mariji Tereziji ponudilo je još 20.000 forinata (oko 5000 zlatnika) za namiru ratnih izdataka. Potez je bio učinkovit, već početkom naredne godine naš grad biva proglašen slobodnim kraljevskim gradom.

11. PROSINCA 1933.

Rođen je **Ivan Pančić**, istaknuti pjesnik, prevoditelj, publicist, kulturni i javni djelatnik, po obrazovanju klinički psiholog. Objavio je osam knjiga pjesama od kojih je najznačajnija poema *Natpivavanja*, pisana novostokavskom ikavicom Hrvata Bunjevaca. Autor je i studije *Kolera u Subotici 1873. godine*. Preminuo je pod tragičnim okolnostima 16. lipnja 1992.

11. PROSINCA 1998.

Obilježena je 100. obljetnica od osnutka i početka djelovanja Kulturno-umjetničkog društva *Lányi Ernő*, koje je izraslo iz nekadašnjeg pjevačkog zbora *Udruženja obrtnika*. U njegovu sjedištu je, odmah po osnutku, siječnja 1970., djelovalo Hrvatsko kulturno umjetničko društvo *Bunjevačko kolo*.

POGLED S DRUGE STRANE:

BILA JEDNOM JEDNA BARA...

Nije sve ravno u ravnici

Tamo gdje se u dalekoj prošlosti širila voda, prije 40-tak godina na radost djece iz okruženja nastalo je – brdo. Brdom ovdje zovu mali zemljani nasip formiran na velikoj livadi u blizini kompleksa Šumice u Kertvarošu

Šumice. Brdo su stvorili kamioni donoseći zemlju s nekog iskopa na subotičkom teritoriju, po svemu sudeći s iskopa prilikom gradnje (neke) ceste, bar tako se sjećaju susjedi pred čijim je očima davno istovarana zemlja stvarajući ovaj nasip. Na radost djece iz okruženja, pokazalo se proteklih desetljeća, jer su s prvim snijegom mališani vukli saonice na ovaj brijeg i radosno se spuštali niz strminu. Tako je ostalo do danas. I ljeti tu ima zabavnih igara, izuzimajući izvjesno ružno razdoblje formiranja divljeg deponija otpada u podnožju omiljene dječje lokacije, koja je, srećom, vremenom ipak račišćena. U međuvremenu su na livadi uredene podloge za dva sportska terena, uz njih postavljene i klupe, a neposredno uz zemljani nasip prošle godine je napravljeno i novo dječje igralište. Direkcija za izgradnju grada te, 2013. dječja igrališta je osim na ovoj lokaciji opremila i u mjesnim zajednicama Gat, Novo selo, u Aleksandrovu i Dušanovu. Tu se ne završavaju planovi za livadu s »brdom«. Već naredne, uz ogradu o realizaciji planova ovisno o financijskim mogućnostima, Direkcija planira još nekoliko zanimljivosti za najmlađe, kao što su, primjerice, stube i užad za penjanje na zemljani nasip, nastao, eto, na površini koju je u dalekoj prošlosti Subotice pokrivala močvara i voda.

Katarina Korponaić

Na prostoru gdje se danas u subotičkoj Mjesnoj zajednici Kertvaroš nalazi velika travnata površina za dječje igre i sportske aktivnosti pokraj vrtićkog kompleksa Šumice, pa sve preko novog naselja Doline podizanog od devedesetih godina prošlog stoljeća, nekada davno bila je – Agina bara. Njene ostatke na mjestu naselja Doline pamte i suvremenici, osobito djeca rasla u Kertvarošu, na spoju grada i tada još djelomično urbaniziranih i vlažnih područja. Manja bara okružena trskom, ostala od one davne velike, bila je njihovo avanturističko carstvo igre.

Mnogi se danas još sjećaju vode na području dijela Kertvaroša. Svoje mjesto Agina bara, kao subotički toponim, našla je i u Wikipediji: »Agina bara je bila vođeno tijelo na području današnje Subotice. Ovo je bio močvarni teren koji je povremeno prelazio u baru, od čega je i nastao toponim. Nalazila se između današnje Banijske ulice i Višegradske, Paličke ceste

i Kireške (iza vrtića Šumice), na istočnom dijelu grada prema Paliću, oko nogometnog igrališta i Radanovca.«

STARI ZAPISI

Objašnjenje o Aginoj bari i njezinoj lokaciji u prošlosti, pruža László Szekeresu publikaciji – zbirci toponima Subotice i njene okoline korištenih u prošlosti, a prikupljenih u dugom istraživačkom radu. O Aginoj bari piše: »Na istočnoj strani Kertvaroša, ispod radanovačkih uzvišica sjeverno od bivšeg igrališta Sanda, pruža se nizak, vlažan teren koji se već 1744. godine spominje kao Agina bara. Po predanju je to zemljište, sve do ruba vinograda, subotički aga svojevremeno koristio kao livadu. Agina bara je u proljeće 1771. godine, po naredbi ondašnje Mađarske kraljevske riznice iz 1768, zasađena drvećem.«

I u vrijeme kada je podizano Teslino naselje, šezdesetih godina prošlog stoljeća, novo naselje i stari dio Kertvaroša, duž Banijske

ulice, dijelio je taj prostor davne Agine bare, povremeno još vlažan. Šumice, kao tada najsuvremeniji vrtićki kompleks, podignut je na jednom kraju livade, bližem paličkoj cesti, a na suprotnoj strani, među danas gusto podignutim kućama ka Teslinom naselju, jedna je iz 1927. godine. Potiče još iz vremena kada su ovdje postojale tek dvije – tri obiteljske kuće. U njoj i danas živi ista obitelj, to su potomci čovjeka koji ju je davno gradio. Njegovoj unuci iz obiteljskih priča poznato je kako su u gradnji kuće temelji izdizani 80 centimetara, upravo zbog visoke vode ispod tla. Ali kuća i danas čvrsto stoji, i u nju je stigla i peta generacija tvorca temelja ovog doma.

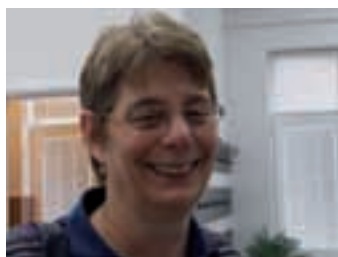
BRDO ZA DJEČJU RADOST

Nije sasvim poznat razlog, ali na davnoj Aginoj bari, preciznije na jednom njenom djeliću, prije 40-tak godina nastalo je – brdo. Tako ovdje zovu zemljani nasip formiran na ovom, nekada vlažnom tlu, i livadi koja okružuje

U SOMBORU PREDSTAVLJENA STUDIJA KONKURENTNOSTI POLJOPRIVREDE

Poljoprivreda (ni)je naša razvojna šansa

Subotica, Sombor i Kanjiža nalaze se među gradovima i općinama u Srbiji koji sudjeluju u projektu »Analiza konkurentnosti poljoprivrede u 14 lokalnih samouprava Srbije kao preduvjet i alat za privlačenje stranih direktnih investicija«, koji sprovodi Konzultantska kuća SEEDEV uz potporu Američke agencije za međunarodni razvoj. Rezultati ove studije s posebnim osvrtom na Suboticu, Sombor i Kanjižu prezentirani su u Somboru. »Ova studija treba pomoći donositeljima odluka na lokalnu da znaju gdje su njihove općine u usporedbi s drugima da bi mogli što bolje pripremiti se za privlačenje investicija«, kazao je **Goran Živkov**, programski direktor SEEDEV-a, na prezentaciji koja je održana u Edukativnom centru Poljoprivredne stručne službe u Somboru u prošli petak. Uloženo je četiri mjeseca rada da bi se došlo do prednosti koje u poljoprivrednoj proizvodnji imaju Subotica, Sombor i Kanjiža. »Sombor je izuzetno konkurentan u proizvodnji žitarica, prije svega kukuruza. Konkurentan je i u proizvodnji industrijskog bilja, prije svega šećerne repe, jer daje 12 postotaka cjelokupne proizvodnje šećerne repe u Srbiji, soje i industrijske paprike, kao i u proizvodnji svinja. Subotica je konkurentna u proizvodnji jabuka. Prema podacima iz 2013. godine 13 postotaka proizvodnje jabuka u Srbiji je iz Subotice. Subotica je konkurentna i u proizvodnji žita-

Ivana Dulić Marković

rica, mlijeka i svinja. U Kanjiži je konkurenta proizvodnja žitarica i koštičavog i jabučastog voća«, kazala je **Ivana Dulić Marković** suradnica u SEEDEV-u.

koristi 23.000 poljoprivrednih gazdinstava. U Somboru gazdinstava s više od 20 hektara imaju 76 postotaka poljoprivrednog zemljišta, u Subotici 73 posto poljoprivrednog zemljišta, a u Kikindi 60 posto. Sombor ima dvostruko više poljoprivrednog zemljišta i pet puta više svinja od prosječne općine u Srbiji«, neki su od zanimljivih podataka koje je iznijela Dulić Marković. Ona procjenjuje da će diferencijacija među poljoprivrednim proizvođačima biti sve veća. »Cijena poljoprivrednog zemljišta pada.

nju, dakle da se umjesto proizvodnje žitarica okrenu nekoj profitabilnijoj proizvodnji. Naša očekivanja su da država dobrim proizvođačima pomogne prijeći na viši nivo proizvodnje, dakle da krenu u preradu, skladištenje, korištenje kvalitetnijih sorti, da krene sustav plaćanja po kvalitetu. Teško da će i dalje opstati na cjenovnoj konkurentnosti i zato moraju iskoristiti priliku i da dodaju vrijednost svojim proizvodima«, kaže Dulić Marković.

GLOBALNI TRENDOWI

Prezentacija studije bila je prigoda i da se čuju zanimljivi podaci o svjetskim trendovima u poljoprivrednoj proizvodnji, ali i o tome gdje se u svjetskim i europskim okvirima nalazi

Goran Živkov

Srbija. Kako je rečeno, najveći trend rasta poljoprivredne proizvodnje ostvaruje se u Aziji i dok poljoprivredna proizvodnja na azijskom kontinentu raste u Europi opada za 2,5 postotaka godišnje. Najveće mogućnosti i za rast površina obradivog zemljišta, a i prinosa imaju Rusija, Ukrajina i Kazahstan (koji svake godine osvoji novih pola mili-

SRBIJA NIJE NIZOZEMSKA

Iako se često može čuti usporedba da bi Srbija mogla biti Nizozemska, realno Nizozemska se teško može dostići. Dulić Marković to objašnjava prije svega činjenicom da je razvoj demokracije, društva i poljoprivrede u Nizozemskoj počeo prije 150 godina i da od tada traje kontinuirano. Ostajali su samo najbolji. »Plus bogatstvo društva koje se stvaralo u drugim sektorima i koje je omogućavalo investiranje u poljoprivredu. Nemojte sumnjati da bi Nizozemska bolje od nas proizvodila i pšenicu i kukuruz, ali oni su kao i cijela Europa odustali od toga i okrenuli se proizvodnji koja donosi veću vrijednost po hektaru. Izvoz Srbije po hektaru je 500-600 dolara, u Nizozemskoj 40.000-50.000 dolara po hektaru«, kaže Dulić Marković.

KORAK DALJE

Najznačajniji poljoprivredni resurs su poljoprivredna gazdinstva. U Vojvodini najviše registriranih poljoprivrednih gazdinstava ima Sombor. »Oko 80 posto zemljišta u Vojvodini

To će iskoristiti oni koji su zadržali proteklih godina na visokoj cijeni poljoprivrednih proizvoda i koji su se već opredijelili za proizvodnju žitarica. Veliki će tako napredovati, a mali će morati otići ili u neki drugi sektor ili potpuno promijeniti proizvod-

Kada država iz agrarne zemlje pređe u tranzicijsku moguć je razvitak poljoprivrede. Može se razvijati 200.000 gazdinstava, ali ne može država, kaže Ivana Dulić Marković

juna hektara), s druge strane u Europi nema novih hektara, a i prinosi su dostigli svoj maksimum. »Zlatni period dobrih cijena od 2009. do 2012. godine je prošao i sada smo u jednom periodu od tri, četiri godine kada će cijene poljoprivrednih proizvoda padati«, kazao je Živkov.

GDJE SMO NA SVJETSKOJ MAPI?

Jedna od šansi koju bi trebali iskoristiti poljoprivrednici u Srbiji je IPARD program Europske unije. To je pretpriputni program EU, koji omogućava da poljoprivrednici dobiju novac da bi uveli potrebne standarde. »Pravi cilj je da nas nauče kako da koristimo novac kada uđemo u EU. Hrvatska je u IPARD-u dobila 25,8 milijuna eura, a prve godine članstva u EU 333 milijuna eura. Koliki će IPARD biti za Srbiju, kada će biti prvi natječaj i koliko će programi biti komplicirani još ne znamo, ali suština je u tome da smo mi zemlja koja u svemu ovome mnogo

kasni. Vjerojatno taj novac neće moći dobiti, suprotno najavama iz Ministarstva poljoprivrede, do kraja naredne godine«, kazao je Živkov i dodao da Srbija do 2020. godine može računati na 180 milijuna eura.

usporedbe naveo Rusiju sa 120 milijuna hektara i Francusku koja ima 18 milijuna hektara. »Na globalnom tržištu Srbija se pojavljuje kao proizvođač jagodičastog voća, šljive i višnje i to s 2,6 posto svjetske proizvodnje

ka europske proizvodnje soje. Vrijednost izvoza poljoprivrednih proizvoda u Srbiji je oko 2,3 milijardi dolara i 40 postotaka čine žitarice, a 40 postotaka voće. Zemlje nove članice EU ostvaruju 4,5 milijardi, a Nizozemska 100 milijardi dolara izvoza poljoprivrednih proizvoda«, kazao je Živkov. Po njegovom mišljenju loše je što se u Srbiji vodi jedna politika za sve poljoprivrednike, umjesto da se za svaku grupu prave posebne mjere. »One velike treba 'natjerati' da idu u preradu, da dodaju vrijednost svojim proizvodima. Srednji proizvođači su još uvijek nekonkurentni i njima treba omogućiti razvoj i pomoći ima da oko 400.000 hektara zemlje koja će se naći na tržištu oni dobiju. Treća kategorija su mala gazdinstva, a takvih je oko 500.000, njih 90 postotaka prodaje zemlju, a mali broj hoće da ostane na zemlji. Onima koji su mladi i koji hoće raditi treba omogućiti da napreduju i razvijaju se«, zaključuje se Živkov.

Zlata Vasiljević

KONKURENCIJA

Regija Subotice konkurentna je u proizvodnji voća, prije svega jabuka. No, kako kaže Dulić Marković loše je što je ova proizvodnja orijentirana prije svega na izvoz u Rusiju i ukoliko bi iz bilo kog razloga taj izvoz stao proizvođači bi imali problem. »Subotica će primat u proizvodnji izgubiti ukoliko ne krene u preradu i uvođenje novih sorti, jer sve je više u Vojvodini novih investicija u toj oblasti. U Riđici, Čelarevu ulaže se u ogromne zasade jabuke i oni će Subotičanima zatvoriti rusko tržište, ukoliko ne budu pametni i odu na sljedeći nivo, a to je da se organiziraju i zajednički prodaju, da uvedu nove sorte koje drugi nemaju«, upozorava Dulić Marković.

Uspoređujući poljoprivredu Srbije sa svjetskom, Živkov je rekao da je po broju hektara obradive zemlje Srbija u svjetskim razmjerima mala i radi

U europskim razmjerima u proizvodnji industrijskog bilja i žitarica sudjeluje za tri postotka. U Europi se ne bave proizvodnjom soje pa zato Srbija daje 43 postot-

U SUSRET GODIŠNJICI HKUD-A VLADIMIR NAZOR IZ SOMBORA

Pogled u arhivu

Jedna od prvih aktivnosti Miroljuba bilo je osiguravanje novca za kupovinu vlastite zgrade.

Iz zapisnika s jedne od sjednica iz 1937. godine da se isčitati da se ništa nije prepuštalo slučaju pa su samo osobe ovlaštene od policije, koje su imale ukoričene teke s fotografijom mogle sakupljati priloge

Izlazak našeg tjednika skoro se poklopio s datumom kada Hrvatsko kulturno umjetničko društvo *Vladimir Nazor* slavi obljetnicu 78 godina kontinuiranog rada. Godišnjica se slavi šestog prosinca, pa mi se činilo uputnim u susret obljetnici napisati nešto o *Nazoru*, a da to bude drukčije od tekstova koje smo objavljivali u povodu ranijih obljetnica. Zanimljivim mi se učinio pogled u *Nazorovu* arhivu u kojoj je sve važno vezano za 78 godina rada ovog društva. Predano sam isčitala sve što sam mogla, ali mi se nekako najzanimljivijim činio period od osnivanja *Nazora* pa do polovice 50-tih godina.

HRVATI I NEHRVATI

»U ime Božje i za dobrobit hrvatskog naroda«, prve su zapisane riječi u povijesti *Miroljuba*. Slijedi zatim kratak uvod u povijest osnutka Hrvatskog kulturnog društva *Miroljub*, čiju tradiciju baštini *Nazor*. »Napisao sam ovaj uvod da znaju u kakvim prilikama nastaje naš *Miroljub*, a *Miroljub* je nastao zbog podjela u *Bunjevačkom kolu* na dvije struje – Hrvate i ne (ili protiv) Hrvate«, napisao je prvi tajnik *Miroljuba* dr. **Ladislav Vlašić**. Slična podjela dogodila se i koncem 90-tih prošlog stoljeća, ali su tada otišli oni drugi i reosnovali *Bunjevačko kolo*. Ostalo je zapisano da je toj osnivačkoj skupštini nazočio i nadzornik policije u Somboru. Izgleda da je tada bio običaj da se brzojavi šalju kralju pa je tako s osnivačke skupštine pozdravni brzojav upućen kralju s tekstom

»Njegovom Visočanstvu kralju s konstitutivne sjednice HKD-a *Miroljub* podastiremo izjavu podaničke vjernosti i ljubavi«. Ostalo je zabilježeno i da su

ca iz 1937. godine da se isčitati da se ništa nije prepuštalo slučaju pa su samo osobe ovlaštene od policije, koje su imale ukoričene teke s fotografijom mogle sakupljati

tu stvar trebala riješiti na sudu. Nisam nigdje pronašla podatke kako se to završilo, ali stvar je izgleda »legla« i bez tužbe i suda.

U zapisnicima sa sjednica

prvi mjeseci protekli uz stalne zahtjeve, ponekad i besmislene, glede Pravila društva pa su čelnici *Miroljuba* osobno zbog tog problema čak intervenirali u Ministarstvu u Beogradu, što bi danas rekli lobirali su za *Miroljub*. Možda i nema direktne veze, ali poslije te intervencije stvar je riješena.

SUKOB SA SVEĆENIKOM

Jedna od prvih aktivnosti *Miroljuba* bilo je osiguravanje novca za kupovinu vlastite zgrade. Iz zapisnika s jedne od sjednica

priloge. Početak rada *Miroljuba* pratio je i sukob s *Križarima*, a zbog korišćenja i vlasništva *Hrvatskog doma* koji je kupljen. Tadašnji župnik **Skenderović** bio je na strani *Križara*, a u jednom od zapisnika stoji da je ljutit došao u *Hrvatski dom* i pred nekoliko prisutnih izjavio da je Društvo, odnosno *Hrvatski dom* nemoralan i da svećenička noga u njega neće kročiti. Ovaj istup svećenika **Skenderovića** toliko je naljutio vodstvo *Miroljuba* da je bilo ideja da se protiv svećenika podnese tužba Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Subotici koja bi

ostao je pisani trag i o kućepaziteljevom radio prijemniku. Kako piše kućepazitelj je, a bila je to 1938. godina, u svoj kućepaziteljski stan unio radio prijemnik, a da o tome nije obavijestio upravu *Miroljuba*, što je smatrano ozbiljnim prekršajem i to sve zbog struje pa je zbog spornog radio prijemnika kućepazitelj mjesečno morao plaćati 30 dinara troškova struje.

RATNE I PORATNE GODINE

Ratne godine protekle su u znaku velikih pritisaka mađar-

skih okupacijskih vlasti koje su na svaki način pokušavale oslabiti *Miroljub* u čemu su bili podržani i od nekih članova uprave. Tako je ostalo zabilježeno da je **Grga Vuković**, sazvaio sjednicu na kojoj se trebalo osnovati novo društvo – Bunjevačko-šokački savez. No, uz malu dosjetku stvar je propala. Prvo su na kolodvoru dočekani, i uz obrazloženje o čemu se radi, vraćeni svi oni koji su došli sa strane, a skup u *Hrvatskom domu* sabotirao je električar koji je u ključnom trenutku izvrnuo osigurač.

Miroljub su mađarske okupacijske vlasti zabranile svibnja 1944. godine. Rad je nastavljen lipnja naredne godine, ali pod imenom *Hrvatski prosvjetni dom*. Ponovno je odaslan brzoglav, ali sukladno novim prilikama, ovoga puta ne kralju već **Titu**.

U izvješću iz 1957. godine naišla sam na podatak da je u vrijeme revolucije u Mađarskoj *Hrvatski dom* bio

na raspolaganju za smještaj i prehranu izbjeglica iz susjedne Mađarske. U arhivi se čuva i dopis **Jakova Gotovca**, kompozitora i dirigenta Hrvatskog narodnog kazališta: »Putem mog mladog znanca, Somborčanina, studenta prava g. **Škrabala**, slobodan sam da vašem uglednom društvu pošaljem na poklon nekoliko vokalnih partitura mojih zbornih kompozicija«. U arhivi *Nazora* pronašla sam i jedno pismo iz Niša upućeno 1949. godine u kome **Stipan Kovač**, dipl. građ. tehničar zahvaljuje na stipendiji koju je tri godine primao od Hrvatskog prosvjetnog društva u Somboru zahvaljujući kojoj je uspješno završio školu.

Moglo bi se ovdje napisati još puno toga zanimljivog, ali nam prostor ne dozvoljava. No, i ovo je dovoljno kao jedna kratka slika vremena i prva dva desetljeća rada hrvatske udruge u Somboru.

Z. Vasiljević

RADIONICA HRVATSKIH UDRUGA U BAČU

Izrada ženskog oglavlja – konđe

Prva radionica za izradu ženskog oglavlja održana je u etno kući *Didina kuća* u Baču 29. studenoga. Ovu prvu radionicu inicirala je HKPU *Zora* Vajska, a planirano je održavanje niza radionica na kojima će članice udruga *Zora*, UG *Tragovi Šokaca* iz Bača i HKUPD *Matoš* iz Plavne svladavati tehniku izrade prateće opreme i dijelova narodne nošnje šokačkih Hrvata ovoga kraja.

Na ovoj prvoj radionici, koju je vodila **Ruža Uzurov** iz Bača, prikazan je način izrade *konđe*. Polaznice tečaja imale su prigodu vidjeti, čuti ali i samostalno napraviti *konđu*. Postupak je rađen u nekoliko faza, od obrade pruća, pravljenja koturova do oblaganja platnom i oblikovanja *konđe*. Na završetku je prikazan i način stavljanja *konđe* na glavu i povezivanje *šamijom*.

Z. P.

5. prosinca 2014.

TJEDAN U BAČKOJ

Čekajući Vučića

Iz ovog naslova čitatelji bi pomislili da sam je neki obožavatelj lika i djela premijera **Aleksandra Vučića**. Daleko od toga, ali nekako priželjkujem ovih dana da u obilasku Srbije, sve presijecajući vrpce, premijer navrati i do Sombora, prosto zato što bi njegov dolazak u Sombor značio otvaranje neke tvornice ili u najmanju ruku najavu dobrog poslovnog partnera za neko od posrnulih somborskih poduzeća. Ali, Vučiću ni traga. A i kada bi došao u Sombor, mogao bi samo »ugasiti svjetlo«. Recimo Tvornici akumulatora čiji je vlasnik **Miroslav Bogičević** u pritvoru čiji su radnici bez plaća 14 mjeseci i nad kojom se nadvio stečaj. Nekako tu, blizu je, ko kanda, i tvornica *Zastava* specijalni automobili iz koje su radnici pobjegli na burzu rada, jer, ko kanda, ništa od Kineza, Grka i još kojekavih zainteresiranih kupaca.

Ako ćemo čekati Vučića, još ćemo se načekati, jer se na zatvaranju nitko ne voli slikati, a povoda za svečarsko presjecanje vrpce ni na vidiku. Nije da nije bilo najava investicija u Sombor proteklih mjeseci. Najavljivao se *Gucci* centar u Somboru, kompanija *Ferrero*, pominajo se *Eurocom*. A od najave, preko kamena temeljca, do svečane vrpce put je dug. I neizvjestan.

Eto, zato bih voljela vidjeti Vučića u Somboru. Što prije. Pa makar to bila i tvornica s nekoliko desetina radnika. Ako me sjećanje dobro služi, tako nešto u Somboru nije viđeno još od 2010. godine kada je otvorena talijanska tvornica ženskog rublja. Valjda bi se s nekom novom tvornicom odlijepili sa začelja Zapadnobačkog okruga gdje se nalazimo već podosta dugo. To što su nas obišli Apatinci, nekako smo preboljeli sve pripisujući *Apatinskoj pivovari*, ali su sada ispred nas i Kula i Odžaci. Džaba nam to što imamo status grada, što smo centar okruga, što smo u blizini dvije granice, što je u blizini Dunav, što smo na razgranatoj kanalskoj mreži... Izgleda da to nije dovoljno za one koji svoje milijune eura ulažu u gradnju tvornica. Što to oni traže i čime ih možemo privući valjda bi trebali znati oni koji su za to plaćeni. Pa i ako ne znaju, ništa strašno. Neka se raspitaju kako to rade drugi, valjda ima neki recept i za nas. Nekako mislim da bi to trebalo uraditi prije projekata integriranog sveučilišta ili oživljavanja onog nesretnog aerodroma, koji je ponovno uskrnuo. Treba ipak biti u realnom svijetu, a u realnom svijetu ljudi trebaju posao i to što prije. Imat će onda smisla i to sveučilište pa možda i aerodrom.

Z. Vasiljević

GOLUBINAČKI KONJI

Još uvijek jure...

Za srijemsko mjesto Golubince u sklopu očuvanja mnogobrojnih lijepih tradicija i običaja uvršten je i uzgoj konja. Mnoge obitelji u tom selu gaje konje. Razlog je samo jedan – dugogodišnja tradicija i ogromna ljubav prema tim lijepim i plemenitim životinjama. U samome mjestu postoji i Konjički klub *Jadran* koji okuplja ljubitelje konja, a članovi tog kluba redovito jašu i paradiraju nekoliko puta tijekom godine za vrijeme seoskih manifestacija. Kako ističu Golubinčani, praznik im je 8. rujna kada nije nikakav svetac, nego se nekada tog datuma održavao poznati Golubinački vašar. U spomen na taj dan, već nekoliko godina unazad, konji paradiraju kroz selo u znak sjećanja na vašar. Također, u Golubincima se održava i fijakerijada koja je ove godine dobila

konja lipicanera. Pored njih Steva čuva i jedan par posavskog hladnokrvnjaka vlasništvo **Macure Berislava** iz Bežanije. Kako kaže, uzgoj konja u njegovoj obitelji traje već desetljećima, a djed mu je i umro od konjičke bolesti: »Od 1948. do 1949. godine vladala je bolest afrička sakogija. U to vrijeme država je plaćala protuvrijednost konja, odvodila ih i uništavala. Moj djed je imao dvije kobile koje nije dao ubiti, liječio ih je i izliječio, a potom se i sam zarazio i preminuo od iste bolesti. Tradiciju uzgoja konja nastavio je moj otac, a onda ja. Također mi je rodbina i s majčine strane uzgajala i trgovala konjima. Golubinčani imaju dugu tradiciju uzgoja konja – dobili su 1780. godine od **Marije Terezije** 300 jutara zemlje na dar za ratne zasluge, potez Karlovački Jarkovci.

Tijekom razgovora, Brica nam je objasnio da se godine kod konja računaju u razmjeri 4 : 1, s tim što se prve tri godine računaju kao 15 ljudskih, a poslije toga se računa u prosjeku 4 : 1. To znači da je konj od 20 godina kao čovjek od 80, a konj može živjeti oko 30 pa čak i preko 30 godina. Postoji slučaj da je u Golubincima jedna kobila živjela čak 47 godina.

i pohvale, da je najbolje ikada organizirana fijakerijada u Srbiji, a ljubitelji konja paradiraju sa svojim ljubimcima i za maškare.

KONJIČKI KLUB JADRAN

Ljubitelji konja u ovom mjestu okupljeni su u Konjičkom klubu *Jadran* i kako nam predsjednik tog kluba **Stevan Vidović-Brica** ističe, svi su okupljeni iz jedinog razloga – velike ljubavi prema konjima. Stevana smo posjetili u njegovom domaćinstvu i upoznali se s njegovim tri

U našem klubu sastajemo se skoro svakog dana, vezuju nas konji i stalna priča o njima«, priča Steva. Za sebe kaže da je pionir u svemu tome. Prvi je otišao u Slavoniju kako bi gledao pokladno jahanje: »Išli smo u Sikirevce, a potom i u Ruščicu. Bilo je impresivno gledati 100 konjanika u nošnjama. Pitao sam mog prijatelja **Čarugu** iz Ernestinova za povod pokladnog jahanja. Objasnio mi je da je to vezano za povijest kada se odigravala bitka s Turcima na Posavini gdje je i počelo poklad-

Konji kod Brice

no jahanje koje je najprije zaživjelo u Slavoniji, a potom i u Srijemu. Tako se i u Golubincima svake godine za vrijeme maškara održava parada konja i jahanje kroz selo. Ima jedan bećarac koji kaže: 'Ala smo se sastali bećari Švabe, Šokci, Srbi i Mađari' i mi taj bećarac pjevamo kad se sastanemo. Jašemo u vrijeme pravoslavnog Božića i maškara što je kod nas u selu preraslo u veliku tradiciju i tu se ne gleda tko je koje vjere i vjeroispovijesti, nego jednostavno tko voli, a tko ne voli konje«, ističe predsjednik *KK Jadran*.

BOLJE KONJI NEGO MOTORI

Prilikom posjeta Golubincima, najprije smo se uputili kod **Brice**: »Održavanje konja ne iziskuje puno vremena, sve zavisi od toga kako se organiziraš. Ovi

današnji moderni konjari su uveli pojilice za konje. Ja to namjerno nisam uradio, jer kad konju prineseš vodu da pije, odmah vidiš je li u redu ili nije. Svakodnevno ih treba hraniti, pojit... Odnosi to nekog vremena ali nije teško kada se nešto voli.«

Tijekom razgovora Brica nam navodi razlike između konja. Za posavskog konja kaže da je pravi radni konj, engleski punokrvnjak je trkački konj, a lipicaner je i radni i paradni. U svim lakšim poslovima u poljoprivredi je nekad korišten pa čak i u oranju, a poslovi s njima ujedno im dođu kao obuka. S ponosom kaže i da je u Golubincima sve više mladih koji jašu konje: »Ima dosta mladih koji vole konje i zato mi je drago kada mi Golubinčani kažu da sam ih sve zaludio. Nisam ih zaludio, jer mislim da je bolje da vole konje nego motore. Nije

TJEDAN U SRIJEMU

Vrijeme svinjokolje

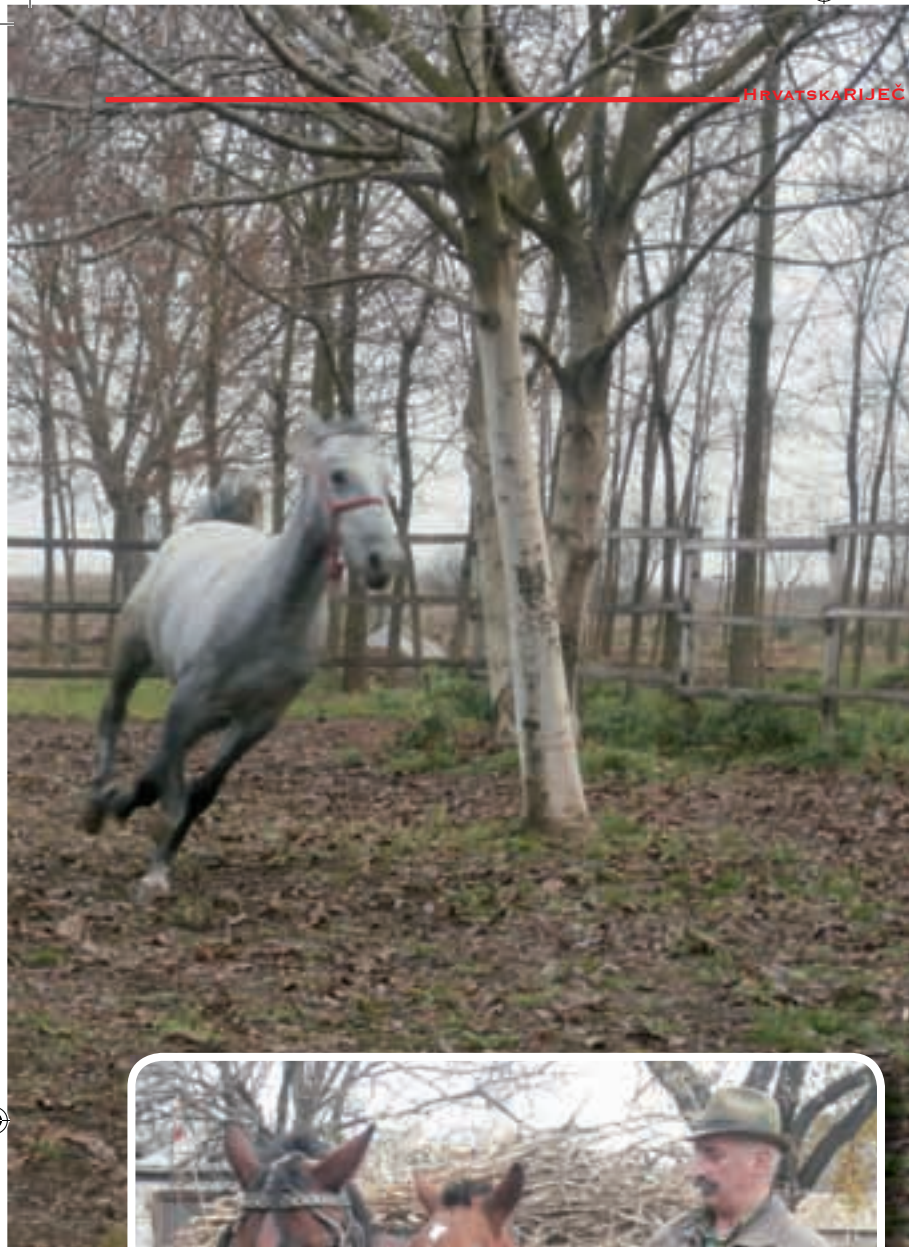
I dok su mnogi zabrinuti kako će prezimiti zimu, osigurati životne namirnice pogotovo zbog najavljenih smanjenja mirovina i plaća u prosincu, Srijemci su već od prošlog tjedna intenzivno počeli raditi na opskrbi namirnicama – otvorili su sezonu svinjokolja!

Za njih, čini se, nema straha od gladi, jer mnogi su već napunili svoje škrinje i pušnice s na daleko poznatim srijemskim specijalitetima. Iako među mnogima postoji mišljenje da su prošla vremena kada su se svinje klale, 29. studenoga neki od Srijemaca ipak su riješili tradiciju klanja svinja ponovno vratiti na taj dan. Istina, prošla su vremena kada je na taj dan padao snijeg, a svinjokolja bez snijega nikako nije išla. Sve se, čini se, mijenja, tako zaboravljamo i onaj socijalistički praznik, ali ga neki seljaci i stočari ne zaboravljaju. To je i dalje njihov praznik, jer kada su bravci stasali onda svinjokolja ne može čekati.

A tako je bilo prošloga tjedna i u mnogim selima šidske općine. Na sreću, dani su bili hladni i idealni za svinjokolju, ali ono što posebno krasi ovakve vrste skupova, što su mnogi u urbanijim sredinama i zaboravili, upravo je solidarnost. U Srijemu na taj dan svi pomažu jedni drugima – rođaci, susjedi, kako bi posao bio brzo i uspješno obavljen. Tako da ove godine gladi u Srijemu sigurno neće biti, makar ne za one koji imaju svoje svinje. Kako kažu seljaci, obori su im puni, jer je cijena svinja trenutačno mala pa se ne isplati prodavati. U samoj šidskoj općini veliki je broj stočara koji imaju svoj kukuruz pa im uzgoj stoke nije problem i ne iziskuje dodatna financijska sredstva. Obori su puni kako prasadi tako i tovnih svinja, ali je računica kada se prodaju, gotovo nikakva. Zato je bolje po njihovom mišljenju, napuniti pušnice i škrinje jer i vrijeme blagdana je pred nama što podrazumijeva i bogatu trpezu, a mnogo je lakše priznat ćete, kada je škrinja puna i kada je potrebno samo smisliti što pripremiti za ručak. Nažalost, ove zime neće svatko imati tu sreću. Naročito je neće imati oni koji žive u gradu i oni čije će lisnice biti nešto tanje od ovog mjeseca, tako da će se sigurno i sama ta činjenica odraziti i na bogatstvo trpeze za predstojeće blagdane. Bit će nam prema svemu sudeći itekako potrebna dobra računica na koji način i kako s onim što raspoložemo, pokriti sve rupe u kućnom proračunu.

Dok su Srijemci riješili oživjeti tradiciju svinjokolje upravo 29. studenoga, mnogima je kraj ovoga i početak sljedećega mjeseca početak neke nove borbe u kojoj će, sigurna sam, uspjeti i kao i do sada istrajati.

S. Darabašić

ni konjski sport bezopasan, čak je po broju povreda ispred boksa, ali se sve to svodi na neki minimum i više se danas vodi računa o tome«, kaže nam Brica.

Ovaj ljubitelj konja za sebe kaže da najviše vremena provodi u štali i da se prvi puta susreo s konjima sa samo godinu dana i da je već tada počela ova ljubav koju gaji prema konjima.

ŽDRIJEBE – OSTVARENI SAN

Jedan od mlađih Golubinčana koji voli konje i bavi se uzgojem je

Aleksandar Žarković. On je od malih nogu maštao da ima konje i kako kaže, roditelji su mu stalno obećavali ždrijebe, ali mu se taj san ostvario tek kad je sam skupio dovoljno novca da ga kupi: »Ubrzo poslije toga kupio sam još jednog pa sam onda i brata nagovorio tako da sada imamo tri konja koje držimo već četiri godine iz hobija i velike ljubavi. Prošle godine smo sudjelovali na skoro svim fijakerijadama prvenstveno radi druženja, ali bilo je i nekih uspjeha u revijalnom dijelu.

Suzana Darabašić

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI OKRUGLI STOL U SUBOTICI

Hrvati u Vojvodini i Prvi svjetski rat

Osim o sudjelovanju Hrvata iz Vojvodine u ratu te neposrednim ratnim posljedicama, na okruglom stolu je bilo riječi i o poratnim prilikama kada dolazi do stvaranja novih društveno-političkih zajednica

U znanstvenim krugovima, prostoru kulture te u medijima ove se godine diljem svijeta na različite načine obilježava 100. obljetnica početka Prvog svjetskog rata, koji je značajno promijenio živote ljudi, društva i kartu Europe. U nastojanju da sagleda utjecaj ovog velikog povijesnog događaja u kontekstu jedne manjinske zajednice, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je prošloga petka 28. studenoga organizirao okrugli stol na temu *Hrvati u Vojvodini i Prvi svjetski rat*.

Okrugli stol je održan u Plavoj dvorani Gradske kuće u Subotici i okupio je znanstvenike iz Hrvatske, Mađarske i Srbije. Osim o sudjelovanju Hrvata iz Vojvodine u ratu te neposrednim ratnim posljedicama, na okruglom stolu je bilo riječi i o postratnim prilikama kada dolazi do stvaranja novih društveno-političkih zajednica.

HRVATI I PRVI SVJETSKI RAT

U uvodnom izlaganju na temu *Hrvati i Prvi svjetski rat*, prof. dr. sc. **Josip Vrbošić** s Pravnog fakulteta u Osijeku je ocijenio kako je ovaj rat promatran iz ugla svekolikih hrvatskih probitaka, ali i gubitaka, otvorio mnoštvo velikih pitanja. »Očekivane unutarnje rekonstrukcije Austro-Ugarske, pa i u slučaju gubitka rata, snažni-

jim američkim ulaskom u rat postale su potpuno irelevantne. Političkoj eliti Hrvata, narod se tu nije pitao, ostala je spasonosna formula savezništvo sa Srbijom u okviru poznatoga 'velikog rješenja', kako bi se izbjeglo eventualno 'malo rješenje' u kojem bi Hrvatska, za vjerovati je, ostala još više teritorijalno oštećena. No tradicionalna politika pregovora, dogovora, nagodbi iz vremena Austro-Ugarske, u novoj državi, zamijenjena je već poznatim konceptom novorođenih država – posvemašnjom centralizacijom, poglavito financijskih i upravnih resursa«, kazao je Vrbošić.

Nezadovoljstvo političkim, ustavnopravnim i teritorijalnim rješenjima nastalim nakon rata, bilo je manifestno poglavito kod Hrvata, ponajviše zbog gubitka jadranskog dijela Hrvatske, te zbog čvrsto nametnutog centralističkog sustava u zemlji. »S ovim potonjim nezadovoljstvo su iskazivali i drugi narodi u tadašnjoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca (Jugoslaviji). Naime, snovi o ujedinjenju, kao produktu slavenske kohezije, sličnosti, ravnopravnosti i općeg dobitka, vrlo brzo bili su zamijenjeni majorizacijom, gospodarskim zaostajanjem, osobito područja bivše Austro-Ugarske, te snažnim političkim okršajima gdje ni meci nisu ostajali u futrolji«, naveo je Vrbošić.

NOVA DRŽAVA – NOVI PROBLEMI

Viši znanstveni suradnik podružnice Hrvatskog instituta za povijest u Slavonskom Brodu

vu kao dio Države SHS, zajedno sa Slovenijom, Hrvatskom i Slavonijom, Dalmacijom te Bosnom i Hercegovinom. Međutim, polovicom studenoga jedan dio srpskih predstavnika

Robert Skenderović je govorio o okolnostima priključenja Banata, Bačke i Baranje Kraljevini Srbiji 25. studenoga 1918. iz perspektive sudjelovanja bačkih i baranjskih Hrvata. Naime, prema povijesnim dokumentima, sve do polovice studenoga 1918. godine činilo se da između srpske Vlade i Narodnog vijeća SHS postoji dogovor prema kojem su Banat, Bačka i Baranja trebali ući u zajedničku jugoslavensku drža-

u NV SHS dogovorio je sa srpskom Vladom direktno ujedinjenje Banata, Bačke i Baranje s Kraljevinom Srbijom koje je izglasano na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu.

»Ovdje se po mojem mišljenju radilo o nedemokratskom postupku, zato što su ovdášnji Hrvati najmanje pitani, odnosno posrijedi su bili tajni dogovori između srpskih predstavnika iz Bačke, Hrvatske i Kraljevine

Srbije, što je rezultiralo time da su vojvođanski Hrvati u trenutku ujedinjenja bili zatečeni. Sam način na koji su ušli u novu državu im je pokazao kako će se važne stvari ubuduće odvijati bez konzultacija s njima i da će čitava ta državna tvorevina zbog toga biti za njih ne ono što su oni očekivali, nego jedan novi problem. Tako da su iz Austro-Ugarske kao jednoga problema, prešli u novu državu koja je za njih predstavljala novi problem jer im nije osigurala ravnopravnost i zaštitu koju su očekivali», kaže Skenderović.

MIGRACIJE U PODUNAVLJU

Asistent na Institutu za migracije i narodnosti iz Zagreba dr. sc. **Mario Bara** je u svom izlaganju ukazao kako se pred sam kraj postojanja Austro-Ugarske

iz onih dijelova Bačke i Baranje koji nisu pripali Kraljevini SHS, dio tih ljudi je želio imati državljanstvo ove nove države. Kada bismo pokušali odrediti broj tih ljudi, a govorimo o Bajskom trokutu i dijelu Baranje, rekao bih da je riječ o brojki do tri tisuće», kazao je Bara.

Iako je broj doseljenih Hrvata iz Mađarske te hrvatskih krajeva nove države, bio relativno mali, kako je istaknuo, pojedinci su ostavili snažan biljeg u političkom i društvenom životu sredina u kojima su djelovali.

Prof. dr. sc. **Ladislav Heka** s Pravnog fakulteta u Segedinu ukazao je kako je na život Hrvata u Mađarskoj velik utjecaj imalo srpsko osvajanje Bačke, Baranje i Banata koje je trajalo od 1918. do 1921. godine. S odlaskom vojske Kraljevine SHS mnogi od Hrvata preselili su se preko

bitci kod Čevrtitje (Polje Leget) iz 1914. u kojoj su sudjelovali i srijemskomitrovački Hrvati kao vojnici Austro-Ugarskih postrojbi premda je jedan dio Hrvata pravaškog uvjerenja želio slom Austro-Ugarske smatrajući to povijesnom prigodom za samostalnost Hrvatske. U ovoj bitci

ma, stavovima i političkim aktivnostima ove stranke, o načinima rješavanja nacionalnog pitanja, ujedinjenja i stvaranja zajedničke države.

REFLEKSIJE U KNJIŽEVNOSTI

Događaji i sudbine ljudi u Prvome svjetskom ratu prisutni su i u književnosti vojvođanskih Hrvata, a o toj temi je govorio ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**. Prema njegovim riječima, vojvođanski su Hrvati kao državljani Austro-Ugarske bili mobilizirani u vojne postrojbe carevine te ratovali za njezine interese, napose u frontama na istoku i sjeveroistoku – u Galiciji koja tako postaje »mitsko mjesto stradanja«.

»U matičnoj hrvatskoj književnosti **Krleža** već 1922. objavljuje knjigu *Hrvatski bog Mars* koja se bavi temama vezanim za Prvi svjetski rat. U književnosti vojvođanskih Hrvata ova se tema javlja zakašnjelo i u lirici i u prozi«, rekao je Žigmanov.

Govoreći pak o sadržaju ove literature, ukazao je kako u njoj dominiraju snažni oslici stradanja, sudbinske pomirenosti ali i dragosti u slučaju povratka.

Jedan od zaključa ka okruglog stola je da su teme vezane za Prvi svjetski rat u slučaju vojvođanskih Hrvata nedovoljno istražene, te da će u tom kontekstu do kraja obilježavanja obljetnice »Velikog rata« biti priređeno još sličnih skupova.

D. B. P.

Monarhije većina južnougarskih Hrvata priklonila zamisli pripajanja budućoj južnoslavenskoj državi. Demarkacijska crta razdvajanja formirana na samom kraju rata nije bila i konačna državna granica prema Mađarskoj pa je pitanje budućih granica novih država ostalo otvoreno sve do zaključenja Trianonskog mirovnog ugovora.

»Kada govorimo o hrvatskoj zajednici, imamo preseljavanje

Drave i Dunava, u južnoslavensku državu gdje su dobili državljanstvo i zemlju uglavnom na štetu Mađara. Iz Kraljevine SHS su se pak u Mađarsku doselili mnogi Mađari ili dragovoljno ili prisilom, što je jačalo pritisak na hrvatsko pučanstvo.

BITKA NA LEGETU

Prof. **Dario Španović** iz Srijemske Mitrovice je govorio o

kod Srijemske Mitrovice zaustavljena je srbijanska ofanziva na Srijem čiji je cilj bio vezivanje što većeg broja Austro-Ugarskih postrojbi za ovo područje.

O Socijaldemokratskoj stranci Hrvatske i Slavonije u Prvom svjetskom ratu govorio je prof. dr. sc. **Duško Radosavljević** s Fakulteta za pravne i poslovne studije iz Novog Sada. On je istaknuo kako tijekom rata dolazi do promjena u teorijskim postavka-

RASPISATI POZIVNI NATJEČAJ

Dugo putovanje kroz noć do HNK u Subotici

Ovih dana (16. prosinca) navršava se 160 godina od kako je (1854.) okončana gradnja subotičke kazališne zgrade i njezina hotelskog krila, a ona predana na uporabu građanstvu – premijernom izvedbom komada *Dvoje Barčaijevih*. U to vrijeme, pored prijestolnice Ugarskog kraljevstva, malo koji srednjoeuropski grad je poput Subotice imao vlastitu, namjensku kazališnu zgradu, za ugled u svakom pogledu. Onima koji čitaju znakove vremena, ova činjenica dovoljno govori kako o njegovu mjestu i onodobnoj državi, tako i o zadaćama kulture i uljudbe u gradu. U toj se rasvjetli, dakako, posebice može razmatrati i pitanje važnosti kazališta, za opstanak svakog naroda, učvršćenje njegove samosvijesti, jezika i kulture.

POČECI

A nastanak prvih predstava i ovdje se, kao i u drugim gradovima panonskog podneblja, vezuje uz djelovanje isusovaca, pavlina, ili franjevce. Upravo su subotički franjevci u Gramatikalnoj školi (kasnije gimnaziji) upriličili prve predstave na hrvatskom jeziku 1747. godine (A. Ujes, 1969.), a također i na mađarskom i latinskom jeziku (I. Rackov, 1977.). Istraživači su objelodanili dio njihova repertoara, a iz njega se dade zaključiti, riječ je mahom o inscenacijama retoričko-moralnih vježbi, oslonjenih na epizode iz biblijskih priča.

Kazališna umjetnost ima dugu i bogatu povijest, bilo da je razmatramo u antičkoj, srednjovjekovnoj, renesansnoj, baroknoj, ili u funkciji nacionalnog buđenja, dok je razvoj suvremenog glumišta u znatnoj mjeri vezan uz pojavu, nastanak i učvršćenje građanstva, a o njihovoj su

međusobnoj uvjetovanosti, napisane cijele već knjižnice.

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE

Subotičko Hrvatsko narodno kazalište osnovano je kao profesionalni teatar, po završetku II. svjetskog rata, a niklo je iz Pozorišnog odsjeka, ustroje-

Bačić, Stipan Matijević (u dramtizaciji **Geze Kopunovića**), **Ivica Jakočević**, **Đuro Francišković** i dr.

U tom razdoblju subotičko Hrvatsko narodno kazalište imalo je važnu ulogu u uspješnim gostovanjima i plodnoj razmjeni predstava sa teatarskim kućama iz Osijeka i Zagreba, a također i sa vojvođanskim kazališnim scenama. Na poticaj glu-

već sve književne vrste što ih se postavlja na scenu, kada tijekom kazališne igre dobivaju svoj smisao.

Premda se, danas na internetu mogu naći već cijele baze dramatiziranih tekstova za različite namjene, počevši, primjerice od onih za školske potrebe, prigode ili obljetnice, što ih se može preuzimati pod utvrđenim uvjetima – za djelovanje subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, koje će jednoga dana valjda, ipak, zaživjeti – nesumnjivo bi bilo od ne male važnosti postojanje vlastitih dramskih predložaka i tekstova, nastalih iznutra, u zajednici. Djela u kojima se postavljaju pitanja i traže odgovori iz njena bića, postojanja i navlastite prirode, pisanih standardom i dijalektom, perom afirmiranih pisaca koji se smatraju pripadnicima hrvatskog naroda iz ovog podneblja.

Stoga neka mi je dopušteno (i kao zainteresiranu spisateljcu), predložiti raspisivanje pozivnog natječaja, koji bi bio upućen na ime i prezime onih pisaca koji po mišljenju znalaca i stručne kritike imaju afiniteta prema pisanju dramskom tekstu i spremni su u takvom pothvatu sudjelovati. Prije toga, čini se potrebnim oformiti Povjerenstvo koje bi od formalnog pokretanja ovog pitanja, preko samog čina raspisivanja pozivnog natječaja, do njegova sagledavanja, provođenja i sumiranja u upotrebljiv kazališni zbornik dramskih tekstova – koordiniralo potrebne poslove. Po prirodi svoga posla to su prije svih Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, odnosno pojedina njihova tijela i glasila, uz sve one koji su ovdje već angažirani na stvaranju HNK u Subotici.

Milovan Miković

nog listopada 1944. (odmah po oslobođenju grada), s **Lajčom Lendvaim**, na njegovu čelu. On će pored angažmana istaknutih domaćih amatera i diletanata, istodobno pozvati ovamo glumce, redatelje, scenografe, glazbenike i druge profesionalne scenske djelatnike iz Zagreba – na ispmoć i suradnju, ili u trajni angažman.

Prva predstava novoosnovanog HNK u Subotici bila je *Matija Gubec*, 28. listopada 1945. godine. Do 1995. u ovom kazalištu (kako god da ga se kasnije nazivalo) izvedeno je oko 470 premijera, a 90-tak prema dramskim predlošcima ili djelima hrvatskih pisaca. Od toga je 26 tekstova iz pera hrvatskih pisaca ovog podneblja (Bačka, Srijem). Pored **Matije Poljakovića**, kao kućnog pisca, igraju se još **Ilija Okrugić Srijemac**, **Petko Vojnić Purčar**, **Tomislav Ketig**, **Pavao**

maca **Mirka Huske** i **Antuna Kujavca**, početkom pedesetih godina XX. stoljeća pokrenuto je kazališno glasilu: *Naša pozornica – A mi színpadunk*.

PREDUVJETI ZA DRAMU

Ne upuštajući se u nagađanje hoće li uopće, i kada, biti dovršena kazališna zgrada u Subotici (prema novijim procjenama to se neće zbiti prije 2018. godine) zacijelo bismo imali stanovite koristi ukoliko uspijemo usmjeriti zanimanje zainteresiranih pripadnika hrvatske zajednice ovog podneblja prema ispunjenju dijela konkretnih i praktičnih preduvjeta bez kojih nema ni predstave, ni kazališta, a jedan od važnijih je postojanje dramskog teksta. Na grčkom *drama* označava radnju, a danas su *dramom* i *dramskim tekstom*, obuhvaćene

Rumeni sutoni u Zemunu

ZEMUN – U dvorani župe Uznesenje Blažene Djevice Marije u Zemunu, u nedjelju je održana promocija knjige pjesama vlč. **Marka Kljajića** *Rumeni sutoni*, koju je ove godine objavila NIU *Hrvatska riječ* Subotice. Posebnu pozornost na promociji izazvalo je objašnjenje autora o nastanku pjesama, svezi s njegovim životnim iskustvima. Predstavljanje knjige organizirale su Zajednica Hrvata Zemuna **Ilija Okrugići** Društvo hrvatske mladeži Zemuna.

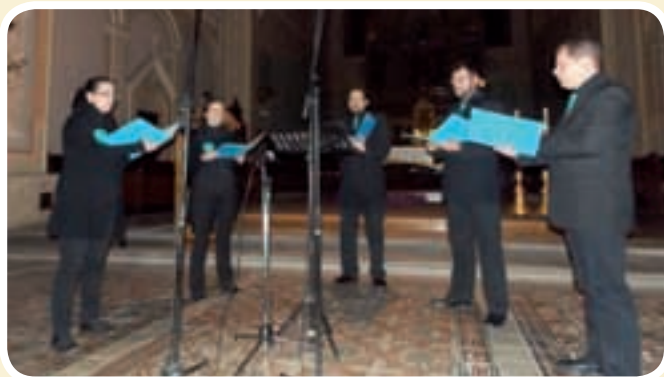
Monoštorci na ekskurziji u Budimpešti

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* iz Monoštora organizirao je za članove svoje folklorne sekcije jednodnevni posjet Budimpešti. Više od 50 folkloraca je u nedjelju boravilo u glavnom gradu Mađarske i tom prilikom vidjelo neke od njegovih znamenitosti.

S. S.

Glazbene večeri u Karmelu

SOMBOR – Koncertom vokalnog ansambla *Quinta Divina* iz Sombora, koji je održan u subotu, 29. studenoga, počele su *Glazbene večeri u Karmelu*. »Ovaj program je napravljen kako bi darivali nešto

građanima Sombora. Vjerujem da je glazba ono što povezuje sve ljude bez obzira na vjeroispovjest. Karmel je i prije bio otvoren za glazbena događanja, a bit će i dalje. U ovo vrijeme Adventa, najljepšeg dijela godine, kada su svi ispunjeni radosnim osjećajima i prijateljstvom želimo pripomoći na ovakav način«, kazao je prior Karmelićanske crkve u Somboru **Stjepan Vidak**.

Petero mladih ljudi iz Sombora, kojima je ovo bio prvi koncert i koji su se za nastup nekoliko mjeseci pripremali upravo u akustičnoj Karmelićanskoj crkvi, pjevali su duhovne pjesme, pjesme iz doba renesanse, ali i nekoliko modernih skladbi. Crkva je bila puna, a mladi pjevači ispraćeni su burnim pljeskom.

Glazbene večeri u Karmelu nastavljaju se sutra (subota, 6. prosinca) nastupom pjevačke skupine *Kraljice Bodroga* KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora. Početak je u 18 sati.

Z. V.

Ciklus hrvatskog filma u Subotici

SUBOTICA – U Subotici će se danas i sutra, 5. i 6. prosinca, održati drugi dio *Ciklusa hrvatskog filma* što ga zajednički priređuju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Art kino *Lifka* i Udruga za audiovi-

zualno stvaralaštvo *Artizana* iz Zagreba. Projekcije će se održavati u Art kinu *Lifka* obje večeri s početkom u 19 sati.

Večeras (petak, 5. prosinca) publika će moći vidjeti film *Dečko kojem se žurilo*, snimljen 2001. godine, u trajanju od 53 minute, u produkciji *Factuma*. Gošća večeri bit će scenaristica i redateljica filma **Biljana Čakić-Veselić**.

Sutra (subota, 6. prosinca) bit će prikazan dugometražni dokumentarni film *Dragi Lastane*, scenaristice i redateljice **Irene Škorić**, koja će biti i gošća na projekciji. Film traje 85 minuta, a snimljen je ove godine.

Program se odvija uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra i Grada Zagreba u okviru međunarodne suradnje i u suradnji s producenčkom kućom *Factum* iz Zagreba. Ulaz na projekcije je slobodan.

Periodične publikacije ZKVH-a u Zagrebu

ZAGREB – U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, u petak, 5. prosinca, bit će održana tribina s temom *Periodične publikacije ZKVH-a i kultura sjećanja Hrvata u Vojvodini*. Tribina će biti održana u Hrvatskoj matici iseljenika (Trg Stjepana Radića 3) u Zagrebu, s početkom u 13 sati.

U okviru tribine biti predstavljeni: *Godišnjak za znanstvena istraživanja* br. 4 i 5 te časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ* br. 1 i 2 iz 2013. i broj 1 iz 2014. godine.

Na tribini će govoriti: ravnatelj HMI mr. sc. **Marin Knezović**, znanstvenici iz Zagreba dr. sc. **Petar Vuković** (Filozofski fakultet) te dr. sc. **Mario Bara** (Institut za migracije i narodnosti), kao i urednik publikacija ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

78. obljetnica Nazora

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora obilježava u subotu 6. prosinca 78. obljetnicu Društva. Po tradiciji za obljetnicu društva bit će prikazan rad svih *Nazorovih* sekcija, a u programu će sudjelovati i gosti HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Program se održava u velikoj dvorani Hrvatskog doma, s početkom u 19.30 sati.

Z. V.

Predavanje Naseljavanje Hrvata u Banat i Klariju

RADOJEVO – Predavanje *Naseljavanje Hrvata u Banat i Klariju* bit će održano sutra (subota, 6. studenoga) u 11 sati u Lovačkom domu (I. L. Ribara 48.) u Radojevu. Sudjeluju: dr. **Gaja Pozojević** i župnik **Tibor Király**. Nakon predavanja, predviđen je obilazak katoličke crkve i groblja.

Književna večer Marka Dekića Bodoljaša u Beregu

BEREG – NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice, UG Hrvata Šokaca **Ante Jakšić** i HKPD **Silvije Strahimir Kranjčević** iz Berega organiziraju književnu večer **Marka Dekića Bodoljaša** iz Budimpešte, koja će se održati u utorak, 9. prosinca, u Domu kulture u Beregu, u 18 sati. O knjigama ovog hrvatskog književnika iz Mađarske, govorit će **Ivan Karan**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* i Marko Dekić Bodoljaš.

GODIŠNJI KONCERT HRVATSKE GLAZBENE UDRUGE FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA

Tambure i operne arije

Svečana vijećnica Gradske kuće u Subotici, u nedjelju, 30. studenoga bila je ispunjena do posljednjeg mjesta kada je održan godišnji koncert Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama*. Osim dječjeg tamburaškog orkestra i velikog festivalskog orkestra, Subotičanima se predstavila i operna pjevačica **Tajana Tikvicki Raj** iz Njemačke.

SURADNJA NA OBOSTRANO ZADOVOLJSTVO

Na ovogodišnjem koncertu, prema riječima **Vojislava Temunovića**, prikazan je cjelogodišnji rad udruge. »Prikazali smo što se ove godine radilo. Sudjelovali smo na nekoliko natjecanja gdje smo osvojili

nagrade i priznanja, a dio toga repertoara je izveden i večeras. Također smo prikazali i dio klasičnog programa koji je stalno na našem repertoaru pored osnovnih djelatnosti kao što su *Festival bunjevački pisama* i *Smotra dječjih pjevača i zborova*«, kazao je Vojislav Temunović i dodao: »Ove godine imali smo priliku surađivati s opernom pjevačicom, Tajanom Tikvicki Raj i napraviti jedan koncert klasične glazbe i opernih arija. Zadovoljni smo kako je koncert prošao, za nas kao Hrvatsku glazbenu

udrugu, ovo je bio veliki izazov, vjerujem i za Tajanu, a za publiku nadam se uživanje.«

I ovoga puta orkestre je uvježbala i njima dirigirala prof. **Mira Temunović**. Zadovoljstvo nije skrivala ni Tajana Tikvicki koja je rekla da je oduševljena kako je koncert prošao i kako je orkestar svirao, napominjući da se ne smije zaboraviti da u orkestru sviraju mladi ljudi koji se ne bave profesionalno glazbom. »Vijećnica Gradske kuće je raj za glas« naglasila je Tajana i dodala da joj je bilo zadovoljstvo pjeva-

ti. »Već nakon prve probe sam vidjela da će sve biti dobro, da se moj glas uklopio u tamburaški orkestar. Nadam se da ćemo i nadalje surađivati, bilo u Subotici ili u Njemačkoj« rekla je Tajana, koja se svog honorara i putnih troškova odrekla za dobrobit Dječjeg tamburaškog orkestra i nabavu novih instrumenata.

MIŠLJENJE STRUKE

Među brojnom publikom našla se i **Sanela Mitrović**, operna pjevačica iz Novog Sada koja

Vijećnica – raj za glas * Prikazan je cjelogodišnji rad udruge * Osim dječjeg tamburaškog orkestra i velikog festivalskog orkestra predstavila se i operna pjevačica Tajana Tikvicki Raj iz Njemačke

Operna pjevačica Tatjana Tikvicki Raj

NOSAČ ZVUKA

Prije nekoliko dana izišao je i novi CD s XIV. Festivala bunjevački pisama na kome se nalaze sve pjesme koje su izvedene na ovogodišnjem Festivalu. CD se može nabaviti u *Suvenirnici* ispod Gradske kuće u Subotici, kao i na telefonu: 060/016-11-67.

je za naš list rekla: »Uživala sam na ovome koncertu. Tajana je vrsna pjevačica i kao kolegica iz struke mogu reći da izuzetno vlada kao mezzosopran svim svojim glasom, zaista smo uživali i voljela bih kada bi ovakvih koncerata bilo puno više i u Subotici, ali i u Novom Sadu, gdje ne raspolažemo s tolikim materijalom. Spoj tambure i opernih arija je divan. Tambura je izuzetan instrument i orkestar može vrlo profesionalno sprovesti kompletnu partituru svojim instrumentima, to zaista treba njegovati.«

Podsjetimo, Tajana Tikvicki Raj mezzosopranistica, rođena je Nürnbergu u Njemačkoj gdje su njezini roditelji, inače Subotičani pronašli svoju egzistenciju. Tajana je radila u državnoj operi u Hannoveru, a potom u Stuttgartu i Münchenu. Trenutačno je slobodna umjetnica i svoju želju da pjeva u Subotici s tamburaškim orkestrom i klasičnim pjevanim repertoarom je ovim koncertom i ostvarila.

Ž. Vukov

5. prosinca 2014.

Knifer

Sdjelima jednog od najznačajnijih hrvatskih likovnih umjetnika 20. stoljeća, **Julija Knifera** (1924. –2004.), susretao sam se na više puta kako na tematskim izložbama tako i u stalnim postavima muzeja i galerija u Hrvatskoj, ali i Srbiji. Nedavno i posredstvom njegove prve velike retrospektivne izložbe u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, naslovljene *Julije Knifer: Bez kompromisa*.

Julije Knifer je prepoznatljiv po geometrijskoj formi meandra do kojega dolazi početkom šezdesetih godina tragajući za krajnjom redukcijom svih izražajnih elemenata. Davne 1959. Knifer se, još kao gorgonaš, probao u geometrijskoj apstrakciji. Na jednom gorgonaškom izletu po Turopolju 1960. članovima te antigrupe obznanio je da će od sada slikati samo meandre. Od tada meandri se nižu, jednostavniji i složeniji, »u rasponu od pravilnih do ritmički otvorenijih«.

Taj motiv meandra, Knifer je sve do smrti varirao u tisućama inačica na slikama, crtežima, freskama i muralima te ga »s razine ornamenta i znaka uzdigao na razinu simbola ili čak ikone«.

Iako neki smatraju da to u dovoljnoj mjeri nije bio slučaj u matičnoj mu Hrvatskoj, njegov je rad prepoznat: za života je izlagao u prestižnim europskim muzejima i galerijama, a mnogi su njegovi radovi danas u vlasništvu najprestižnijih svjetskih muzeja, galerija, fondacija i privatnih zbirki.

Ipak, ključna stvar koja me je inspirirala da se u ovom tekstu pozabavim Kniferom je beskompromisnost, ona iz naslova njegove aktualne retrospektivne izložbe u Zagrebu. Stav nepraviljenja ustupaka, ustrajnost, vjera, posvećenost, odnos prema poslanju umjetnika i umjetnosti uopće. U najkraćem, neka vrsta izjednačenost života i umjetnosti.

Upravo to čini Kniferov umjetnički slučaj još većim: on može biti paradigma za svakoga tko je izabrao baviti se nekim umjetničkim pozivom. Povijest umjetnosti, a posebno ona neispisana, je nebrojeno puta potvrdila svu težinu takvog izbora – od egzistencijalne nesigurnosti (katkad i ekstremne) do raznih oblika neshvaćenosti od sredine u kojoj se živi i stvara. A to se, nažalost, ni danas nije promijenilo.

D. B. P.

PRIKAZ KNJIŠKE PRODUKCIJE HRVATA U RS IZMEĐU DVAJU DANA BALINTA VUJKOVA

Dokaz vitalnosti ovdašnje hrvatske književnosti

Piše: Zvonko Sarić

Knjiška produkcija Hrvata koji žive u Republici Srbiji realizirana između dvaju Dana Balinta Vujkova, od listopada 2013. do listopada 2014. godine, broji 25 novih naslova, pisanih na standardnom hrvatskom književnom jeziku ili ikavskom dijalektu, a tiskano je i 6 publikacija hrvatskih autora koje su objavljene na srpskom jeziku. Tiskana su i dva druga, ponovna izdanja već ranije objavljenih knjiga. Dakle, ukupno je objavljen 31 nov naslov, što nam kazuje da je u odnosu na protekli period između dvaju Dana Balinta Vujkova, u kojemu je objavljeno 19 naslova, ovoga puta taj broj znatno veći.

Put prema čitateljima djela pisanih na hrvatskom standardnom književnom jeziku i ikavskom dijalektu je omogućilo 16 nakladnika, a pri tome, više djela je objavljeno u sunakladi, dok su dvije publikacije tiskane u vlastitoj nakladi, kao samizdati. Većina nakladnika je iz Subotice, a slijede nakladnici iz Novog Sada i Petrovaradina, a tri knjige su objavljena u nakladi Matice hrvatske – Zagreb, osječke

Grafike i Društva hrvatskih književnika iz Rijeke.

PITANJE O DVA SMJERA

Po broju objavljenih novih naslova, godina iza nas je bogata, valorizacija ovih knjiških djela spada u domen književne kritike i znanstvenog ocjenjivanja, većina ovih djela je već prikazana u periodici i promovirana pred publikom, ali što nam govori ova evidencija knjiške produkcije ovdašnjih Hrvata?

Prije svega, to je jedna od potvrda da hrvatska manjinska kultura i književnost postoje u Srbiji, manjinska kultura i književnost koja se naravno nalazi i u sklopu naše jedinstvene, matične, nacionalne hrvatske kulture, ali i kao opstojan segment u cjelini kulture i književnosti domicilne države. Ovdašnja knjiška produkcija nas Hrvata jest jedan od legitimnih dokaza i tragova našeg postojanja.

No, nije ovdje u pitanju jednosmjerna ulica. Što time hoću reći? Ostaje pitanje u kojoj se mjeri u srbijanskom kulturnom prostoru, shodno njegovim kapacitetima, prihvaćaju kulturne vrijednosti, književna i znanstvena ostvarenja ovdašnjih Hrvata? Odgovor je – u zanemarljivoj mjeri! Ali je isto tako pitanje u kojoj je mjeri naš manjinski kulturni prostor sposoban prihvatiti distribuciju kulturnih vrijednosti i kulturnih znakova ovdašnje većinske kulture. Isto pitanje o dva smjera, naravno, važi i glede aktualnog kulturnog prostora u našoj matičnoj državi. Dio odgovora na ova pitanja reflektira se i u našoj suvremenoj, manjinskoj knjiškoj produkciji, a možda bi se o temi iskustva dvo-

smjernosti manjinske i većinske kulture, kažem – možda, moglo razgovarati i na jednoj od budućih manifestacija Dana Balinta Vujkova, uz sudjelovanje književnika i znanstvenika koji dolaze, kako s ovdašnje manjinske kulturne scene, tako i s one većinske, ali i s kulturne scene naše matične države.

Kao mali prilog ovoj mogućoj temi o iskustvima dvosmjernosti manjinske i većinske kulture, spomenut ću ovom prilikom, kako je činjenica da se za dodjelu najvažnijih književnih nagrada na srbijanskoj kulturnoj sceni ne uvažavaju romani napisni na jezicima manjina.

PROMJENA U ODNOSU NA PERIOD IZMEĐU 2012. – 2013.

No, podimo sada dalje, tijekom ovoga prikaza uvida u knjišku produkciju između dvaju Dana Balinta Vujkova, krenimo od oblasti književnosti u kojoj skupa ima objavljenih 19 novih naslova, od kojih 13 knjiga poezije, 3 romana, 1 knjiga kratkih priča, jedna knjiga nabožne književnosti i jedna knjiga književnosti za djecu.

Hoću naglasiti kako je u ovom segmentu pregleda, važno zamijetiti da je dominantna suvremena produkcija, dakle većinom su tiskana djela živućih autora, u pitanju je aktualna, suvremena književna praksa i to jest dobro.

Takav podatak kazuje promjenu, glede književne produkcije, u odnosu na period između 2012. i 2013., kada je manjkalo suvremene, aktualne produkcije. Pri ovome ne zaboravljam da je nama i dalje potrebno ponovno

objavljivanje književne ostavštine pokojnih književnika, zbog novih iščitavanja i valorizacije.

Ali zašto sam naglasio važnost dominacije, ovdje i sada, objavljivanja suvremene književne produkcije? Prvo, to je dokaz vitalnosti ovdašnje hrvatske književnosti, a drugo – nama su još potrebne samodefinirajuće metafore. Zašto? Jer živimo u vremenu u kojemu i dalje traje bolna činjenica da se hrvatska manjina u Vojvodini politički podijelila na Hrvate i one Bunjevce koji niječu pripadnost hrvatskom narodu, živimo u vremenu pokušaja asimilacije Bunjevaca, koji – traje li traje, više desetljeća od strane velikosrpske politike.

Netko bi sad »na prvu loptu« mogao predbaciti: – A što ti tu sad o politici? A ja bih mogao, opet »na prvu loptu« odgovoriti: – A što da ne? Ali kako ne volim, baš ne uvijek, i baš ne ovdje i sada, odgovoriti na prvu loptu, moj bi odgovor bio da je odavno poznata definicija francuskih filozofa **Deleuzea** i **Guattaria**, koji su pišući o **Kafki** ustvrdili da je svaka manjinska književnost nužno politička, jer je takva literatura, bilo u kojemu društvenom kontekstu, lišena moći.

I zbog toga će pri čitanju manjinske književnosti, političko uvijek biti usmjereno u prvi plan, jer je takva literatura potencijalno subverzivna i revolucionarna. O čemu se zapravo radi? Manjinska književnost, a koja je i univerzalno umjetnička, uvijek je čitana s povećanom osjetljivošću k političkom, jer posjeduje potencijal subverzivnosti spram efekta utjecaja duštvene prakse konkretnog, većinskog društva.

USLOŽNJENOST PRAKSI MANJINSKIH KNJIŽEVNOSTI

Aktualna hrvatska manjinska književnost o kojoj večeras govorim sadrži i naša sjećanja, otkriva nam i naše kulturne i književne tradicije, a ujedno je to i govor o sadašnjosti, koji progovara o našoj suvremenosti. Nije riječ o lažnim interpretacijama stvarnosti, nego su to književna svjedočanstva u kulturnom kontekstu, koji opet, nije izbor, nego postoji kao činjenica.

Dakle, ako slijedimo Deleuzea i Guattaria, mala književnost nastaje djelovanjem jedne manjine u okviru većinskog jezika druge kulture, a po Deleuzeu i Guattariju, svaka manjinska književnost ima tu moć isključuću unutar tijela većinske književnosti, što jest prednost, ma kako to možda nekome čudno zvučalo, jer takva književnost stiže pred čitatelje kao nepatvorena, specifična i interesantna.

A i meni jest interesantna ova priča, jer vidim u njoj velike prednosti za ovdašnju manjinsku hrvatsku književnost, jer, vidite – primjerice, ovo sad nije komparativni primjer s našom manjinskom hrvatskom književnošću, ali hoću da navedem jedno od tih isključuća manjinskih književnosti, gdje se naravno može raditi i o pripadnicima vjerskih ili seksualnih manjina pa tako američka kultura danas ne postoji samo kroz književni engleski jezik, već kroz mnogostrukost jezika koji imaju tkz. lokalne teritorijalizacije, dakle kroz jezik – engleski američki, engleski kineski, engleski afroamerikanca, engleski gey, engleski istočno europski... Hoću reći da se pojam male književnosti više ne odnosi samo na etničke i tkz. državne književnosti malih naroda, već i na složene prakse različitih identifikacionih grupa u okviru tzv. velikih književnosti. Ne zaboravimo ni ovom prilikom na dragocjenost preplitanja hrvatskog ikavskog dijalekta i hrvatskog književnog standarda

u književnom stvaralaštvu nas Hrvata koji živimo u Srbiji, a sve ovo navodim kako bi imali u vidu današnju, aktualnu usložnjenu, glede pitanja malih i manjinskih književnosti. Valjalo bi sada nastaviti u izlaganju i o suvremenoj, aktualnoj književnoj teoriji koja se zove postkolonijalna, ali za to nemamo sad vremena.

»INTELEKTUALNO I GRAĐANSKI HRABRO NASTOJANJE«

I tako stižemo i do oblasti znanosti i publicistike, gdje se izdava tiskanje 12. sveska *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* u segmentu leksikografije. U nakladi Hrvatskog akademskog društva iz Subotice iz tiska je

snom maticom u Hrvatskoj« i da je Leksikon »intelektualno i građanski hrabro nastojanje da se zabilježi i posloži sve ono što je bitno za opstojnost hrvatske zajednice u podunavskom prostoru«. Treba reći i da je sve dosadašnje sveske Leksikona u svojstvu glavnog urednika potpisao dr. sc. **Slaven Bačić**.

Glede periodike imamo 16 publikacija. Izdvojit ću ovom prilikom kao značajnu produkciju mjesečnik *Hrcko*, dječji podlistak tjednika *Hrvatska riječ*, jer su i brojni programi na *Danima Balinta Vujkova* namijenjeni upravo djeci te *Godišnjak za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Peti broj *Godišnjaka* je objavljen koncem svibnja ove godine i

seti je rođendan katoličkom listu *Zvonik*! Ovaj katolički list, osnovali su svećenici Hrvati Subotičke biskupije 19. rujna 1994. godine, a sadašnji glavni i odgovorni urednik je vlč. **Dragan Muharem**.

Čestitam obljetnicu *Zvonika*.

LIJEPA AVANTURA

I što zaključiti nakon ovoga prikaza knjiške produkcije Hrvata koji žive u Republici Srbiji? Na dobrom smo putu, čekaju nas nova i nova čitanja opusa književne povijesti ovdašnjih Hrvata, kao i ona aktualne knjiške produkcije. Lijepa je to avantura pred nama, kao i budućih generacija, ali izazovi su brojni. Primjerice, još uvijek nije riješeno otvorenje Katedre za kroatistiku na Filozofskom fakultetu novosadskog sveučilišta. Dobro je što postoje književni časopisi *Nova riječ* i *Klasje naših ravni* putem kojih se kroz riječ kritike može, korak po korak, upoznavati koliko su književna djela ovdašnjih Hrvata korespondentna i relevantna sa suvremenim književnim stvaralaštvom.

Ostaje i otvoreno pitanje koliko možemo s našom knjiškom produkcijom senzibilirati javnost u Srbiji o našim manjinskim problemima, ali i pitanje u kojoj su mjeri ovdašnji hrvatski književnici integrirani u Hrvatsko društvo književnika, a za mene je značajno i pitanje mogućnosti integriranja ovdašnjih hrvatskih književnika u program hrvatskih škola, odnosno da se nađu i u hrvatskim čitankama u Republici Hrvatskoj.

Na jednom od rovinjskih susreta književnika hrvatskih manjina s književnicima u Republici Hrvatskoj, književnik **Đuro Vidmarović** je naglasio da književnost ne može biti manjinska, već se pisac vrednuje prema dosezima svoje estetike. E, pa ne bih se složio s takvom tvrdnjom Vidmarovića – »jedan na jedan«, jer manjinske književnosti postoje kao vrijednosti, a dragocjene su i u tvorbi i proširivanju znakovnog sustava nadnacionalnog jezika i u sklopu toga manjinska književnost jest dragocjena.

koncem siječnja izašao 12. svezak *Leksikona*, koji obuhvaća dio slova K, u kojem je na 200 stranica 53 autora obradilo ukupno 186 natuknica – od šokačke igre kabatulja pa do preglednoga članka – književnost, što prati 141 ilustracija. Novina je što će od ovoga sveska na koncu svakoga, biti objavljivane i dopune, s natuknicama koje su iz različitih razloga izostale iz prijašnjih svezaka – u ovome ima 6 takvih priloga. U kritičkom prikazu ovoga *Leksikona*, leksikografski savjetnik Leksikografskog zavoda **Miroslav Krleža** i glavni urednik Hrvatskog općeg leksikona, **Mladen Klemenčić**, napisao je, među ostalim, kako »Leksikon u sadržajnom i jezičnom pogledu znatno doprinosi jačanju hrvatskoga nacionalnog identiteta podunavskih Hrvata te njihovu povezivanju s narodno-

donosi 14 znanstvenih i stručnih radnji, koje tematiziraju neke od aspekata društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti ili sadašnjosti. Radovi s područja povijesne znanosti, jezikoslovlja, etnologije, sociologije, filozofije, kulturologije, psihologije i politikologije, kao i s područja demografije, filologije i muzikologije koji se objavljuju u ovom *Godišnjaku*, šire i razlažu sadržaje o Hrvatima u Vojvodini, koji su od značaja za očuvanje i razvoj nacionalne svijesti i identiteta ovdašnjih Hrvata, a koji su na moje, i ne samo na moje zadovoljstvo, samostalni socijalno-kulturni fenomen u Srbiji. Glavni i odgovorni urednik *Godišnjaka* je **Tomislav Žigmanov**. Neću propustiti da ovom prilikom ne spomenem i jednu značajnu obljetnicu. Znam da već pogađate, dvade-

Duhovne vježbe u Petrovaradinu

Srijemska biskupija organizirala je duhovne vježbe za svećenike od 26. do 28. studenoga, na kojima su sudjelovali svećenici Srijemske i Subotičke biskupije. Voditelj duhovnih vježbi bio je zrenjaninski biskup mons. **László Németh**.

U uvodnom razmatranju voditelj je pozvao sudionike da, kao što su se »Mudraci s Istoka« vratili drugim putom u svoju zemlju nakon što su se poklonili Isusu, tako smo i mi ovdje da se ne vraćamo istim putom, nego da mijenjamo svoje stavove, navike i stari stil života.

Voditelj je približio pobudnicu **pape Franje** *Evangelii gaudium* – *Radost evanđelja*. Za papu Franju novi dinamizam Crkve nalazi se u Božjoj riječi i zato je imperativ tražiti nove mogućnosti izlazeći iz starih struktura. Svećeničko je zvanje plod milosti, a milost je neograničeno dobro koje izlazi iz osobnog kontakta s Bogom. Da bi ljudi voljeli Crkvu trebaju toplotu svećeničkog srca natopljenog radošću.

Odgovarajući na pitanje: »Tko je svećenik danas«, biskup je upotrijebio staru definiciju »Alter Christus« dajući joj zanimljivo značenje da je prvi uvijek Krist, a svećenik je uvijek drugi. Svećeničko zvanje je djelatelj Isusove milosti. Biti svjesni toga dara i bogatstva koje Crkva ima je izvor milosti. Zato je zadaća svećenika liturgiju učiniti razumljivom i približiti je ljudima, a zatim ljude dovesti do sakramenata.

Papa Franjo u svojoj pobudnici nadalje donosi da je siromaštvo »znak Crkve«. On je svojim govorima o siromaštvu pobudio neke da pomognu drugima, posebno latinoameričke bogataše. Svećenik je pozvan da bude mudar, pravedan i razborit u upravljanju materijalnim dobrima, a da ostane duhovno siromašan. Tumačeći papinu misao o milosrđu, voditelj je naglasio da milosrđe

treba ispuniti svećeničko biće i tako postati temelj svećeničkog djelovanja. Dobrota i milosrđe idu dalje od pravednosti – kako veli Sveto pismo: »Milosrđe se smije sudu«. Ako svećenik ima milosrđa tada shvata istinu i zbog dobrote srca će napraviti jedan korak dalje prema bližnjemu. A odakle snaga, kako možemo razumijeti što je dobro, gdje je istina? Odgovor je u našoj osobnoj svetosti koja izlazi iz našeg dubokog odnosa s Bogom.

Na kraju su sudionici pozvani da otkrivaju radost evanđelja. Mons. Németh je ovim duhovnim vježbama svećenicima približio papu Franju, ono što on naučava svojim osobnim primjerom jednostavnosti, spontanosti i prisnosti. Zadovoljni ovim duhovnim vježbama svećenici su uputili poziv biskupu da ponovno kao voditelj dođe k njima.

Berislav Petrović

ZAVRŠETAK TREĆE FAZE RADOVA NA ADAPTACIJI CRKVE

Presveto Srce Isusovo u Šidu

Župna zajednica Presveto Srce Isusovo u Šidu na nedjeljnoj svetoj misi zahvalnici 30. studenoga, zahvalila se Isusu na primlje-

nim darovima. Crkva Presvetog Srca Isusova u Šidu, dobila je novi izgled. Završena je treća faza radova, nakon izgradnje tornja i krova, završeni su radovi na adaptaciji interijera. Izgrađen je novi strop, *cokl*, podno grijanje

i uklonjena je stara žbuka na vanjskoj fasadi crkve, a završetak preostalih radova planiran je za iduću godinu. Kako je vlč. **Nikica Bošnjaković** prilikom obraćanja vjernicima naglasio, sve što se događa materijalno kroz popravku crkve, čini se zbog žive crkve: »Svaki kršćanin je tijelo u crkvi i Bog nama na neshvatljiv način pronalazi i financijska sredstva, donatore i vas župljane koji nesebično pomažete crkvu. To sve Isus čini zbog žive Crkve, On ima plan i On ovdje vidi budućnost jer ovdje će crkvi prići puno mladih i djece«, rekao je vlč. Bošnjaković.

S. D.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt:
NOVI SAD
Koste Adževića 18
Redakcija: 021/4790529
Program: 021/4790484
SMS: 063/598441
radio.maria.srbija@gmail.com
www.radiomaria.rs

Kontakt:
SUBOTICA
Starije Novaka 58
Redakcija: 024/892235
Program: 024/892259
SMS: 063/445523
mararadio@tppnet.rs
www.mariaradio.rs

POMOGITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-18
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Adževića 18

VIJESTI

Misa mladih za mir

Danas, 5. prosinca misa mladih za mir služiti će se u župnoj crkvi sv. Roka u Subotici s početkom u 20 sati.

Proštenje u Bačkoj Palanci

Proštenje u crkvi Bezgrešnog začeca blažene Djevice Marije u Bačkoj Palanci, proslaviti će se svetom misom u nedjelju 7. prosinca s početkom u 11 sati. Misno pjevanje predvodit će Vokalno instrumentalni sastav *Proroci*, a nakon mise će okupljenim vjernici predstaviti novi nosač zvuka koji nosi naslov *Božje djelo*.

Blagdan Bezgrješnog začeca

Devetnica u čast Prečistom Srcu Marijinom u subotičkoj katedrali bazilici sv. Terezije Avilske traje sve do 8. prosinca kada se obilježava blagdan Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije. Svaki dan u 17 sati moli se krunica, a u 17.30 počinje sveta misa na hrvatskom jeziku, propovijed i pobožnost.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Došašće kao vrijeme pripreme za proslavu Božića, ali i vrijeme koje nam u misli stavlja Kristov drugi dolazak, prigoda je da se skrene pozornost na Ivana Krstitelja i njegovu poruku.

ISUSOV PRETEČA

Ivan Krstitelj, kao posljednji prorok Starog zavjeta, ostao je u povijesti spasenja zabilježen kao Isusov preteča. Starozavjetni proroci su stoljećima prije Ivana navijestili Kristov dolazak, ali Ivan je označio početak njegovog djelovanja. Ivanova najava u sebi sadrži zahtjev: »Pripravite put Gospodinu, poravnajte mu staze!« (Mk 1, 3). Evanđelje u produžetku govori kako je Ivanov poziv na obraćenje našao odjek kod mnogih koji su, ispovijedajući svoje grijeh, grnuli k njemu da se krste (usp. Mk 1, 5). On je bio glas koji viče u pustinji, glas koji je odjek Božjeg glasa u njemu samom. Ono što je Bog njemu govorio on je jasno i glasno prenosio narodu da ga pripravi na dolazak Mesije.

Autentičnost onoga što je Ivan vikao, što je od naroda zahtijevao, bila je vidljiva i na njemu samom. Njegova poniznost, skromnost i askeza odavali su čovjeka koji je i sam odgovorio na poziv Božjeg glasa i obratio se. Njegov vanjski izgled, odijelo od devine dlake s kožnatim pojasom, život u pustinji i hrana koju je jeo, pokazuju da je on odbacio sve

Pripravite put Gospodinu

svjetsko, sve materijalno što se stavlja kao zapreka između Boga i čovjeka te je tako postao dostojan pozivati druge da učine isto. Svojim odmakom od svjetovnog, životom u pustinji koji znači odricanje od svake vrste udobnosti, kako bi što bolje mogao čuti i raspoznati Božji glas u sebi, Ivan postaje dostojan za preteču Isusa Krista. Njegov glas koji viče u pustinji je Božji glas koji do danas viče čovjeku: »Pripravite put Gospodinu!« Tako je Ivan svojim glasom, ali i cijelom svojom osobnošću najavio Krista i pripremio mnoge za susret s Njim.

GLAS KOJI VIČE U PUSTINJI

Ivanom i njegovim glasom poslužio se Bog da k sebi pozove grješnike, da ih učini spremnima za Mesiju. Taj glas zove i danas, ništa manje glasno. Ali, oko današnjeg čovjeka mnogo je glasova, mnogo je kojih zovu, koji nude radost, obilje, sreću. U želji da zaista budu sretni, da im ništa ne manjka, ljudi se odazivaju na te pozive i ponude i tako se udaljavaju od Boga. Ali kako će čovjek znati da ne slijedi pravi glas? Glas onog koji viče u pustinji ne nudi ništa što će čovjeku pružiti velika ovotjelesna zadovoljstva, uspjeh, moć, bogatstvo. Taj glas ne stavlja pred čovjeka zahtjeve koje stavlja ovaj svijet. Svi ti zahtjevi tiču se čovjekovog srca. Glas koji nas zove k Bogu nećemo čuti ako ne izađemo iz buke ovoga svijeta. Kao što se Ivan povukao u pustinju, mi se moramo povući u tišinu i dopustiti Bogu da nam govori kroz molitvu, kroz Sveto pismo, kroz duhovne pisce, liturgiju, naše svećenike i Crkvu. Da bi ga čuli moramo ga slušati. Nije točno da nam on ne govori, nego mi ne ostavljamo

vremena i prostora da čujemo njegov glas. Stalno nam je nešto preče i draže, pa tako propuštamo tolike prilike u kojima nam on progovara. A ako ga ne čujemo od njega se odaljavamo, jer gubimo orijentir. No, Božje strpljenje, njegova ljubav i milosrđe su toliko veliki, da on svakog obraćenika s radošću prima natrag k sebi. Nikada nije kasno krenuti pripravljanje putu Gospodinu, a sada je pravi trenutak započeti.

PRIPRAVITI PUT

Pripravljanje puta Gospodinu na koje je Ivan pozivao kao prvi korak ima priznavanje grijeha. Sami znamo koliko je teško priznati pogreške, koliko želimo uvijek ispasti pravedni i dobri, ali to često činimo prikrićivanjem svojih grijeha lažno se prikazujući, zavaravajući druge, a naposljetku i sebe. Oholost čovjeku priječi priznati se grješnikom, priječi mu pokajati se i kada zna da je ogriješio, priječi mu obraćenje. A obraćenje je jedini način pripravljanja puta Gospodinu, uklanjanja svih zapreka koje smetaju da bi se s Njim susreli.

U vremenu došašća, kada se na različite materijalne načine pripremamo na proslavu Božjeg dolaska među ljude, trebamo se još bolje pripremiti duhovno. Iako danas ne možemo zamisliti proslavu Božića bez materijalnog obilja, još obilnije treba pripremiti svoju dušu i veći naglasak staviti na duhovnost. Neka nam uzor bude Ivan Krstitelj, tako skroman u materijalnim stvarima, a tako velik duhovno. Više od svojih domova, blagdanskih trpeza i tijela pripravimo svoje duše, odbacimo grijeh, a prigrlimo Boga i njegovu ljubav.

KNJIŽEVNA VEČER MIRKA KOPUNOVIĆA U PLAVNI

Estetsko oblikovanje stvarnosti

O književnom stvaralaštvu **Mirka Kopunovića** može se govoriti samo afirmativno. Tako je bilo i u petak, 28. studenoga, gdje su u organizaciji literarnog odjela HKUPD-a *Matoš*, u dvorani Vatrogasnoga doma u Plavni predstavljene dvije njegove knjige *Mrvljenje mrve neba* (NIU Hrvatska riječ, Subotica, 2013.) i *Pruži ruku mila* (Samizdat i Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2014.).

U svojoj petoj knjizi po redu, Kopunović se opробao i u pisanju kratkih priča što je učinio veoma uspješno i zanimljivo. O objema knjigama govorili su **Zvonimir Pelajić** te i sam autor, a moderatorica skupa bila je **Kata Pelajić**, predsjednica *Matoša*.

»Zbirka pripovijedaka Mirka Kopunovića pripada korpusu tekstova u kojima se, bavljenjem životima i sudbinama pojedinaca, tematizira kolektivno iskustvo u smislu 'takvi smo ti mi'.

Kata Pelajić, Mirko Kopunović i Zvonimir Pelajić

Dominantna je tema ovih pripovijedaka gubitak životnog smisla, poremećaj partnerskih odnosa, gubitak kontrole nad vlastitim životom, autodestruktivno ponašanje, oživljavanje negativnih tradicionalnih odnosa, razočaranost životom koji se bliži završetku. To su, dakle, ponajviše tragične sudbine likova okruženih surovim životom u kome, htjeli ne htjeli, doživljavaju svoj životni poraz. Kopunović piše na realistični, ali moderan način s iskrenom empatijom za svoje likove. U mno-

gim slučajevima njegovi su likovi sami odgovorni i snose posljedice onoga za što su odgovorni, ali nije to baš u svakoj od 12 pripovijedaka ukomponiranih u 3 poglavlja», kazao je Pelajić.

Sam autor ukazao je na veliku zaslugu **Zlatka Romića**, urednika **Vladana Čuturu** te odličan pogovor u knjizi **Petra Vukovića**.

U svojoj šestoj knjizi *Pruži ruku mila* Kopunović se vraća poeziji u kratkoj formi, kojima najbolje komunicira s čitateljem. Pri tom otkriva i vlastite emo-

cije, životno iskustvo i mudrost bez nedoumica, koje ostavlja u većem omjeru čitateljima da ih sami protumače.

Ovoga puta autor otkriva i dio sebe, emotivnu poruku o životu i ljubavi, ali je i tajna smrti česta tema njegovih pjesama. Kao i u ranijim pjesmama autor zbirke ne robuje pjesničkim formama, a poezija mu je često narativnog karaktera, ali izražajnog i jasnog stiha. Moglo bi se reći da mu je omiljena forma *pjesma u prozi*, čime aktivira čitatelja na razmišljanje i suradnju.

Autor je tijekom večeri pročitao nekoliko svojih pjesama od kojih je najveću pozornost probudila pjesma *Na Griču*. On je odgovarao i na neka pitanja na nemalom broju nazočnih na skupu.

Tijekom programa večer je ukasila čitanjem ulomaka iz Kopunovićevih pripovijedaka, **Tonka Šimić**, članica *Matoša*.

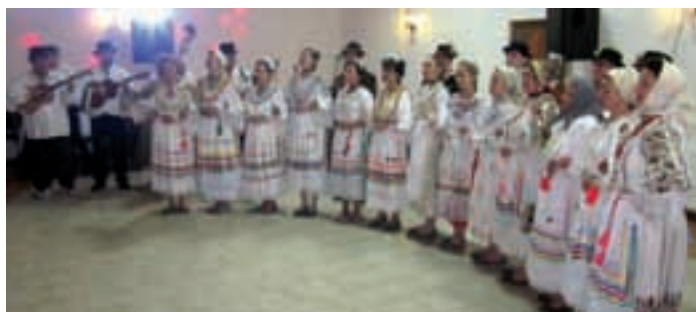
Z. P.

KPZH ŠOKADIJA GOSTOVALA U DALJU

Susret Sonćana s obiju strana Dunava

Protekloga vikenda je KPZH *Šokadija* iz Sonte gostovala u Dalju, u Hrvatskoj. Nastupili su na manifestaciji *Sonćanski divani*, ove godine organiziranoj prvi put u velikoj dvorani krčme *Stari mlin*, na samoj obali Dunava u Dalju. Kompleks u čijem je sklopu ova krčma vlasništvo je **Marka Đurkova**, podrijetlom iz Sonte. Manifestacija je okupila veći broj nekadašnjih Sonćana, tijekom ratnih devedesetih iseljenih na prostore Slavonije i Baranje i njihovih potomaka, a nazočilo je i dosta današnjih žitelja Sonte.

U prigodnom kulturno zabavnom programu sudjelovali su folklorci i tamburaši *Šokadije*, članice *HKUD-a Stjepan Penić* iz Dalja, te književni autori **Ivan Andrašić** i

Ruža Silađev iz Sonte.

Nakon himne Hrvatske i minute šutnje za poginule Sonćane goste je pozdravio i program najavio **Josip Mihaljev**, kako je u šali, uz pljesak nazočnih, sebe nazvao predstavnikom sonćanske dijaspe. Mikrofon je prepustio predsjedniku *Šokadije* **Zvonku Tadijanu**, koji je pozdravio domaćine i okupljene brojne Sonćane

i bivše Sonćane, predstavio im svoju udrugu, a potom su se dvoranom prosuli zvuci svečane pjesme autorice **Božane Vidaković** *Šokadija*, neslužbene himne podunavskih Šokaca i stihovi pjesme Ivana Andrašića *Faljen Isus moja Šokadijo*. Folklorci su izveli splet šokačkih pjesama i plesova, a potom su nastupile cure iz *Stjepana Penića* sa spletom lokalnih plesova.

Službeni dio programa završila je Ruža Silađev čitanjem jedne pripovijetke iz svoje knjige *Divani iz Sonte*. Druženje je nastavljeno do duboko u noć uz TS *Sanjalice*.

Slavica Silađev iz Borova Naselja kaže kako je ovo bila fantastična večer. »Ova je večer mnoge od nas, bar u srcu, vratila u zauvijek našu Sontu. Svi smo bili veseli kao da smo sve svoje probleme ostavili negdje *na sokaku*. **Zlatko Krstin** iz Sarvaša također ima pozitivne dojmove o ovoj večeri. »Možda je i bilo nekih manjkavosti, ali one se zaboravljaju, sjećat ću se ovoga fluida među nama. Nadam se da će *Sonćanski divani* zaživjeti i da ćemo se na ovom mjestu susretati svake godine.«

K. P.

HRVATSKI VLADARI (VIII. DIO)

Piše: Dario Španović

Borba za prevlast nad Dalmacijom

Kralja **Stjepana Držislava** na hrvatskom prijestolju naslijedio je najstariji sin **Svetoslav** (997. – 1000.) protiv koga su njegova dva mlađa brata **Krešimir** i **Gojislav** ubrzo pokrenula građanski rat. Svetoslav je pobijeđen u građanskom ratu, a zaštitu je pronašao u dalmatinskim gradovima koji su mu i dalje pružali podršku dok se na hrvatskom prijestolju našao **Krešimir III.** (1000. – 1030.) koji je za svog suvladara imao mlađeg brata **Gojslava** (1000. – 1020.). Borbe za prijestolje u hrvatskoj iskoristio je mletački dužd **Petar II. Orseolo** koji je već bio u sukobu s Hrvatskom da zauzme dalmatinske gradove i otoke. U svibnju 1000. godine **Petar II. Orseolo** zauzeo je otoke Krk, Rab i Osor, a nakon poraza hrvatske mornarice kod Zadra predali su mu se gradovi Zadar, Trogir i Split dok je borbom morao zauzeti Biograd te otoke Korčulu i Lastovo. U Trogiru Svetoslav se susreo s duždem **Petrom** i dogovorio savez s njim gdje se odriče dalmatinskih gradova u zamjenu za pomoć ponovnog dobivanja hrvatskog prijestolja. Kao zalog dao je svog sina **Stjepana** kojega je dužd odveo u Veneciju. Ovim poraz hrvatske mornarice i gubitkom dalmatinskih gradova i otoka započela je dugotrajna borba hrvatskog kraljevstva i Mletačke republike za prevlast nad Dalmacijom.

KREŠIMIR III. I GOJSLAV

Radi saveza kojega je Svetoslav napravio s duždom **Petrom**, vladavina **Krešimira III.** i **Gojslava** bila je obilježena borbama s Mletačkom republikom odnosno obitelji **Orselo**. Kako je dužd **Petar Orselo** oženio svoga sina **Otona** sa sestrom prvog ugraskog kralja **Stjepana I.**, a drugi dužd sin **Ivan** oženio je nećakinju bizantskog cara, hrvatska dolazi

O kralju **Stjepanu** nema izravnih svjedočanstava iz vremena njegove vladavine, a zapisi o njegovoj vladavini nalazili su se u ispravama njegovog sina **Petra Krešimira IV.** Kralj **Stjepan I.** obnovio je hrvatsku mornaricu, a vještom politikom uspio je povratiti od Bizanta sve dalmatinske gradove, osim Zadra, koji je došao pod vlast mletačkog dužda **Dominika Contarina.**

u sukob i s ove dvije moćne države. Također dužd je udao svoju kćer **Hicelu** za Svetoslavovog sina **Stjepana**. **Krešimir III.** uspio je povratiti neke dalmatinske gradove, ali godine 1018. dužd je s velikom flotom ratnih brodova uspio ponovno poraziti **Krešimira** i povratiti gradove pod vlast Mletačke republike. U to doba bizantski car **Vasilije II.** uspio je poraziti Bugare i Bugarsku učiniti bizantskom provincijom, a ubrzo poslije Bugarske pokorio

je i Srbiju što ga je prouzročilo da Bizant postane susjed Hrvatske. **Vasilije II.** pokrenuo je i rat protiv Hrvatske te ga je **Krešimir III.** nemajući drugog izbora dragovaljno priznao njegovu vrhovnu vlast, a bizantski car ostavio je hrvatskom kraljevstvu potpunu slobodu i **Krešimiru** dodijelio naslov »patricija«. U Mletačkoj republici u to doba izbija buna protiv dužda **Petra Orseola** i njegove obitelji te su oni ubrzo bili protjerani iz Venecije što dovodi do rasula o organizaciji Mletačke republike i njene vojske. **Krešimir III.** želio je iskoristiti ovo rasulo i zauzeti dalmatinske gradove i otoke, međutim bio je poražen od strane bizantskog vojskovođe **Bojoana (Buzianus)** koji je porazivši **Krešimira** 1024. godine zauzeo dalmatinska područja koja su bila pod Mletačkom republikom za Bizantiju.

Mađarski kralj **Stjepan I.** 1027. godine pokrenuo je rat protiv Hrvatske i zauzeo područje južno od Drave koje je nazvao **Dukat slavonski (Ducatus Slavoniae)**. Ovo područje **Stjepan I.** nije pri-

pojio Mađarskoj nego ga je dao na upravljanje **Stjepanovom** sinu **Svetoslavu** koji je 1026. godine morao pobjeći iz Venecije. Tada je hrvatsko kraljevstvo bilo rasparčano na tri dijela: Posavska Hrvatska pod vlasti **Stjepana**, Primorska Hrvatska pod vlasti Bizanta, a samo je uža Hrvatska bila pod vlasti hrvatskoga kralja **Krešimira III.**

STJEPAN I.

Kralj **Stjepan I.** (1030. – 1058.) bio je sin **Krešimira III.** i njegov nasljednik na hrvatskom prijestolju. Premda je hrvatski kralj **Stjepan Držislav** »prvi« nosio ime **Stjepan**, on ga je primio po krunidbi kao **Držislav** (što je bio običaj većine srednjovjekovnih vladara kako bi izrazili svoju kršćansku odrednicu), dok je **Krešimirovom** sinu ono bilo dano po rođenju, stoga se on smatra prvim hrvatskim kraljem **Stjepanom**. O kralju **Stjepanu** nema izravnih svjedočanstava iz vremena njegove vladavine, a zapisi o njegovoj vladavini nalazili su se u ispravama njegovog sina **Petra Krešimira IV.** Kralj **Stjepan I.** obnovio je hrvatsku mornaricu, a vještom politikom uspio je povratiti od Bizanta sve dalmatinske gradove, osim Zadra, koji je došao pod vlast mletačkog dužda **Dominika Contarina.** Također, **Stjepan I.** je poslao dio svoje mornarice kao pomoć Bizantu u ratu protiv muslimana čime je učvrstio bizantsko-hrvatske veze i istovremeno onemogućio bizantsku pomoć Mlečanima koji su željeli okupirati hrvatsku obalu. **Stjepan I.** uspio je povratiti vlast nad većim dijelom Bosne i manjim dijelom Slavonije. U vrijeme **Stjepana I.** Hrvati su dobili i svoga biskupa s nazivom »episcopus Chroatensis«, a dolazi i do velikog raskola crkve (1054.) na Crkvu zapadno-katoličku i Crkvu istočno-pravoslavnu.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA: POGOĐENA ČELJAD

Piše: Alojzije Stantić

Vincilir

Kad spominjemo riči pudar i vincilir značenje njim triba razljučit:

* u bunjevačkom izgovoru pudar = radnik u vinogradu, vincilir je čuvar vinograda (pokatkad i nadzornik radnika u vinogradu)

* u hrvatskom jeziku pudar = čuvar vinograda i drugih usjeva; poljar (rič vincilir ne postoji)

* u srpskom jeziku pudar = čuvar je vinograda i drugih useva (rič vincilir ne postoji).

Rič vincilir je u bunjevački izgovor dospila iz nimačko-madžarske tvorbe:

* iz nimačkog Winzer = vinogradar, berač grožđa, prišla je u

* mađarski vincellér = čuvar (brižnik) vinograda i nadzornik vinogradara (pudara).

Dužnost vincilira je čuvanje vinograda s voćnjacima, a pokatkad i nadzor i njiva s ratarskim usivima. Ako su njive bile med voćnjacima-vinogradima el blizo nji, pa i na nji se naslanjale obično su ih čuvali vinciliri. Gazde vinograda su obaško plaćali vincilira, najčešće rodom (plodom), voćom, vinom, rakijom, po usmenom kontraku (ugovoru), ujesen kad su obrali voće i grožđe.

Vincilir je vinograde obalazio uvik drugom od više svoji staza el progonom (proširen put med vinogradima), s pulinom, sa štapom s bunkovom (loptast kraj batine), sa bućkalicom (limeno zvono) i čegrtaljkom (drvena naprava koja okretima u ruki pravi zvuk, služi za plašenje ptica). S pulinom je išo jel je on vrlo ositan, i kad je blizo nanjušio čeljade, a vincilir ga nije spazio on mu lajanjom javio da osti čeljade.

NAPASTI U VINOGRADU

Oduvik je bilo dotiranica i sitni lopova koji su krali sve šta su mogli spapćit, a vinogradi su bogomdani za krađu roda (ploda). U njemu muškarac u nidra, a žena u pregaču, časnom

Vincilir sa sersamom

mož nabrat nekoliko kila voća po volji i jeto zabadavad ráne dobrog šmeka (ukusa).

Nuz dotiranice i lopove liti su još veća napast bili čvorci. Od rani trišanja do kasnog grožđa čvorci su iz ajera ostili i našli kaki dobar zalogaj u vinogradu. A kad se na vinograd okomi čopor od stotinak, pa i više stotina čvoraka, mož mislit koliko obrste sitnog voća. Ako ji niko ne odvija čvorci se goste dotleg dok je voća. Kad je vincilir iz daljeg primetio čopor čvoraka plašio ih je zvonjavom bućkalice el okrećanjem čegrtalke, a u tom mu je pomago i pulin lajanjom.

Po adetu su na sv. Vinka, Vicencija, vinogradari posli svete mise izašli u vinograd i obavili probno (obredno) orizivanje loze. Nikoliko strukivi su kod kuće potopili u vodu i koliko je pupova krenilo, po tom su vidili koliko je loza izmrzla i kad će je i kako orizivat. Gazde su ko poštivanje vincilira na jedan čokot obisili par divenica, dar vinciliru, da i te godine dobro čuva vinograd od lopova.

PUDAR

Većina salašara iz drugi pustara imali su vinograde u

pisku od Kunbaje (Skenderovo) do Kelebije, u kojem su radili najčešće subatom. Tog dana su čeljad dotirali u red vinograd bordovskom čorbom (modrim kamenom): polili lozu, ožuljali ga (posikli mlad korov) i okačovali (pokidali zaperke), obrali voće i skupili spadanicu (spali rod [plod]). Gazde vinograda izdaljeg za branje zrilog grožđa skupili su toliko mobaroša koji su ga mogli obrat za jedan dan.

[Branje vinograda bio je i obaški društveni događaj na koji su se rado skupili rodovi i prijatelji. Zadovoljili su se druženjem, a za branje grožđa nagrađeni su na velikom glasu paprikašom od šilježeta (dob izmed jagnjeta i ovce) el škopca (kastriranog ovna), koji je beračima dobro pao posli slatkog grožđa. Mobaroši su darivani s bar dvi-tri litereske boce masta (mošt, šira), ovećom kotarcom grozdova grožđa, a obično je berač sam za sebe izabro makar jednu evenku (strukovi loze s grožđom). Evenka bi se obisila na promajni tavan pokri ven trskom, di je grožđe sačuvano i u slast poideno u Adventu, a često i na Badnji dan.]

Vinograd je bio dvi-tri, el koja motika više, toliko da njim rodi voća i toliko grožđa da za se imadu dosta vina i rakije. Salašari koji su imali piskulje i piska, posadili su veći vinograd kojeg su sami radili, a ako je bio na po lanca i veći, od nekoliko lanaca, kojeg nisu mogli sami uradit, onda su pogodili pudara.

Pudarina je pudaru naknada za rad. Gazda je pudara isplatio u novcu, el u čemu drugom kako su se pogodili. Onda gazde nisu bili široke ruke, više je ljudi tražilo poso neg koliko su ga nudili, pa su i cine pudarskog posla bile skromne.

Ono šta je ratarima bio arendaš, to je bio pudar u vinogradu. On je gazdin vinograd radio za dio roda vinograda.

PIONIRI BAČKE

Piše: Dražen Prčić

Generacija za pamćenje

status prvotimca pored dvije ili tri godine starijih nogometaša. I mjesto u momčadi *Bačke* koja je posljednja igrala u Splitu na jednom od najvećih jugoslavenskih omladinskih turnira – *Prvi splitski partizanski odred*. Pomlađena subotička momčad, koja se natjecala u trećem razredu saveznog ranga (omladinci su igrali predigru prvoj momčadi *Bačke* tada članu Vojvođanske lige), zaigrala je protiv prvoligaške omladinske momčadi *Hajduka* na Poljudu, i ponosno izgubila susret koji će svima zauvijek ostati u najljepšem sjećanju. Vjerovali ili ne, drugo mjesto iz Nyiregyhaza nije se moglo mjeriti s doživljajem igre protiv *Hajduka*, višestrukog prvaka i osvajača kupa nekadašnje zajedničke države.

NK *Bačka* iz Subotice je najstariji nogometni klub na prostorima nekadašnje zajedničke države, osnovan još davne 1901. godine zahvaljujući mladim entuzijastima koji su željeli ozvaničiti svoje bavljenje sve popularnijom igrom s loptom. Njihova sportska tvorevina opstala je sve do današnjih dana kada se NK *Bačka* (sada pod dodanim) 1901, natječe su Srpskoj ligi skupina Vojvodina. Ovaj fotos, i u originalu crno – bijeli, prikazuje jednu od najuspješnijih pionirskih momčadi *Bačke* svih vremena, a snimljen je na glavnom terenu stadiona pokraj Somborske kapije u proljeće 1983. godine. Na njemu se s lijeva na desno nalaze: **Vladimir Šarčević** (trener), **Zoltan Kujundžić**, **Boško Milić**, **Dražen Prčić**, **Josip Kujundžić**, **Vladimir Milosavljević**, **Ivan Kajinić**, **Dejan Orčić**, **Jovica Ciganović**, **Ivan Kuktin** (trener) u prvom redu stoje. U drugom redu čuče: **Vinko Banović**, **Zlatko Pejić**, **Siniša Mandić**, **Miloš Berberić**, **Vasa Đorđević**, **Jožef Sili**, **Ilija Dobrić** i **Zoran Sanader**.

NAJVEĆI USPJEH

Zanimljivost ove pionirske momčadi ogleda se u činjenici kako je to posljednja generacija koju je od prvih nogometnih dana do ulaska među pionirsku momčad trenirao legendarni **Ladislav Varga** (**Čika Varga**). Naime u ono vrijeme su se najmlađi nogometaši svrstavali u grupu pod nazivom pjetlići, a tek nakon par godina igračkog staža najbolji su prelazili u pionirsku selekciju koja je opet ovisno od godinama starosti imala nekoliko momčadi. Na ovom fotosu se nalazi prva pionirska momčad, koja je u pet sezona igranja Općinske pionirske lige svih pet puta uzastopno osvajala šampionski naslov. Potvrda kvalitete ove selekcije koju je trener Vladimir Šarčević (**Šarac**) naslijedio od čika Varge, stigla je i na jednom od najvećih pionirskih turnira u ondašnjoj Istočnoj Europi, odigranom upravo te 1983. godine u Nyiregyhazu (Mađarska). U konkurenciji 12 momčadi, 6 mađar-

skih i 6 inozemnih (*Bačka* je igrala kao predstavnik Jugoslavije), Italije, Francuske, Rumunjske, Češkoslovačke i Ukrajine, pioniri *Bačke* su stigli do finala, odigranog kao predigra prvoligaškog susreta domaćeg FC Nyiregyhaza pred 20.000 gledatelja) u kome su poraženi od domaćina turnira.

NASTUP PROTIV HAJDUKA

No, jedan drugi turnir je zasigurno ostao u još jačem sjećanju većem dijelu ove pionirske momčadi, točnije onim sretnicima koji su se našli na popisu trenera omladinske momčadi i na jesen iste 1983. godine. Naime, završetkom pionirskog staža slijedila je prekomanda u omladinski pogon, koji je za razliku od pionirskog imao samo jednu momčad koja se natjecala u Vojvođanskoj ligi. Imajući u vidu kako se u prvoj godini omladinskog staža teško stizalo do prve momčadi, potvrda kvalitete ove pionirske momčadi *Bačke* ogledala se u činjenici kako je nekoliko igrača odmah steklo

PRIJATELJSTVO NAKON VIŠE OD TRIDESET GODINA

Usprkos godinama zajedničkog igranja od malih nogu sve do prve seniorske momčadi (oni koji su stigli do te igračke razine), brojnim odigranim službenim i prijateljskim susretima, osvojenim naslovima, pobjedama i porazima, ostalo je za pamćenje nešto mnogo važnije. Veliko drugarstvo i prijateljstvo većine članova ove pionirske momčadi *Bačke*. Sve do današnjih dana, nakon više od trideset godina. Barem jedanput godišnje dio ove momčadi se okupi u revijalnom nogometnom susretu (nekada pod imenom *Humane zvijezde*, a danas kao *Čika Vargini momci*) i ponovno zaigra nogomet. Kroz njih i danas živi onaj besmrtni ideal nekadašnjih osnivača *Bačke*, na temelju kojega je i nastao najstariji nogometni klub na nekadašnjim svejugoslavenskim prostorima. Ideal prijateljstva i sportskog druženja uz najvažniju sporednu stvar na svijetu. Nogomet.

Zašto? Kako? Molim?

Sveti Nikola

Sveti Nikola, najdraži svetac među djecom, bio je biskup, ali ujedno i zaštitnik djece, pomoraca, djevojaka, siromašnih, studenata, farmaceuta, pekara, ribara, zaručnika, putnika...

Zaista je poseban ovaj svetac, a imendan mu slavimo 6. prosinca. No, sveti Nikola kako bi sve obišao na vrijeme već 5. prosinca kada padne mrak kreće obilaziti dobru djecu. Hoće li sveti Nikola svratiti i kod vas i ostaviti vam neki dar, to ovisi jedino o vama! Jeste li bili dobri?

Legendi i priča o svetom Nikoli ima puno i u svakoj od njih možemo vidjeti kako je ovaj svetac bio darežljiv i kako se brinuo za siromašne, za one koji nemaju, kao i za djecu.

Jedna od legendi glasi ovako: U davna vremena sv. Nikola je živio u blizini jednoga sela gdje su živjela i bogata i siromašna djeca. Bogata su bila jer su imala roditelje koji ih vole, dovoljno hrane i prijatelje. Ali nisu imala igračka, a ni obuće. Samo jedan par čizmica. Ipak su djeca vrijedno svaki dan čistila i pazila svoje čizmice, a na Nikolin imendan bi ih posebno lijepo ulaštala i stavila u prozor. Nikola bi navečer prolazio i u svaki prozor u kome je bila lijepa čizmica stavio bi jednostavnu drvenu igračku koju je sam napravio. Kada ih sv. Nikola nije mogao obilaziti zbog starosti, odrasli su se postarali da razvesele djecu.

Susret s djecom u Vojvodini

Hrvatski pisac, **Mladen Kopjar** prošloga tjedna od 26. do 28. studenoga, obišao je djecu koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, kao i djecu koja izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Vojvodini. Tako se pisac u Subotici susreo s učenicima osnovnih škola *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović*, kao i s onim starijima, učenicima subotičke Gimnazije kao i Politehničke škole.

Već sutra dan Mladen Kopjar je posjetio mališane iz vrtića *Marija Petković – Sunčica* i *Biser* te *Petra Pana* iz Tavankuta i *Bambija* iz Male Bosne, koji su uživali uz slikovnicu *Dinosaur*

Cvjetko. Pisac Mladen Kopjar je zaista bio na proputovanju, toga dana posjetio je djecu u Maloj Bosni, te je boravio u Tavankutu i susreo se s djecom iz osnovnih škola *Vladimir Nazor* iz Đurđina, *Pionir* iz Žednika i *Matija Gubec* iz Tavankuta. U svom susretu s djecom pisac je pokušao objasniti neke zanimljive stvari poput, kako izjaviti ljubav? Kako izaći na kraj sa sumanutim profesorom koji te mrzi? Kako učiniti da znanje ne iscuri iz glave poput poplave? Kako biti zadovoljan?

Novi, dan je donio i novo putovanje, naime već sljedeći dan 28. studenoga pisac za djecu Mladen Kopjar gostovao je u Monoštoru gdje su se okupila djeca iz Monoštora, Bezdana i Berega.

»Na susretu s piscem organiziranim za učenike iz Monoštora, Berega i Bezdana, koji pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture bilo nas

je oko pedeset. Pisac je pročitao ulomke iz svojih pripovijetki, a na kraju smo mogli postavljati pitanja i razgovarati s njim. Dopalo mi se ono što nam je pročitao, a zanimljiva su bila i pitanja, prije svega mlađih učenika, koje je interesiralo koliko je napisao knjiga i gdje nalazi inspiraciju za pisanje. Nije ovo prvi puta da nam gostuju pisci i svaki susret s njima uvijek je poseban i zanimljiv«, kazala je **Sara Santo**, učenica iz Monoštora.

Susret s piscem organizirala je Gradska knjižnica Subotica, uz potporu Hrvatske matice iseljenika, Grada Subotice, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Za sve one koji se nisu susreli s piscem ili koji žele pročitati neke od priča koje su proizašle iz pera poznatog pisca Mladena Kopjara, neka u svojim knjižnicama potraže naslove: *Čokoladne godine*, *Poštanski Marko*, *Suze za pingvine...*

Jesen

Stigla je jesen na mekom, šušlavom jastuku od raznobojnog lišća. Letjela je, letjela i stigla u šumu. Prolila je kantice boje i obojala cijelu šumu. Vidjela je žuti list na hrastu koji je želio sići sa stabla. Naredila je vjetru da ga nježno spusti. Vjetar ga je spustio tako nježnim pokretima da se jeseni pričini da je žuta suza, suza jeseni.

Lana Krstulović, OŠ »Lučac« 2. razred Split

Kukci u školi

Vrijeme je adventa i studen je pritiska lijenu ravnicu pa se i kukci zavlache u toplije nastambe. Najhrabriji plavi vođa poveo je svoje jato da prežmi baš na zidu OŠ *Bratstvo-jedinstvo* u Lemešu. Kreativne ruke petaka prikazale su njihovo viđenje kukaca.

Ž. Z.

PETAK **5.12.2014.**

06:38 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Bijela ljepotica
10:10 Život uz veliku mijanmarsku rijeku: Irrawaddy - Od Mandalaya do delte, dokumentarni film
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan: Instrukcije
13:40 Labirint
14:25 Riječ i život: Mali dar za veliko djelo
14:55 Pozitivno
15:20 Kulturna baština: Zaboravljena cesta
15:35 Znanstveni krugovi
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:10 Ciklus James Bond: Goldfinger, britansko-američki film
22:00 Noćna kavana
23:00 Death Proof (Otporan na smrt), američki film - Filmski maraton
00:50 Turneja, francuski film - Filmski maraton
02:35 Magic Flute Diaries, kanadski film - Filmski maraton
04:20 Riječ i život: Mali dar za veliko djelo
04:50 Kulturna baština: Zaboravljena cesta
05:05 Vijesti iz kulture
05:12 Jezik za svakoga
05:22 Što vas žulja?
05:52 Hrvatska uživo
06:32 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Lik iz lektire - Hrvoje Kovačević
09:30 Puni krug
09:50 Plesni izazov, serija za mlade (R)
10:11 Degraši, serija za mlade
10:35 Šlep šou spot: My Buddy

Moose - Ocean
10:40 Indeks
11:10 Village Folk: Sanduci s voćem i povrćem
11:20 Putovanja željeznicom: Vlakom preko Lötschberga, dokumentarna serija (R)
12:05 Kako urediti dom za prodaju?
13:40 Okus Grenlanda, dokumentarna serija
14:05 Magic Flute Diaries, kanadski film
15:50 Glazba, glazba...
15:55 Šlep šou spot: My Buddy
Moose - Ocean
16:00 Školski sat: Lik iz lektire - Hrvoje Kovačević
16:30 Puni krug
16:45 Juhuhu
17:50 Briljant
18:40 Beaver Creek: Svjetski skijaški kup (M) - spust, prijenos
19:50 Doha: Plivanje, SP - kratki bazeni, snimka
20:35 Freddie Mercury - The Great Pretender, glazbeno-dokumentarni film
22:05 Ubojstva bez kajanja, serija
23:35 Zločinački umovi, serija
00:20 Sinovi anarhije
01:10 Coffin Rock, australsko-novozelandski-britanski film
02:38 Kako urediti dom za prodaju
03:28 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:10 Tenkai vitezovi
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
09:50 TV prodaja
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12:00 TV prodaja
12:15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Tri, dva, jedan - peci!
22:40 Gremlini, film, komedija
23:05 Eurojackpot

23:10 Gremlini, film, komedija
00:55 Dr. House, serija
01:55 CSI, serija
02:50 Heroji iz strasti, (R)
03:40 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

SUBOTA **6.12.2014.**

07:15 Najava
07:30 Putem europskih fondova
07:45 Cripple Creek, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:10 Normalan život
10:00 Kućni ljubimci
10:30 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira, emisija
13:10 Duhovni izazovi
13:45 Prizma
14:35 Off Season, kanadsko-američki film
16:05 Fotografija u Hrvatskoj: Rudolf Mosinge
16:20 Potrošački kod
17:00 Vijesti
17:20 Snaga volje
18:05 Manjinski mozaik: Medimurska kalinka
18:25 Lijepom našom: Rovišće
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:15 Potraga za blagom, dokumentarni film
21:15 Uhvati gringa, američki film
23:06 Pustolovine Adele Blanc-Sec, francuski film
00:52 Cripple Creek, američki film - Filmski maraton
04:07 Duhovni izazovi
04:37 Veterani mira, emisija
05:22 Prizma
06:07 Lijepom našom: Rovišće

06:30 Najava
06:35 Biblija
06:45 Lijeni Grad, serija za djecu
07:10 Juhuhu
09:40 Igrani film za djecu
11:40 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
12:10 Vrtlarjenje, dokumentarna serija
12:40 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
13:50 Ciklus James Bond: Goldfinger, britansko-američki film
15:35 Večer s Joolsom Hollandom

16:40 Kod budućnosti
17:05 City Folk
17:30 Garaža: Opća opasnost
18:00 Divovi ledenoga doba: Posljednji divovi, dokumentarna serija
18:55 Beaver Creek: Svjetski skijaški kup (M) - super G, prijenos
20:00 Ostvari svoj san, američki film
21:35 Kako se rodio Charlie Chaplin, dokumentarni film
22:35 Sinovi anarhije, serija
23:20 Sinovi anarhije, serija
00:05 Doha: Plivanje, SP - kratki bazeni, snimka
01:05 Večer s Joolsom Hollandom
02:05 Vrtlarjenje, dokumentarna serija
02:35 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
03:35 Noćni glazbeni program

05:00 RTL Danas, (R)
05:40 Timon i Pumbaa
06:05 Aladdin
07:00 Tenkai vitezovi, animirana serija
07:25 TV prodaja
07:40 Vatre ivanjske, serija (R)
08:45 Vatre ivanjske, serija (R)
09:45 TV prodaja
10:00 Vatre ivanjske, dramska serija
11:05 TV prodaja
11:20 Snježni dan, igrani film, komedija
13:10 Brat, igrani film, obiteljski
15:00 Tri, dva, jedan - peci! - nova sezona, kulinarški show (R)
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:40 Tri, dva, jedan - peci! - nova sezona, kulinarški show
16:50 Tri, dva, jedan - peci! - nova sezona, kulinarški show (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!, game show
20:00 Kralj lavova, igrani film, animirani
21:50 Zamka za roditelje, igrani film, komedija
00:20 Gremlini, igrani film, komedija
02:35 Astro show
03:35 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

NEDJELJA **7.12.2014.**

07:10 Najava
07:22 Klasika mundi: Lang Lang i Berlinska filharmonija pod ravnanjem Sir Simona Rattlea
08:05 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: 49. paralela, britanski film - Zlatna kinoteka
10:10 Press klub
11:00 Velečasni Brown, serija
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:30 Posljednji tango u Halifaxu, serija
16:25 Vrtlarica
17:00 Vijesti
17:20 Kako pobijediti hakere, dokumentarni film
18:15 Volim Hrvatsku
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 6/45
20:15 Na putu, bosanskohercegovačko-austrijsko-njemačko-hrvatski film
22:00 Damin gambit: Štefica Čučak
22:55 Lovci na natprirodno, serija
23:35 Posljednji tango u Halifaxu, serija
00:25 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: 49. paralela, britanski film - Zlatna kinoteka
02:25 Press klub
03:10 Nedjeljom u 2
04:10 Damin gambit: Štefica Čučak
04:50 Mir i dobro
05:20 Plodovi zemlje
06:10 Vrtlarica

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija za djecu
07:00 Juhuhu
09:00 Igrani film za djecu
10:10 Pozitivno
10:40 Biblija
10:50 Portret Crkve i mjesta
11:00 Rovišće: Misa
12:05 Tereza Kesovija: Još se srce umorilo nije - 50 godina umjetničkog rada, snimka
13:35 Battle of the Bulbs, kanadsko-američki film
15:30 Magazin LP
16:00 Olimp

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara

☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 40 EURA

☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

16:45 Klizanje - Zlatna pirueta, snimka
17:40 Beaver Creek: Svjetski skijaški kup (M) VSL, prijenos 1. vožnje
19:30 Doha: Plivanje, SP - kratki bazeni, snimka
20:40 Beaver Creek: Svjetski skijaški kup (M) VSL, prijenos 2. vožnje
21:45 HNL - emisija
22:45 Građanin opasnih namjera, američki dilm
00:30 Mostar sevdah Reunion, snimka koncerta
01:45 Battle of the Bulbs, kanadsko-američki film
03:10 Noćni glazbeni program

05:30 RTL Danas, (R)
06:15 Timon i Pumbaa, (R)
06:40 Aladdin, (R)
07:30 Tenkai vitezovi
07:55 TV prodaja
08:10 Vatre ivanjske, serija (R)
09:15 TV prodaja
09:30 Vatre ivanjske, serija (R)
10:50 Kralj lavova, igrani film, animirani (R)
12:40 Zamka za roditelje, igrani film, komedija (R)
15:05 Ljubav je na selu, (R)
16:30 RTL Vijesti
16:40 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
16:50 Tri, dva, jedan - peci! - nova sezona, kulinarSKI show (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!
20:00 Sam u kući, igrani film
22:10 Traži se bodyguard, igrani film, komedija
00:20 CSI: Miami - nove epizode, serija
01:15 CSI: Miami - nove epizode, serija
02:05 Astro show
03:05 RTL Danas, (R)
03:55 Kraj programa

PONEDJELJAK
8.12.2014.

06:38 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Bijela ljepotica, telenovela
10:10 Zapadna obala Amerike, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1

12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Treća dob - emisija za umirovljenike
13:40 Split: More
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Glas domovine
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Glas naroda, humoristična serija
20:45 Zapisano u kostima: Tajna udbinske katedrale, dokumentarna serija

21:20 Poslovna zona
21:55 Otvoreno
22:40 Zavičaj, serija
23:55 Drugi format
00:35 Filmovi François Ozona: Jeune et jolie, francuski film- Kino Milenij
02:15 Glas naroda, humoristična serija
02:45 Reprizni program
04:32 Jezik za svakoga
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Znanost za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Briljanteen
11:25 Putovanja željeznicom: Vlakom kroz Kostariku, dokumentarna serija (R)
12:10 Kako urediti dom za prodaju?
13:00 Ubojstvo, napisala je
13:45 Okus Grenlanda, dokumentarna serija
14:10 Moja odluka, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Znanost za djecu
16:45 Živomir Gic, crtana serija
17:00 Pariz: Ždrijeb za EP u košarci, prijenos
17:30 Vatrogasac Sam, crtana serija
17:45 RECI, info teen magazin
18:10 Dječja usta
18:25 Simpsoni
18:50 Tree Hill, serija
19:45 Rukomet - EP (Ž): Hrvatska - Švedska, emisija
20:05 Rukomet - EP (Ž): Hrvatska - Švedska,

prijenos
21:45 Rukomet - EP (Ž): Hrvatska - Švedska
22:00 Šlep Šou: Massimo
22:50 Ubojstvo
23:50 Završni udarac, serija
00:35 Kalifornikacija, humoristična serija
01:05 Šlep Šou: Massimo
01:50 Kako urediti dom za prodaju
02:40 Noćni glazbeni program

06:05 RTL Danas, (R)
06:50 Virus attack
07:05 Tenkai vitezovi
07:30 Pomorska ophodnja, (R)
08:40 Pomorska ophodnja, (R)
09:40 TV prodaja
09:55 Hitna služba, serija (R)
10:50 Pomorska ophodnja
12:00 Pomorska ophodnja
13:00 Hitna služba, serija
13:55 Sve u šest, magazin (R)
14:25 Sam u kući, igrani film, komedija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Uхвати Bingo ritam, glazbeno-natjecateljski show uživo
22:50 Dr. House, serija
23:45 RTL Vijesti
00:05 CSI, serija
00:55 Heroji iz strasti, serija
01:45 CSI, serija (R)
02:40 Astro show
03:40 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

UTORAK
9.12.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Bijela ljepotica
10:10 Zapadna obala Amerike, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Poslovna zona
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Turistička klasa
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti

18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Piramida
21:10 Pogledi: Loši susjedi, dokumentarni film
22:05 Otvoreno
22:50 Zavičaj, serija
00:05 Snimka kazališne predstave
00:55 Svaki dan dobar dan:
01:25 Društvena mreža
02:30 Turistička klasa
02:55 Drugi format
03:35 Putin, Rusija i Zapad: Preuzimanje kontrole
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
09:50 Plesni izazov, serija
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 RECI, info teen magazin
11:10 Dječja usta
11:25 Putovanja željeznicom: Vlakom kroz Tursku, dokumentarna serija (R)
12:10 Kako urediti dom za prodaju?
13:00 Ubojstvo, napisala je
13:45 Okus Grenlanda, dokumentarna serija
14:10 Ravno iz srca, američko-njemački film (R)
16:00 Školski sat
16:30 Juhuhu
17:35 Šlep Šou
18:25 Rukomet, LP: PPD Zagreb - PSG, prijenos
20:05 Generacija Y
20:30 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
21:00 Ubojstvo
22:00 Zagonetno ubojstvo na Manhattanu, američki film
23:50 Završni udarac, serija
00:35 Kalifornikacija, humoristična serija
01:05 Nedjeljom ujutro, subotom navečer
01:30 Kako urediti dom za prodaju, dokumentarna serija
02:20 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:10 Tenkai vitezovi, animirana serija

07:40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
09:50 TV prodaja
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12:15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Ljubav je na selu
22:30 Dr. House, serija
23:30 RTL Vijesti
23:50 CSI, serija
00:45 Heroji iz strasti, serija
01:30 CSI, serija (R)
02:25 Astro show
03:25 RTL Danas, (R)
04:10 Kraj programa

SRIJEDA
10.12.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Bijela ljepotica
10:10 Zapadna obala Amerike, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Potrošački kod (R)
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Eko zona
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:15 Skitancije: Divlji ljepotan, dokumentarna serija
21:10 Paralele
22:00 Otvoreno
22:45 Zavičaj, serija
00:00 Din dragoste cu cele mai bune intentii (Iz ljubavi s najboljim namjerama)
01:40 Svaki dan dobar dan
02:10 Prekid programa radi redovnog održavanja

04:32 Jezik za svakoga
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Izazovi
09:45 Školarci obavještajci, serija za djecu
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Generacija Y
11:10 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
11:25 Putovanja željeznicom: Vlakom po jugu Australije, dokumentarna serija (R)
12:10 Kako urediti dom za prodaju?
13:00 Ubojstvo, napisala je
13:45 Okus Grenlanda, dokumentarna serija
14:10 Nakon svih ovih godina, kanadski film
16:00 Školski sat
16:30 Izazovi
16:40 Juhuhu
17:40 Ni da ni ne
18:30 Simpsoni
18:55 Tree Hill, serija
19:40 Okus Grenlanda, dokumentarna serija
20:10 Nogomet, LP - emisija
20:40 Nogomet, LP: Barcelona - PSG, prijenos
22:40 Nogomet, LP - emisija i sažeci

23:25 Rukomet - EP (Ž):
Hrvatska - Njemačka, snimka

00:50 Uvijek je sunčano u Philadelphiji, humoristična serija
01:20 Kako urediti dom za prodaju
02:10 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:10 Tenkai vitezovi, serija
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
09:50 TV prodaja
10:05 Hitna služba, serija ((R)
11:00 Pomorska ophodnja
12:15 Pomorska ophodnja
13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Tri, dva, jedan - peci!
22:40 Dr. House, serija
23:35 RTL Vijesti, serija
00:00 CSI, serija
00:50 Heroji iz strasti, serija
01:40 CSI, serija (R)
02:30 Astro show
03:30 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

ČETVRTAK 11.12.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Bijela ljepotica, telenovela
10:10 Zapadna obala Amerike, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Paralele
14:25 Društvena mreža
15:30 Ličko prelo, emisija pučke i predajne kulture
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
18:35 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Večer na 8. katu
21:00 Labirint
21:50 Otvoreno
22:35 Zavičaj, serija
23:38 Pola ure kulture
00:20 Svaki dan dobar dan
00:50 Reprizni program
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga (R)
04:42 Što vas žulja?

05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Lijeni Grad, serija za djecu
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:45 Školarci obavještajci
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Ni da ni ne
11:35 Putovanja željeznicom: Vlakom kroz deltu Nila, dokumentarna serija (R)
12:20 Kako urediti dom za prodaju?
13:20 Ubojstvo, napisala je
14:05 Okus Grenlanda, dokumentarna serija
14:30 Nakon Amy, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Kokice
16:45 Juhuhu
17:45 Indeks
18:15 Village Folk
18:30 Simpsoni, humoristična serija
19:00 Tree Hill, serija
19:40 Crtani film
19:55 Leopardi - neprirodna priča, dokumentarni film
20:45 Nogomet, Europska liga - emisija
21:00 Nogomet, Europska liga: Sevilla - Rijeka, prijenos
22:55 Nogomet, Europska liga - emisija i sažeci
23:30 Nogomet, Europska liga:

Dinamo - Celtic, snimka
00:30 Uvijek je sunčano u Philadelphiji, humoristična serija
01:30 Leopardi - neprirodna priča, dokumentarni film
02:20 Kako urediti dom za prodaju
03:10 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:10 Aladdin
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja
12:15 Pomorska ophodnja
13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Tri, dva, jedan - peci!
22:40 Dr. House, serija
23:35 RTL Vijesti
00:00 CSI, serija
00:50 Heroji iz strasti, serija
01:40 CSI, serija (R)
02:30 Astro show
03:30 RTL Danas, (R)
04:15 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvodanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme - emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 Hrvatima izvan domovine - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

RADIONICE ZA IZRADU BOŽIČNJAKA

Radost Božića

Vrijedne ruke naših majki nekada su pravile na Božićnom kolaču – božićnjaku prizor Isusova rođenja. Kvasni kolač se ukrašavao likovima od beskrasnog tijesta, a pravio se na Badnji dan. Na kolaču je najbitniji ukras sv. Obitelj, a uz njih su stajali pastiri, kraljevi, volari, ptice, ovce, kokoši... Sve što je nekada bilo u avliji našlo se od tijesta na Božićnom kolaču.

Božićnjak je bio postavljen na Božićnom stolu ispod Božićne grane i na svoj način je dočaravao radost Božića sve do Nove godine, kada je bio rasječen, podijeljen ukućanima i blagovan. Nije bio rijedak slučaj da se pronađe i novčić postavljen u tijesto.

NJEGOVANJE IZVORNOSTI

Danas možda nema spomenutih majki koje su vješto svo-

jim rukama pravile Božićnjak, ali zato ima radionica kojima se u vrijeme Adventa i priprave za Božić prenosi ovo umijeće jedinstveno za naše područje. Radionice su organizirane u vrti-

ću, župama, kulturno umjetničkim društvima...

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Matija Gubec* je u sklopu etnološke sekcije organiziralo radionicu čiji rezultati će biti izloženi 10. prosinca na božićnoj izložbi u Tavankutu.

Radionicu su vodile **Jozefina Skenderović, Manda Prčić i Kristina Kovačić**. U crkvi Isusovog uskrsnuća također je prikazana izrada Božićnog kolača uz pomoć **Ksenije Horvacki**,

IZLOŽBA U ZAGREBU

Slike od slame i božićnjaci bačkih Hrvata izložba je kojom će se u Etnografskom muzeju u Zagrebu predstaviti radovi članova HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba i KD-a *Ivan Antunović* iz Subotice. Otvorenje izložbe je u subotu, 6. prosinca, a otvorena će biti do 15. siječnja iduće godine.

Sonje Konkolj i Nevenke Tumbas, a figurice su svojim prstima učili praviti i djeca iz vrtića *Marija Petković – Sunčica* uz pomoć **Jelice Matković**.

Jednu od radionica organiziralo je Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost

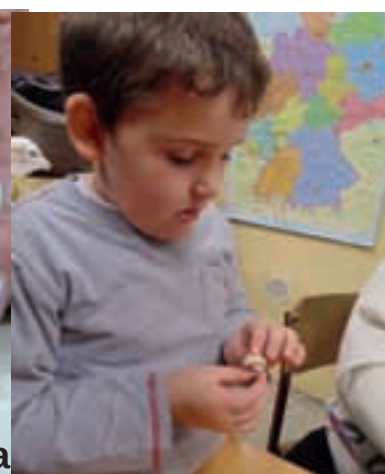
Ivan Antunović pri Etnološkom odjelu **Blaško Rajić** protekli tjedan. »Želja etnološkog odjela je njegovanje izvornosti i težnja k tome jer je u današnje vrijeme to velika potreba. Želimo prenijeti umijeće, a i ljubav za izradu ovih rukotvorina i na mlađe«, rekla je **Jelena Piuković**, organizatorica radionice.

Svi sudionici će kod kuće napraviti kolač i završiti izradu započetih figurice, a svoje radove izložiti će na izložbi Božićnjaka 9. prosinca u Gradskoj kući.

RECEPT ZA TIJESTO

Voditeljice radionice organizirane pri Društvu *Ivan Antunović* bile su **Marija Vukov** i **Viktorija Radnić** – najstarije sudionice i osobe s najviše iskustva. One su nam otkrile njihove male tajne u izradi božićnjaka i

IZLOŽBA U SUBOTICI

Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* pri Etnološkom odjelu *Blaško Rajić* organizira XVIII. izložbu božićnjaka koja će se održati u Vestibilu Gradske kuće 9. prosinca u 18. sati. Izložba će biti otvorena do 19. prosinca, svakim radnim danom od 10 do 19 sati.

dale nekoliko savjeta.

Za tijesto od kojih se prave figurice ima više recepata, a Marija kao najbolji ističe onaj koji se sastoji samo od brašna i vode. Omjer za jedan kolač su 1 kg brašna i 4,5 dl vode. Iako će u početku tijesto izgledati kao da se nikad neće sastaviti, treba ga ostaviti na pola sata u najlon vrećicu da se malo odmori, onda *prikuvati* i tako jedno pet šest puta u toku dana«, rekla je Marija. Ona kad pravi kolač prvo oplete sredinu i onda napravi još jednu pletenicu oko kolača, tj. prve pletenice. Na to poreda figurice, ali prvo malo *propeče* kolač. Ukoliko su vam figurice velike Marija kaže da ih možete

spojiti s kolačem pomoću čačkalice, ali bitno je da se ona ne vidi. Oči i usta mogu se iscrtati pomoću flomastera ili nagorene šibice, a Gospa se često povezuje s nekim dodanim materijalom, iako kako kaže, Marija to ne preferira, već joj radije napravi plašt od tijesta.

SIMBOLIKA FIGURICA

Na Božićnjaku je Majka Božja uvijek povezana, nikad gologlava (ima sklopljene ili raširene ruke), Mali Isus se pravi posebno kako leži povijen, dok sv. Josip stoji jer je glava obitelji, a stajanje je znak poštovanja. Nikada

ne kleči i uvijek je blago pognut. Nije običaj da se pravi štalica, jer je svaki obiteljski dom bio štalica, a figurice čine Betlehem.

»Osim sv. Obitelji na Božićnjak stavljam sve životinje koje mi padnu na pamet, jer me je tako naučila moja majka. To su purice, kokoši, ptice, ševe, laste... Uvijek stavim i pet ružica, koje predstavljaju pet Isusovih rana i četiri grančice sa simbolikom četiri strane svijeta«, podijelila je s nama Viktorija. Teta Vita se

prisjeća da su nekada pravili od tijesta i čobane i upregnute volove, a sad je, kako kaže, to sve nemoguće staviti na kolač jer je manji nego prije kad se pravio jedan kolač za sve članove obitelji na salašu, nekada i deset ljudi.

Savjet koji su nam dale i teta Mara i teta Vita za uspješan božićnjak je puno strpljenja, vremena, mira i koncentracije. Naravno, i ljubavi!

Jelena Dulić Bako

NOVOGODIŠNJA AKCIJA

-50%

Na SVE dioptrijske okvire i sunčane naočale!

TÓTH OPTIKA SUBOTICA

024 55 1-045

[01.12.2014. - 28.02.2015.]

POGLED S TRIBINA

Dva euro lica

Porazom od *Astre* (1:0) u susretu 5. kola skupine D Europske lige višestruki hrvatski nogometni prvak *Dinamo* još jednom je doživio europsku blamažu, izgubivši i teoretsku šansu za plasman u nastavak natjecanja. A sve je dobro počelo, upravo uvjerljivom pobjedom (5:0) protiv istog protivnika u prvom kolu. Poslije tog susreta i odlične igre svi su modre vidjeli kao sigurne za jedno od prva dva mjesta. Ali...

Uslijedio je niz od četiri uzastopna poraza (*Celtic*, dva puta *Salzburg* i ovaj, čini se najbolniji, od *Astre*). Jer, i pored loših igara, splotom ostalih rezultatskih okolnosti u skupini (pobjeda *Salzburga* u Glazgowu), *Dinamo* je potencijalnom pobjedom u Rumunjskoj mogao sam odlučivati o svojoj sudbini u posljednjem kolu protiv *Celtica* u Maksimiru. Ovako skupocjena zagrebačka momčad, puna inozemnih legionara, igrat će sljedećeg tjedna revijalni susret protiv škotskog prvaka bez natjecateljskog karaktera. I san od europskom proljeću ostat će nedosanjan.

Drugi hrvatski predstavnik, u natjecanju Europske lige, *Rijeka* je još uvijek u igri za plasman među 32 najbolje momčadi drugog po snazi europskog kup formata. Na svojoj Kantridi ostala je neporažena, uz dvije velike pobjede protiv *Feyenorda* i *Standarda*, uz nesretni remi protiv branitelja naslova *Seville*. Sa sedam bodova momčad predvođena **Andrejom Kramarićem**, jednim od najboljih europskih strijalaca ovoga trenutaka, u posljednjem susretu svoje skupine G na gostovanju u Sevilli ima priliku pobjedom osigurati nastavak natjecanja. I osvjetlati obraz hrvatskog klupskog nogometa na europskoj sceni.

Dva lica hrvatskog nogometa viđena su na europskim nogometnim terenima. *Dinamovo* modro i nažalost gubitničko, i *Rijekino* bijelo, pobjedničko.

Lopta se kotrlja dalje, držimo palčeve Riječanima u Sevilli.

Odavno Hrvatska nije imala predstavnika u europskom prvenstvu.

D. P.

NOGOMET

Nove pobjede vodećih

Dinamo je bio uvjerljiv na gostovanju kod *Istre 1961* (4:0), a *Rijeka* je doma bila bolja od *Osijske* (2:1), pa je bodovna razlika između

dvije vodeće momčadi ostala ista.

Ostali rezultati 17. kola: Hajduk – Zagreb 0:2, Slaven – Zadar 4:0, Lokomotiva – Split 1:1

Tablica 1. HNL: Dinamo 43, Rijeka 39, Hajduk 26, Lokomotiva 22, Zagreb 21, Split 20, Slaven 17, Istra 1961 16, Osijek 15, Zadar 12

KOŠARKA

Uspješno kolo

Sva tri hrvatska predstavnika u Regionalnoj košarkaškoj ligi zabilježila su pobjede u 10. kolu. Trećeplasirana *Cedevita* bila je uvjerljiva na gostovanju kod *Mega Vizure* (81:55), deseta *Cibona* tijesno je svladala *Metalac* (93:91) dok je dvanaesti *Zadar* upisao bodove protiv *Krke* (79:69).

RUKOMET

EP u Hrvatskoj i Mađarskoj

Susretima prvog kola po skupinama u nedjelju 7. prosinca počinje Europsko prvenstvo u rukometu za žene u zajedničkoj organizaciji Hrvatske i Mađarske. Varaždin i Osijek bit će domaćini dvama kvalifikacijskim skupinama, dok će se razigravanje za plasman u završnicu igrati u Zagrebu. Hrvatska igra u skupini C (Varaždin) skupa s ekipama Nizozemske, Švedske i Njemačke.

HOKEJ

Dva poraza

Hokejaši *Medveščaka* poraženi su u dva posljednja ligaška susreta u KHL-u. Prvo je *Lokomotiv Jaroslavlja* slavio s 4:3, a potom je uslijedio poraz od *Dinama* iz Minska s istih 4:3. Sljedeći susret najbolja hrvatska hokejaška momčad igrat će u Moskvi protiv *Dinama*.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivaniograd. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čačkirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazni plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klipu. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lombardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

ZAGREB, uži centar Černomerec, trosoban stan 60 m² zamjena za odgovarajuću nekretninu u Subotici, uz odgovarajuću doplatu – 62 000 eura. Tel.: 063/740-1895.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodaje se plac na obali jezera Palić, 2 motike. Informacije na telefon: 069 2887213.

Zagreb, u Srednjacima izdajem jednosobni stan, soba, kuhinja, kupatilo. gr. grijanje, telefon, renoviran, nov namještaj. Tel.: 024 547 204.

Prodaje se kuća u Petrovaradinu, Marina Držića 2a. Površina zemljišta je 100 m², stambena površina je 40 m². Tel.: 064 0125719.

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 12. 12. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamučić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamučić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: VJENČANJE LARISE VOJNIĆ HAJDUK I BELE PRĆIĆA

Rekli su DA

Protekloga vikenda, 29. studenoga, na »ludi kamen« stali su **Bela Prćić** (32) iz Đurđina i **Larisa Vojnić Hajduk** (30) iz Subotice. Oni su nakon 10 godina, svoju vezu odlučili okruniti sakramentom braka i na tome im srdačno čestitamo!

Građansko vjenčanje je održano u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, a crkveni obred je održan tijekom svete mise koju je predvodio velečasni **Károly Szungyi** u crkvi sv. Marije, također u Subotici. U svojoj povijesti vlč. Szungyi pozvao se na prisposobu iz Evanđelja o svadbi iz Kane Galilejske te izlio na mladence blagoslov i molitve da uvijek imaju Isusovog »vina« koje će čuvati njihov kršćanski brak.

Nakon vjenčanja, svadbena slavlje je nastavljeno u restoranu *Spartak*. Goste je zabavljao bend 024, a nakon večere svirao je tamburaški sastav *Nesanica*, koji je svojim repertoarom održao aktivne goste svadbe do kasno

u noć, ili bolje reći – do ranog jutra. Naši mladenci prvi ples su otplesali uz pjesmu *Bosutskih bečara* i *Klape Cambi*, *Sad kad došla si*.

U ovoj svadbi nije izostao ni običaj okretanja mlade, ali ni pokušaj njene krađe koji je vješta kuma spriječila. Također, prije izlaska »prave snaše«, goste i kumove je pokušala zavarati »lažna snaša«, no brzo je bila istjerana i zamijenjena »pravom«.

Mladenci žive i rade u Subotici, Bela kao operater na CMC strojevima, a Larisa kao stomatološki tehničar. Za medeni mjesec nemaju još konkretne planove, ali kako ističu, bit će Božićno putovanje u neki europski grad u kojemu još nisu bili.

J. D. B.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Svudak isto

Piše: Branko Ivković

Faljniš čeljadi, jestel čuli i vi ovu novu vist, pa to je da se čovik raspameti na skroz. Nije ni čudo da nam mladež biži furtom u bili svit, divanio sam ja vama odavno da bome ovo mudrovanje neće valjat i da ćemo mi samo napunit džepove ovi

novi gazdama što ji zovedu »tajkuni«, a vi mi ne virujete.

Sad ni brez simena iz bilog svita ne možemo, kažedu da su otvorili niku fabriku za tridest milijuna jevra i da će nam praviti sime. A di je naše sime pitam ja vas? Koliko je samo simena se pravilo ode kod nas, u Zemunu, Novime Sadu, našoj varoši, a i na puno još mista, a sad ćemo imat tuđe. Lipo nam se plače. Jevo baš smo se našli Joso, Pere i ja ode kod mene u litnjoj kujni, dilimo bokal vina i nemožmo se isčudit da mož tako naopako ić ovim svitu. Kaže Pere da je čuo da su opet doneli iz bilog svita niki polutaka zaleđeni još za vrime Ferenc Joška, a naš lipi i dobri josag stoji jal se proda vrlo jeptino. Pa to je da se čovik raspameti! Jevo niki dan ova moja kupila u varoši nike divenice u velikoj mesari i kad je došla kući one pozelenile kugod da si ji freskom farbom umazo. Nisu izdržale ni do Ivković šora bit redovne. Ja joj prkosim da su to one uvozne i da su zato zelene što su »ekološke«, al sam moro bižat iz kujne taka je bila bisna. Vučila i Šarovu a ni on nije tijo ist, samo ji onjušijo. Eto nam taj kvalitet kakim se falimo. Nek fala, lipo će Braniša prid materice opravit disnotor, zaklat koje svinče i iskupit rod-binu i komšiluk kako bog zapovida, a vi kako očete. Samo nemojte se posli žalit na trbu i koji kake boleštine.

Niki dan Pere pripovida da je načuo da se za desetak godina, a možda još i friščije jel ovi naši na vlasti uvuk trčidu kugod ždrube prid rudu neće ni smit praviti disnotor, to kaže na zapadu ni nema. Baš me rasrdijo pa sam ga skoro otiro u mal nisam kazo di: »Kaki si ti zapad jado moja, ta na zapadu imade suvenacija za svašta, a kod nas i to malo što je bilo ukinili, a mi ćutimo i kad nas zovedu na vokšovanje trčimo kugod guske u maglu! Ja bome više ne idem vokšovati ni za kog pa taman da mi je brat rođen.« Pere se smije pa će: »Lako ti divaniš kad ni nemaš rođenog brata pa nemaš koga ni počastit, a kamol vokšovati za njeg. No, to se dade ispraviti moj Braniša, jevo na priliku ja sam ti došo ko bratu pa me moš častit koliko oš. Ded iznesi još jedan bokalić, nevdiš da se ovaj isušijo kugod do u kanikuli.« Av, sveca mu njegovog, kad se štogod ozbiljno šnjota i divani glupav je ko put, a kad triba izvrnit divan u svoju asnu nema mu ravnog ni med fiškalima. Al opet, ne možem da se ne nasmiem, dobar je ko krušac tek izvađen iz peći, samo se malkoc peče. No štaću, idem napunit bokalić jel ćedu me prozvat kakim škrtcom, a nije lipo da me se spominju po lošim jel ne daj Bože lažovom. Ta nisam ja političar čeljadi, imadem ja obraz prid svitom.

Ajd zbogom do druk put, valjdar će već i ove magluštine proć pa da se malo vrazmo šorom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ope će se radovat karbinama

Bač Iva i njegova svršili poslove prid zimu. Prvać nakiselili bure kupusa, stalo u njega meter. Već uskiso, mož ga i jist. A i sarme pravit, metnili deset lipi glavica. Vi dana poklali i gebelje. Lipo ji uranijo, dva bravca, godišnjaka, oprasiti lane pri Sisveta. Svaki bijo bliže dva metera. Ni jim tijo davat ni malo kocentrata. Kru-pijo jim kukuruza, dosta ječma, zobi i soje, pa u to dodavo četvr-ti tal mekinja. Ujtru jim pariyo, podnoć jim davo suvi obrok.

Piše: Ivan Andrašić

I njegov pokojni dada godina tako radio, pa klo za dvajsdeveti. To naučijo još od njegovoga dade, a tako mu radili i stari i stari dada. Oduvik su u njeve familije klali nikoliko dana potli svete Kate. Potli Velikoga rata, ka si reko dvajsdeveti, znalo se da je to najveći državni svetac, zvali ga Dan republike. Onda dosta nji počelo tolmačit da kolju zoto što je taj dan, nisu se ni malo pitali zašto su i njevi stari u to vrime klali, a nisu imali taki svetac. Za gebelje kake je bač Iva klo, valja imat i dobroga šlahtera. I to on imade udesito. Komšija Marka njemu kolje, a on Marke poradi koišta od paoršaga i obadva zadovoljni. Ope je lakše tako, neg zvati kogagod za novce, ošla bi i vamo i tamo cila kamara. Tribu tu i dobri pomoćnici, pa zvo i kuma Tunu i njegovu, a došla i obadva Tunina díteta, stariji Stefan i mlađi Miloš. Nadijo jim taka imena, vada bila u mode ka su došli na svit. Slabo imade Joza, Tuna, Iva i Pava iz toga vrimenta. Snaje, Nevenka i Milanka, dojće potli, samo na večeru. I nako ne znu ništa oko criva ni oko ribanja koičega, a i da znadu, malo jim podugački nokti zote poslove. Bač Ive jedino žo što ni mlađa ni starija nisu došle na karbine. Mlađa ope nikuda odvandovala sa školom, starija imade nikaki petljancija na poslu, pa obadve kažu dojće istom za Božić. A dok su bile male, karbine najviše voljile. Notaj dan bi se u njeve kuće okupilo sedam-osam dice, pa bi bilo svakake cigre. Pravo slavlje bi bilo ka se svinče ras-pori, pa dobiju mijur. Kogod od najstarije dice bi ga naduvo, pa bi bilo fodbaloovanja cili dan, ni jim smeto ni snig, ni ladnoća. A evo, on još nema unučadi, a kumčad ni ne znu štaj to mijur. Stefan i Miloš jim pokupovali sokočala i nikake telefone što koštu više neg njegovi gebelji. Tako se sad jedno š drugim divanu sotima telefonima i iz staje u staju. U cigru nikuda ni ne izlazu. Sokočala otrnu jedino ka se krenu u škulu. A ni u škulu se ne krenu š drugom dicom, uvik ji niko odnese na limuzine. Bač Iva se samo boji da danas-sutra i njegovi neće tako. Al neće, misli se, njegove cure su otraniće skroz drugače, a malo se ufa i u božju volju. Vada će bit milostiv, pa jim dodilit kake krštene parove, pa ka se poudaju, možda će dočekat i da se za karbine okupu familijarno. A ka dočeka da u kuće bude i unučadi... samo se naškobijo i izdunijo fraklič. Marka zvo vatat prvoga.

MISLI POZNATIH

Šolohov: Najteža stvar u ljudskom životu je kad čovjek ne ume živjeti.

Tajli: Ne zaboravite čitati između redova.

Bacon: Što je veće zlo od izgubljenog vremena.

KVIZ

Stjepan Gradić

Koje godine i gdje se rodio hrvatski filozof Stjepan Gradić?

Gdje je stjecao temeljitu naobrazbu?

Na kojim je dužnostima bio angažiran u Rimu?

Što je bio od 1682. godine?

Čiju je biografiju pisao?

Kojim se sve znanostima bavio?

U kom duhu je pisao svoja znanstvena djela?

Kada i gdje umro Stjepan Gradić?

Rodio se u Dubrovniku 6. travnja 1613. godine
U rodnom gradu, a poslije u Rimu
Bio je diplomatski predstavnik Dubrovačke republike pri Svetoj stolici
Glavni upravitelj vatikanske knjižnice
Junija Palmotića
Proučavao je matematiku, fiziku, astronomiju
U duhu aristotelizma i skolastičke filozofije
Umro je 12. svibnja 1683. godine u Rimu

FOTO KUTAK

Čizmice pune darova za sv. Nikolu!

VICEVI

Razbolio se veterinar pa otišao liječniku.

- Na čega se žalite?

Veterinar ga začuđeno pogleda:

- Lako je tako.

U 20.45 pita supruga:

- Ljubavi moraš izabrati. Nogomet ili ja?

U 22.30 suprug odgovara:

- Ti ljubavi moja!

PLIVANJE

Pet odličja za PK *Spartak Prozivka*

SOMBOR – Plivači *Spartak Prozivke* sudjelovali su na Međunarodnom plivačkom mitingu koji je održan u Somboru. Na mitingu je sudjelovalo 11 klubova iz Srbije, jedan iz Bosne i Hercegovine i jedan klub iz Hrvatske.

Plivački klub *Spartak Prozivka* je nastupio s 10 djece, osam dječaka i dvije djevojčice. Osvojili su ukupno pet medalja od kojih su dvije bile zlatnog sjaja, dvije srebrne i jednu brončanu. Najuspješniji je bio **Luka Repaš**, s dvije osvojene medalje, zlatnom i srebrnom, na 50 m kraul i 50 m delfin. Osim njega, **Balaž Farkaš** je osvojio zlatnu medalju na 100 m prsno, **David Farkaš** srebrnu medalju na 50 m prsno, i **Miloš Dulać** bronzicu na 50 m delfin. **Bojan Martić** i **Boris Boršoš** su zauzeli odlična četvrta mjesta, dok su **Lazar Veselica**, **Ivana Tokić**, **Anja Skenderović** i **Nemanja Kutuzov** zauzeli peta, šesta i sedma mjesta.

HRVANJE

Spartak treći u državi

BEOGRAD – Hrvati *Spartaka* osvojili su treće mjesto na finalnom turniru doigravanja za naslov prvaka države održanom u Beogradu prošloga vikenda. U polufinalnom duelu protiv *Partizana* bilo je 4:4, ali su Beograđani prošli u finale zbog većeg broja osvojenih bodova. U borbi za bronzicu Subotičani su svladali *Novi Sad* s 5:3. Naslov prvaka, ukupno četrnaesti, je pripao *Proleteru* iz Zrenjanina

D. P.

DIZANJE UTEGA

Dvije bronce za Kajdočija

LIMASOL – Reprezentativac Srbije u dizanju utega **Tamaš Kajdoči** postigao je izvanredan uspjeh osvojivši dvije brončane medalje u kategoriji preko 105 kilograma na prvenstvu Europe za natjecatelje do 20 godina starosti.

Talentirani Subotičanin je na šampionatu u ciparskom gradu Limasolu zauzeo treće mjesto u izbačaju i biatlonu i ostvario jedan od najvećih uspjeha u povijesti dizanja utega na našim prostorima.

KUNG FU SANDA

Novo odličje za Ivana Butkovića

NOVI BEČEJ – Na ovogodišnjem Kupu Vojvodine, održanom u Novom Bečeju 28/9 studenoga, na prsima mladog **Ivana Butkovića** iz Sonte, natjecatelja *KBS Galaktik* iz Sombora, zablistalo je odličje najvišega sjaja. U finalnoj borbi u kung fu – sandi, u kategoriji 90 +, Butković je bio vrlo nadmoćan. U prvom dijelu druge runde protivnički trener je ubacio ručnik u ring, kako bi prekinuo agoniju svojega borca. Već narednog vikenda Butkovića čekaju nova iskušenja, u subotu u olimpijskom boksu, a u nedjelju u savateu.

I. A.

KARATE

Karate klinci

ZRENJANIN – U organizaciji Šotokan karate savjeza Srbije i Karate federacije Vojvodine, u nedjelju 30. studenoga održano IV. Otvoreno prvenstvo Vojvodine – Zrenjaninski pobjednik.

Sudjelovalo je 26 klubova s 347 natjecatelja. Članovi Karate kluba *Nidan* Bački Monoštor postigli su vrlo dobre rezultate. U kategoriji poletaraca, **Zorana Pašić** osvojila je II. mjesto, a **Filip Orešković** III. u katama.

Među pionirima, **Aleks Pašić** briljirao je s I. mjestom, dok je **Benjamin Petrović** osvojio III. Kao nada, **Adrej Balog** osvojio je brončanu medalju.

Trener **Sabina Orešković** i predsjednik kluba **Stevan Šimon**, smatraju da sa ovim mladim natjecateljima, pred kojima je budućnost, uz trud i rad, dolazit će i sve bolji rezultati.

Z. M.

Gradska uprava Grada Subotica temeljem članka 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

Nositelj projekta AD *TELEKOM SRBIJA* Beograd, Takovska br.2, Izvršna jedinica Subotica Prvomajska br. 2. podnio je ovom tijelu zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta *STANICA MOBILNE TELEFONIJE -Palić3/SUU 80 SUU80 Palić* koja se planira na poslovnom objektu parcele 917/1 KO Palić, koja pripada prostoru zaštićenog u skladu odredaba Zakona o kulturnim dobrima

Nakon sprovedenog postupka Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj je dana 27. 11. 2014.godine donijela Rješenje broj IV-05/I-501-261/2014, kojim je dana suglasnost na predmetnu Studiju

U cilju obavješćavanja javnosti tekst rješenja može se preuzeti na sajtu gradske uprave www.subotica.rs, odjeljak Životni okoliš / Oglasna ploča

<http://www.subotica.rs/index/>

Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša Grada Subotica temeljem članka 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Službeni Glasnik RS* br.1365/04, 36/09) objavljuje:

OBAVJEŠTENJE

Nositelj projekta D. O. O. *LOMAX COMPANY* Subotica, Maksima Gorkog br. 20. podnio je zahtjev za davanje suglasnosti na studij o procjeni utjecaja zatečenog stanja poslovnog objekta Hotel *ČARDAK ŠUMSKI* koji se nalazi na katastraskoj parceli 14331 KO Novi grad, unutar područja parka prirode *PALIĆ*.

Javni uvid u predmetni studij može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat soba 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 5. 12. 2014 do 25. prosinca 2014. godine, a javna prezentacija Studije održat će se 26. 12. 2014. godine u 10 sati u prostorijama Službe.

TRADICIJA KUGLAŠKOG SPORTA U GOLUBINCIMA

CILJ – drugo mjesto na tabeli

Novi objekt za kuglanje se pravi u okviru naše škole te vjerujem da će se po završetku izgradnje objekta i učenici u školi na satu tjelesnog odgoja početi baviti kuglanjem, kaže Mirko Peršić

Tradicija kuglanja u Golubincima, traje preko 100 godina. Nekada su se u tom srijemskom mjestu ljudi kockali i istodobno kuglali. Danas u tom mjestu postoje dva kuglaška kluba. Jedan od njih, Kuglaški klub *Jadran* u kolovozu ove godine proslavio je pet godina postojanja – isključivo je sportski klub i trenutačno se natječe u drugoj Vojvođanskoj ligi. Pred sebe su postavili velike planove – da se plasiraju na drugo mjesto na tabeli.

BEZ ADEKVATNIH UVJETA

Prije godinu i pol dana dužnosti predsjednika Kuglaškog kluba *Jadran*, prihvatio se **Mirko Peršić** i kako nam tijekom razgovora ističe, ta dužnost mu je izazov jer je i sam nekada kuglao. Mjesta predsjednika se prihvatio jer je smatrao da može pomoći članovima kluba da dostignu ljestvicu više u svom radu i kako bi privukli što više mladih u taj sport. Danas momci treniraju svakodnevno u kuglani u sklopu kavane u svom mjestu, a treninge u sportskom centru u Rumi održavaju jedanput tjedno. Za termine za utakmice i treninge plaćaju. Međutim već sljedeće godine, očekuju i da će problem prostora biti riješen: »Naš klub

dan danas broji 25 članova, 11 igrača, a startna postava se sastoji od 6 igrača i 2 rezerve. Naša su vrata svima otvorena i svatko je dobro došao, a osnovni cilj nam je okupiti što više mladih. Novi objekt za kuglanje, pravi se u okviru naše škole te vjerujem da će se po završetku izgradnje objekta i učenici u školi na satu tjelesnog odgoja početi baviti kuglanjem. Dobivanjem novog objekta, čija je prva faza zavr-

šena, steći ćemo motivaciju da postanemo lideri u Srijemu, kao i da stvorimo reprezentativce u kuglanju«, ističe predsjednik KK *Jadran* **Mirko Peršić**.

DOBRA SURADNJA S KULBOVIMA U SRIJEMU

Kako nam Mirko u razgovoru ističe, prednost im je što se Golubinci nalaze blizu Beograda i Novog Sada, tako da imaju

uspješnu suradnju i s drugim kuglaškim klubovima, kao što su KK *Partizan* iz Beograda. »Izuzetnu suradnju imamo i s kuglaškim klubovima *Sloven* iz Rume koji igra prvu vojvođansku ligu, *Srijem* iz Rume koji igra Europu, KK *Srijem* iz Srijemske Mitrovice koji igra s nama u ligi, kao i s KK *Željezničar* iz Indije koji igra super ligu Vojvodine i s kojima se nagovještava osnivanje Asocijacije kuglaškog saveza Srijema. Trenutno nastojimo da klub postavimo na zdrave noge, a tek onda ćemo razmišljati o nekoj mlađoj ili ženskoj ekipi. U ovom momentu raspoložemo financijama za ovo što radimo«, kaže Mirko.

ODRŽATI KUGLAŠKI SPORT U GOLUBINCIMA

Za kuglanje kako nam stručnjaci u ovom sportu kažu, pretežito moraš imati talenta – moraš biti rođen za to. Iako postoje predrasude da je taj sport lak, uopće nije tako i prilikom kuglanja, veliki broj mišića trpi veliki napor. Sve to ima svoju draž, pogotovo u onim mjestima gdje je taj sport desetljećima bio zastupljen: »Srbija je trenutno europski prvak u kuglanju, ali se o tome malo zna i malo se priča o tome zato što kuglanje nije atraktivan sport. Za mene je svaki sport atraktivan onoliko koliko mu se posvetiš. Kroz ovaj klub izgradio sam sebe kao osobu, a trudim se da to čine i moji igrači. Ono što je najvažnije i što mi je ideja vodilja jeste, da se održi dugogodišnja tradicija kuglanja u ovom mjestu, a mi na ovaj način upravo tome i težimo – obraniti od zaborava ovaj sport i kuglaški mentalitet Golubinčana«, rekao je na kraju razgovora Mirko Peršić.

Suzana Darabašić

NIU »HRVATSKA RIJEČ«

NAGRADNA IGRA

PRAVILA

POTREBNO JE SAKUPITI
4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1), KOJI ĆE BITI OBJAVLJENI U
SLJEDEĆIH PET BROJEVA »HRVATSKE RIJEČI«,
POČEVŠI OD 606. BROJA.

4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1) POTREBNO JE ISJEĆI, STAVITI U
KUVERTU I POSLATI NA ADRESU UREDNIŠTVA: NIU »HRVATSKA RIJEČ«
SUBOTICA, TRG CARA JOVANA NENADA 15/2 ILI IH DONIJETI OSOBNO

**POSLEDNJI ROK ZA PRIJAM
NAGRADNIH KUPONA JE
SRIJEDA, 17. PROSINCA**

JAVNO IZVLAČENJE NAGRADE OBAVIT ĆE SE U UREDNIŠTVU
NIU »HRVATSKA RIJEČ« U ČETVRTAK 18. PROSINCA U 10 SATI

PRAVO SUDJELOVANJA U NAGRADNOJ IGRI IMAJU SVI ČITATELJI »HRVATSKE RIJEČI«
IZUZEV UPOSLENIKA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

Nagradni KUPON br. 4

GLAVNE NAGRADE

PERILICA
RUBLJA

KUPATILSKI
NAMJEŠTAJ

ŽENSKI
BICIKL

HRVATSKA
RIJEČ

J E C

4